Tractatus de febribus celeberrimi docto ris magiſtri Johānis de tornamira clariſſimi ſtudii Montiſpeſſu lani cancellarii.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

febris teſte Galieno.viij.de ingenio ſanitatis ē moleſtior oibus morbis. Jdcirco de ipſis dignū ducimus inchoare primo. ¶ Nā febres in genere ſm Aui.dicūt eē tres. Prima fit in ſpiritib⁹ et dicitur effimera. Scōa in mēbris radicalib⁹ ꝛ dicit etbica. Tertia in humoribus. ꝛ dicit putrida. ꝙ per Aui. iiij. ante declarat ſic. Nam cū ſpūs vitalis ſupercalefiat pmo ꝛ principaliter ꝛ ſubiectiue ſic erit effimera q̄ proportionat aeri calo in balneo. Sed ſi humores ſubiectiue ꝛ primo calefiāt ſic erit putrida. q̄ aſſimillatur aque in balneo. Et iſta putrida diſtinguit multipliciter. qm̄ alia eſt ſimplex alia cōpoſita. Simplex ē que ex vno humore fit in diuerſis locis putrefacto. Sed cōpoſita eſt que fit ex pluribus humoribus intus ꝛ extra venas putrefactis. Jterum ſimplex putrida alia eſt interpolata. alia continua. Interpolata eſt illa que generatur ex materia putrefacta extra vaſa vt in ſtomaco vel in epate ꝛ ſimilibus. Sed continua eſt illa q̄ fit ex humore intra vaſa putrefacto. tamē ſm Auic. Simplex interpolata alia generat ex flāte ꝛ dr quotidiana. Alia ex colera ꝛ dicit tertiana. alia ex ſanguine ꝛ dicit cōtinua. Alia ex mlia ꝛ dicitur q̄rtana. Unde iſtarū febriū ſm Aui. fen. prima q̄rti cañ. tractatu primo quattuor ſunt tempora. videlicet pncipium. augmentum ſtatus. ꝛ declinatio. que poſſunt declarari ſic. Nam principiū dicit de illa hora in qua calor inatus pfocatur a materia ſubmerſa i mēbro tādiu donec appareat maturationis veſtigiū qd per vrinā ſm yſaac experitur in libro febriū. videlicꝫ qn̄ in febribus continuis mīgit ꝛ remanet tenuis. Augmentū quidē dicit illa hora in qua caliditas inata mouetur ad reſiſtendū materie motu manifeſto. qd p vrinā declarat qn̄ tenuis mingit ꝛ poſt inſpiſſat. Sed ſtatus eſt hora in qua vehemens fit pugna inter morbū ꝛ naturā. ꝛ apparet victoria vnius aborum. que per vrinā innuit vt ſi ſpiſſa mingitur et ſpiſſa remanet. Et declinatio eſt hora in qua calor innat⁹ iā dn̄atur materie morbi. ꝛ vincit eam ꝛ tunc alleuiatur caliditas eius ꝓpter qd vrina mota inſpiſſatur reſidentiā faciendo inferi⁹. ꝛ attenuat ſuperius. Et qꝛ effimera ſm Aui. eſt aliarum febriū cā primitiua. ideo de ipſa primitus inchoetur.

¶ De febre effimera. Capl'm.ij.

Effimera eſt febris ex diſtēperantia ſpūū pcedēs et vltra diē naturalē ſm Ga.x. de ingenio ſanitatis non ſe extendens. Et dicitur ab effimeron grece qd eſt quidā piſcis latine. qꝛ ſicut ille piſcis eadem die qua oritur moritur. ſic effimera eadem die terminat ſm Aui. ſed aliquādo ꝓpter maliciā regiminis et naturam corporis ſe extendit vſqꝫ ad tertiā ꝛ quartā diem excluſiue vltra autē non dicitur effimera ſed etbica vel putrida. ¶ Cauſe autem effimere licet ſm Aui.iiij.cañ.ſint multe omēs tamē poſſunt reduci ad quattuor. quaꝝ due ſunt extrinſece. Prima ergo cauſa efficiens ſumitur a cauſis extrinſecis actu vel potentia calefaciētibus vel poros claudētib⁹ ſicut eſt caliditas ſolis ꝛ ignis vel balnei ſulfurei aut ſtufe cū reb⁹ ſtipticis. aut ex aere fro. et ex aqua fra. et breuiter oīa poros claudentia. Secūda vero cauſa extrinſeca ſumitur a ſuperfluitate cibi ꝛ potus ꝛ medicine calide. ſicut eſt vinū purū forte antiquū. allia. cepe. pip. euforbiū. nimius labor aut coitus. Tertia cauſa ſumitur a cauſis intrīſecis. vt ex motu aīali ſeu corpali. ſicut ex gaudio. ieiunio. ꝛ vigilia. ſtudio ꝛ anguſtia ꝛ ſollicitudine. Quarta cauſa efficiens ſumitur ab apātibus emūctorioꝝ ſicut inguinū ꝛ aſellarū ꝛ ſimiliū. Omēs em̄ alie cāe poſſunt reduci ſi ſunt ad iſtas. ¶ Signoꝝ quedā ſunt ſm Alexādrū generalia. quedā ſpālia. Signa vero effimere generalia ſumuntur ex trib⁹. videlꝫ ex tactu. ex pulſu ꝛ vrina. Ex tactu cognoſcit quia calor corpis parū excedit a calore naturali vt appoſita manus ſup corpus cito trāſit calor ad augmentū ꝛ ab augmēto ad ſtatū ſicut calor irati aut illius qui multū laborauit. Pulſus cognoſcitur. qꝛ maior eſt diaſtoles q̄ ſiſtoles et velocior ad repreſſionē inati caloris vt pl'm cū ſudore multo vel copioſo ſeu naturali vaporoſo vnde ſi in balneo primo ponat ꝛ nō veniat ei aliqua horripilatio tūc eſt verū ſignū effimere. Signa vero ſpecialia ſunt hec. quia ſi effimera prouenit ex calore ſolis. aut balnei. aut aeris. aut laboris et ſimilib⁹. tūc caput ē calidū ꝛ oculi et facies rubea aut cutis ſi tangat calida inuenitur. Pulſus em̄ eſt diſpoſitus et vrina in ſuo circulo groſſa rubea aliq̄ptulum. Sed ſi effimera prouenerit ex frō. aere vel aqua tunc calor cutis mutatur in plūbeū ꝛ obſcurū. Pulſus eſt paruus ꝛ velox vrina vero plūbea aut alba. Oculi ꝛ facies parū tumet. Caput eſt graue ꝛ frigidū. Et ſi effimera proueniat ex ſtipticis rebus poros claudentibus. tunc cutis inuenitur ſicca quaſi tēſa. Calor qꝫ ſentit acutior. vnde ſi effimera venerit ex cibis ꝛ potibus calidis. tunc ſentitur caliditas et dolor in regione epatis. ꝛ eius vrina ē tincta et colerica. Et pulſus velox ꝛ calidus. Sed ſi effimera ꝓuenerit ex ira oculi erūt eminētes extra

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

cito ſe mouentes et facies rubet et pulſus ē ma-
gnus et fortis. Et ex triſticia ⁊ āguſtia ſi hec fe-
bris acciderit oculi erūt cōcaui naſus ⁊ timpora
plana corpꝰ debile ⁊ pulſus ſubtilis. vrina nāqꝫ
erit cholerica. Et facies eiꝰ erit citrina vel pal-
lida. Si aūt venerit ab apātibꝰ emūctoriorꝝ vt in
guinū vel aſellarꝝ: tunc pulſus erit magnꝰ velox
ſpiſſus. vrina erit cruda ⁊ alba. facies rubea ⁊ in
flāmata. ⁊ ſic de alijs ſpēbus effimerarꝝ. Quia in
genia curandi nō hñtur ex cauſis pmitiuis: ſꝫ ex
morbi eſſentia ⁊ mēbri natura vt ponit Ga. viij.
de ingenio. Nā ſm auctorē ſi effimera trāſierit
tertiū vl' quartū diē incluſiue ⁊ pulſus fuerit du-
rus ⁊ vrina idigeſta ſignū erit trāſitꝰ in putridā
potiſſime ſi egritudines fuerit frigide. Et ſi cor
pus fuerit ſiccū in tactu vel aridū timendū eſt de
ethica. Nō ergo febris effimera ſm Auic. pmo
cañ. negligat qꝛ ppagines malos gignit ſi cito
nō ſuccurrat. Nā febris effimera ſm Auic. pmo
cañ. fen. pria caplo. i. eſt facilis curationis ⁊ dif
ficilis cognitōis. ¶ Curatur em̄ hec fe. ſm Ga.
in de ingenio ſanitatis diuerſimode. Nā ſi pue-
nerit ex cauſis calidis vt ex calore ſolis, vel aeris
vel ex labore et fuerit cū reumatiſmo cal'o fiat p
mo talis ſuffumigatio. ℞. roſ. ru. quartʒ. i. oim
ſandal' añ. ʒ. i. florꝝ camo. ℥. ij. aq̄ fōtis viue ℔. qt-
tuor aq̄ roſ. de damaſco quartʒ. i. aceti albi. ℥. ij.
bulliant leui īundatōe ⁊ fiat ſuffumigatio coop
to capite. Et ſi dolor capitis puenerit aut calor
aut inſtantia vigiliarꝝ fiat fomētatio circa frōtē
⁊ tipora q̄ ſequit. ℞. ol. roſ. damaſti. quartʒ. ß.
ſucci lactuce portul'. añ. ℥. i. populeō aceti al. añ.
℥. ß. miſceant et pāni intincti tepidi frōti appli-
cent ⁊ tiporibus. Aer domꝰ infrigidet cū aſper
ſione aq̄ multe frigide et aceti atqꝫ ſalicibꝰ arun
dinibꝰ roſ. ⁊ nenufar. Domus etiā ſit ſubterra-
nea nō reumatica ⁊ porte ſint verſus ptes ſeptē
trionales. In declinatōe aūt febris valet balneū
ſm ꝯſtañ. in viatico ⁊ hoc mane ⁊ meridie et ve
ſpere vbi ſint cocta ea q̄ ſequūtur. ℞. viol'. ß. mal
ue añ. ℥. iiij. roſ. camo. nenufar. añ. ℥. ij. bulliāt
ſimul in aqua dulci. Sed qꝛ balneū iuxta dictum
Auic. eſt oibus effimeris vtilis. iō debemus di-
ſtinguere: qꝛ q̄ ex buboībus et epātibꝰ inguinꝫ
ſeu aſellarꝝ aut oppilatione pororū plus ſtent in
aere calido q̄ꝫ in ſolio. Oēs aūt alij diutiꝰ ſtēt in
ſolio q̄ꝫ in aere. Vngātur ſemp caput q̄ ex calore
ſolis patiūtur cū oleo roſ. ⁊ viol'. ⁊ linteamie coo
pto intrēt lectū. Si aūt venerit ex cāis frigidis
vt pdictū eſt intrabit balneū niſi reuma vel catar
rū habuerit: qꝛ h nōdū maturʒ balneū nec flōia ē
faciēda Ga. vt ſupra. ppterea ꝯſtātinꝰ ⁊ rogeriꝰ
tractatu de effimera ayebāt. Sꝫ ſi effimera ve-
niat cū reuāte frigido tūc nō flōia nec fomētatō
fit. qꝛ tunc auget reuma tñ pōt fieri talis ſuffu
migatio. ℞. olibāi puriſſimi. ʒ. ij. roſ. florꝝ an-
thos añ. ℥. ij. bulliant ſimul et fiat ſtufa in nocte
coopto capite. Si tñ ex reuāte cal'o put dictum
eſt effimera acciderit poterit ex tūc fieri fomēta
tio ſeu balneū aut flōia iuxta ꝯueniētiā pticula-
riū. Sꝫ in cauſis frigidis ſine reumate fiat bal-
neū pleno exñte corpore cū iſta vnctiōe. ℞. olei
nardini. olei yrini. olei laurini. añ. ℥. i. miſtʒ. vnd
ſi effimera puenerit ex pororꝝ oppilatōe q̄ aliqñ
eſt magna aliqñ eſt parua. Parua quidē oppila-
tio ſm Ga. in de ingenio ſanitatis ſoluit in prio
piodo ſꝫ in putridā cōuertet ppter qd ſi ſāguis
ſupabundet fiat pmo flōia de vena cardiaca. De
inde fricētur cū farina ordei ⁊ cicerꝝ atqꝫ fabarū
et intret balneū. Et ſi in dicto balneo ſuperuene
rit eis aliqua horripilatio nō ſtēt in ictu oculi vt
dicit Auic. Verūtamē ſi chol'a abūdet digerat
pmo cū ptiſana vel oxizaccara deinde purget cū
colagogo. Sed ſi flā apparuerit detur pmo ppa
ratiuū de oximelle diuretico vl' apozima Ga. ℞
rad. yreos. rafani. yſopi. calamēti. ſāſuci. añ. M.
i. aniſi. mātri. añ. ℥. ß. polipodij quarcini. ℥. i. iu-
iubarꝝ. xxx. zucca. ſumme al. ℔. i. clarificet bene
Poſtea purget cū flegmagogo. ¶ Si autē pue-
nerit ex cibis ⁊ potibꝰ calidis tūc fra apponātur
ſup regionē epis put. ℞. aq̄ endiuie. ſucci ſola-
tri. aque ſempuiue. añ. ℔. ß. aceti albi. aque roſ.
damaſcene. añ. quartʒ. i. ſpodij. ſandal'. albi ⁊ ru.
añ. ℥. ß. fiat epithia cū pānis ſeu ſpōgijs madefa
ctis ſeu iſuſis. ¶ Si effimera generet ex accidē-
tibus aie p inductionē ꝯriorū curet teſte Auic.
i. cañ. fen. iiij. dicētis. egritudo ſuo medicat con
trario. ⁊ ſanitas ſuo cōſeruat ſimili. Ita tñ q̄ꝫ ſi
ſupueniat ex ira iniūgat māſuetudo. Et ſi ex tri
ſticia leticia. Si ex fame ⁊ ſiti det cibus ⁊ potus
tēperate. ¶ Si aūt effimera venerit ex ſatietate
nauſeatiua ſoluat p vomitū aut p cliſte. aut p ſō-
nū. Et ſi ſtomachus grauetur lana ſuccida vel fil
trū liniendū in oleo abſiñ. vel nardini infundat.
⁊ aliq̄ꝫtulum expreſſuꝫ ſtomacho imponat. Et ſi
fluxus vētris ſimul euenerit ponat olei maſticʒ
olibani. ſanguinis dra. boli armenici. ¶ Sꝫ ſi ef
fimera acciderit ex apātibus inguinū vel aſella
rū pcipiat pmo abſtinētia et curet prio cū flōia
et farmacia put in ſuis locis dicetur congrue.
¶ Dieta particularis notatur a galieno octauo d
ingenio. Nā ſi fuerit ex calore ſolis vel ire vel la
boris ⁊ ſic de alijs. ⁊ corpus fuerit nimis calidū
tūc frigidis et humidis dietabis ⁊ maxime cum

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

humidis iuxta doctrinā ſapiētiſſimi ypo. pma p ticula amphōrum dicentis. humide diete oībus febricitātibus ⁊c. ſicut ptiſana que ſm Ga. refrigerat ⁊ humectat. ſiti minuit. vrinā puocat. ℞. ordei mūdati quart. ʒ. i. iiij. ſe. frōrum maio. mundatoꝝ. quart. ʒ. ß. prunoꝝ damaſce. xv. panis zuc. quart. i. fiat ptiſana. q̄ det cū iulep. Et ſi effimera veniat ex rebus frigidis dāda ſūt q̄ moderate calefaciūt ⁊ humectāt et ſic de ceteris. Vinū oībus his dedi ſemp aquoſuz ſm calorē et virtutez cū eis ſit vtili⁹ ꝙ aqua qꝛ digeſtiuā adiuuat. vrinā ⁊ ſudorē puocat virtutē appetitiuā cōfortat vētoſitatē deſtruit vbi ſupra. Sꝫ ſi vinū ſit albuz vel aureū claꝝ ⁊ in pfundo debiliſſimū aquei putei hauſibilis infrātum. Panis ſit bene alb⁹ bene fermētatus ⁊ bene coctus. ¶ Ad clarificationē eoꝝ que dicta ſunt iuxta intentōem Ga. viij. de ingenio ſanitatis ⁊ Auic. iiij. cañ. ſunt aliqua notāda. prīo ꝙ in aliqua effimera ieiuniū triduanū nō ſit iponēdū. Et pbat tali rōe. nā illa q̄ ſūt deſiccatiua radicalis hūiditatis ⁊ augmētatiua extranei caloris nō ſūt pmittēda in effimeris. ſꝫ ieiuniū triduanū eſt hui⁹ g̃ ⁊c. Maior ptꝫ de ſe. Minor eſt Gal. viij. de ingenio ſanitatis vbi acriter reprobat illos qui ieiuniū triduanū in hac febre imponebāt. dicit tales eē peiores ſpiculatoribus ⁊ homicidis eos deducēs ad moleſtiſſimas febres. Et hoc verificat ex dictis ypocrat in pitoneon qui liber de aere ⁊ āq̄ intitulat aſſerens ꝙ qui bis in die ſoliti ſunt māducare ſi ſemel tm̄ manducauerint corpa eoꝝ deficient. virtus eoꝝ minuet ypocūdria erūt ſuſpenſa ⁊ i ipis ſentiūt pūcturā. vrine eoꝝ erūt rubee. ⁊ egōnes dure oculi eoꝝ concauātur et timpora plana efficiuntur. Sōnus diminuitur pedes et manus infrāntur. apparēt ergo accidētia que in ieiunijs triduanis poterūt euenire in effimeris. ¶ Secūdo notat quoddā mirabile Gal. dicentis vt ſup Cur nō verecūdātur tales medici dicere tres dies eſſe expectandos in effimere febris cognitōe qui vidēt me poſtꝙ infirmū cōſpicio eadez hora ſcire ſeu cognoſcere febrē vtrū ſit effimera tertiana cōtinua ſynocha vel quartana. et ſic de alijs hoc clare oſīdit Ga. ꝙ vnuſquiſq; medicus non ſolū eadē die vel ſpacio triū dierū verūetiā eadē die qua infirmū pſpexerit recte de his poterit pnoſticare. ¶ Tertio declaratur iuxta intentiōem Auic. iiij. cañ. ꝙ febris effimera ſequit frequentius emūctorioꝝ apāta ſicut inguinū aſellarū et ſilia q̄ ſunt mēbri nobilis particularia. Inguinū ex ſupfluitate epis. Et ſubaſſellaꝝ ex ſuperfluitate cordis ⁊ ſub aure ex ſuperfluitate cerebri. que quidē apāta cū nō ſint de materia putrefacta et fiāt in emūctorijs particularibus de facili inflāmat ſpūs et cū hoc generat effimera. Alia autē apāta que ſunt in emūctorijs vilibus vel in cute ſicut ſunt furūculi ⁊ ſcabies ⁊ ſilia generant magis de materia putrefacta ⁊ corrupta. ⁊ talia ſequūt magis febres putridas. ⁊ p tanto dicebat ypo. iiij. āphōrum. In bubonib⁹ oēs febres male exceptis effimeris qꝛ materia effimere rōe q̄titatis magis videt peccare ꝙ rōe ſue male q̄litatis. ¶ Sed quarto ⁊ vltimo querit vtrū calor naturalis et inaturalis ſint idez in eſſentia vel diuerſi. ꝙ ſint idē pꝫ. Nā om̄e qd̄ cadit in diffinitōe caloris febrilis erit de eſſentia ipſius. Maior ē euidens de ſe. Minor pbat cōmēto illius amphi. humide diete ⁊c. vbi atteſtatur ꝙ febris ē calor naturalis mutatus in igneū. ergo erūt idē in eſſentia. Preterea hoc idez pbatur auct. yſaac. in libro febriū dicētis ꝙ calore inaturali aduenien te calor naturalis quo ad tēperamētū p oīa mēbra portat vt eis vitā tribuat g̃ ⁊c. ſ. ꝙ calor naturalis et inaturalis erūt idē in eſſentia. In contrariū ſunt oēs medici ⁊ prīo Ga. ſup illū āphm Et qui creſcūt. vbi dicit ꝙ calor febrilis pūgit et mordicat ⁊ naturalis mollit ⁊ lenificat ſꝫ iſta ſūt cōtraria g̃ nō ſunt idē in eſſentia. Preterea illō qd̄ eſt ſeparabile ab aliquo non eſt idē cū ipo ſed calor febrilis teſte yſaac in libro febriū eſt ab homine ſeparabilis ⁊ naturalis inſeparabilis ergo nō erūt idē. Preterea ariſto. dicit. viij. phi. ꝙ q̄ñcunq; aliqua duo ponuntur eſſe eadez recurrendum eſt ad tempus. Et ſi differant in tempore manifeſtū eſt ꝙ non ſunt eadē ſed calor naturalis et non naturalis ſunt in tēpore tanꝙ prius ⁊ poſterius. ergo non erunt idē in eſſentia. ¶ Ad hoc reſpondeo ꝙ ex toto ſunt diuerſa in eſſentia et ratio huius eſt qꝛ videmus ꝙ eorum locus generationis differunt. qꝛ iſte in corde. ille vero in vapore ſiue in humore putrido. Preterea auct. haly ſuper cōmento tegny dicit in corpore enīz generantur duo vapores quorum vnus eſt clar⁹ naturalis purus aereus calidus et humidus. et alter eſt innaturalis calidus et ſiccus putrid⁹ cōfuſus ⁊ horribilis et etiā peſſimus ex putrefactione humorum generatus. modo dum iſte vapor peruenit ad cor permiſcetur ibi cum vapore claro. et tunc offuſcat ipſum et ita offuſcatus et perturbatus generatur noua ſpecies febris que durat ꝙdiu putrido exiſtit. Et licet ſint in eodem corpore non tamen ſunt in eodē ſubiecto qꝛ ſubiectū caloris inaturalis ē vapor putridus. naturalis vō clar⁹. Et p hoc rñdet ad argumētum in

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

cōtrarium factū cum ꝺꝛ. Omne qꝺ cadit in diffi-
nitiōe alicuius ⁊c. Dico ꝙ vnuꝫ ponitᷣ in diffini
tione alicuiꝰ duobꝰ mōis. vno mō qꝛ facit ip̄ꝫ dif
ferre ab alijs: vł qꝛ ſit genus ad ip̄m vt aīal poni
tur in diffinitōne hoīs ſic ⁊ calor nālis ponitᷣ in
diffinitōe febris. Vn̄ cum ꝺꝛ a gał. ꝙ eſt mutatꝰ
in igneū hoc eſt ꝑturbatus ⁊ inflāmatus ⁊ offu-
ſcatus a calore nō nāli. Ad aliud qn̄ dicitᷣ ꝙ calo
re adueniente. dico ꝙ ꝓpter hoc fit: qꝛ tunc ē ꝑ-
turbatus rōne illius cōmixtionis vaporis putri
di cuꝫ illo claro a quo calor naturalis ꝑturbatᷣ: ⁊
talis perturbatio ſiue ꝯmixtio deportatᷣ per mē
brum: ⁊ ita ambo cōmixti ſimul ꝑueniunt ad mē
brum generando febrem.

¶ De febre ethica. Cap̄lm. iij.

Ethica eſt febris cōtinua ⁊ vni-
formis ſine humore: et
ꝺꝛ ab ethi qꝺ eſt habitudo qꝛ corꝑi ſu-
peruenīēs habitudinem ſumit. vnde
febris ethica ſm̄ ꝙ vult Auic. iiij. can̄. fen p̄ma
tract. iij. eſt duplex q̄dam eſt febriƚ q̄daꝫ ſine fe.
vt Alexāder aſſerit eſt de frigida ⁊ ſicca diſtem-
pantia ⁊ hoc ex frigiditate digōnē īpediente: et
ſiccitate ex nutrimēto deficiente q̄ accidit in ſe-
nibꝰ ⁊ qn̄qꝫ pueris ⁊ iuuenibꝰ. Et iſta febris ethi
ca ꝓut habet Auic. tres hꝫ ſpēs ſm̄ triplicēꝫ hu
miditatem cōceptam in membris. In p̄ma nāqꝫ
ſpē conſumitᷣ maior ꝑs humiditatis p̄me ⁊ eſt ſi-
mile oleo in lampade infuſo ⁊ in ſecūda ꝯſumitᷣ
maior ꝑs ſecūde humiditatis: ⁊ eſt ſicut oleum li
chinij. Et in tertia ſpecie deuaſtatᷣ maior ꝑs ter-
tie humiditatis: ⁊ eſt ſicut flāma cōburēs corpꝰ
lichinij cū humiditate radicali eiuſdem. ¶ Cau-
ſe nāqꝫ huius febris ethice a Gał. x. de ingenio
ſanitatis tangūtᷣ recte vbi declarat ꝙ oīa q̄ ca-
lefaciunt ⁊ deſiccāt ſeu inflāmant cor⁊ mēbra ſo
lida ſunt fe. ethice generatiua ꝓpᷣ qꝺ ex febribꝰ
p̄cedentibꝰ vt ē effimera cauſon et ſiƚes gnātur
aliqn̄ ethica ꝑotiſſime qn̄ precipitᷣ eis abſtinen-
tia ſuo loco incōgrue ⁊ auferᷣ eis potus aque fri
gide vbi deberet dari. tales em̄ de facili cōſumū
tur cū ſint calidi ⁊ ſicci ⁊ maxime extenuati quia
pingues ⁊ carnoſi nō de facili veniūt ad taleꝫ cō
ſumptionem. Itē febris ethica ꝓuenit etiam ex
paſſionibꝰ anime ⁊ ex longa triſticia ⁊ ira ⁊ ſolli
citudine ⁊ paſſionibꝰ corꝑis ⁊ nimio labore vigi
lijs ⁊ ieiunijs coitu atqꝫ lōga egritudine. Et om
nia breuiter q̄ corpus habēt attenuare. prouenit
etiā ꝓpᷣ vitia epatis ⁊ cordis ⁊ etiā pulmonis ⁊
pectoris vt in ptiſi ⁊ in empimate ⁊ ſic de alijs ac
cidentibus. ¶ Signorum q̄dam ſunt cōia q̄dam
ſpālia. Cōmunia ꝟo ſunt iſta calor cōtinuus mō
lentus mō etiā ꝯtinuus acutꝰ maxime in arterijſ
circa volas manuū ⁊ peduꝫ: ⁊ extenuatio corꝑis
longa. Et vrina ſm̄ ſuas ſpēs magis ⁊ minꝰ olea
ginoſa. Signa ſpālia ſunt hec. nā prima ſpecies
ethice cognoſcitᷣ ꝑ cōtinuaꝫ ꝯſumptionē ipſius
corꝑis. Et etiā ex innāli calore ꝯtinuo parū exce
dente calorē nālem ⁊ ꝑ pulſum durū ⁊ diſtemꝑa-
tum atqꝫ frequētē: etiā ꝑ ſitim ꝯtinuā. ⁊ ꝑ hoc ꝙ
magis infeſtatᷣ ante prandiū ꝙ̄ poſt ſm̄ Gał. in
de differentijs fe. Et eius vrina ē pallida intenſa
citrina ⁊ ſubcineroſa pinguis oleaginoſa in ſbā
ꝑtes diſtinctas pauca in quātitate liuēs in ſuꝑfi
cie cū reſolutionibus ſquamoſis q̄ ſpēs ſm̄ Aui
cē. eſt difficilis cognitiōis ⁊ facilis curatōis. Et
rō huius eſt qm̄ pria ſpēs eſt ſine ſiccitate ꝓut de
claratᷣ vbi ſupra. Scd̄a ſpēs cognoſcitᷣ ꝑ maiorē
infuſionē ał's intenſionē caloris poſt prandiū ꝙ̄
ante qꝛ q̄cunqꝫ hora infirmꝰ magis cibatᷣ magꝭ
inflāmatᷣ ⁊ ꝑ maiorē corꝑis extenuatōeꝫ ⁊ ſitim
⁊c. Et ꝑ vrinam ſubrubeā vel citrinā ſeu pallidā
intenſam pinguē ⁊ oleaginoſaꝫ in ſubā ſicut tela
aranea ī ſuꝑficie hn̄s totius vrine cū reſolutōibꝰ
furfuris. Tertia ſpēs ethice cognoſcitᷣ ꝑ vltimā
cōſumptionē corꝑis. Nā oculi fiūt ꝯcaui ⁊ cutis
tenſa: ⁊ ſi eleuatᷣ iam nō reuertitᷣ niſi cū manu cō
primatᷣ. Venter adheret dorſo ⁊ pulſus ē calidꝰ
vacuus ⁊ durꝰ ad modū corde tēſe: ⁊ vrina ē ſicut
oleū pallidū vel liuiduꝫ in toto corꝑe pinguis in
ſbā ⁊ ſi ſuꝑ lapidē cadat rauce ſonat cū reſolutōi
bus crinoydalibꝰ. Signa ethice ſenectutis ſunt
pulſus durꝰ rarus ꝑuiſſimꝰ niſi forte fuerit debi-
litas: qm̄ tūc īcipit fieri freq̄ns et ꝓp̄e accidit h̄
ex potu aq̄ frigide. Iterū ēt cognoſcitᷣ ꝑ diſcolo-
ratōem vrine qꝛ ē albida ⁊ ſubtilis atqꝫ ſpermo-
ſa ⁊ aq̊ſa: ⁊ ꝑ debilitatē totius corꝑis ⁊ ſitim. In
pria nāqꝫ ſpecie iuxta dictū aui. facilis ē curatō
ſꝫ in tertia nunq̄ ⁊ rō eſt: qm̄ ſicut videmꝰ ī lichi
nio ꝙ qn̄ ꝓpᷣ a ⁊ ſbālis hūiditas ē ꝯſumpta. vn̄ ſi
vngues īcuruentᷣ tūc ē in ſtatu. Et ſi capilli ceci-
derint ⁊ diarria ſuꝑuenerit tūc iam vicinatᷣ mor
ti. Sꝫ cū tibie intumuerint: tūc non pōt vlterius
viuere imo vt plurimū infra tres dies moritᷣ. Nā
patiētes ethicā iā non bene diſcernūt de calore
qꝛ mala cōplexio diuerſa facta eſt eq̄lis. Nota ꝙ
quādocunqꝫ ethicam febrē cōcomitatur īterpo-
lata ꝙ eſt difficilis cognitōis. vn̄ de die in diē vł
ꝺ tertio in tertiū īfeſtatᷣ cū tipo ⁊ frigore atqꝫ nigre
dine lingue ſꝫ pꝰ reſolutōeꝫ feb. relinquūtᷣ dcā ſi
gna fe. ethice: q̄ ꝯcomitatio vix aut nunq̄ curatᷣ
Rō hꝰ ē qꝛ putrida īdiget reſolutiuis. ethica ꝟo
ꝯfortatiuis ⁊ nutritiuis: vt ait Cōſtā. ī pāregni
¶ Curatᷣ ei fe. ethica iuxᷣ intētionē gał. x. ꝺ īgēio

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

⁊ Auic. q̄rto cañ. fen. p̄ma trac. iij. cum frigidis
⁊ humidis ſimul temperatis tā exteri⁹ q̄ȝ interi⁹
Exterius nā q̄ȝ p̄mo ingeniemus de aere ſine q̄
morb⁹ nō pōt diſſolui: nec q̄ȝ pōt eum ſatis cuſto-
dire teſte Gal. ix. de ingenio. Nā ſi fuerit tp̄atus
ꝓut eſt a ſua caliditate concedam⁹. Sȝ ſi fuerit
calidior aut ſiccior q̄ȝ oȝ tunc ingeniem⁹ repug-
re ſuo calori ⁊ ſiccitati. ponētes egrum in came
ra terreſtri tp̄ate frigida ⁊ ſpacioſa cuius porte
ſint poſite v̄ſus p̄tes ſeptentrionales ingeniate
q̄tinus aer paulatin⁹ ingrediatur ⁊ pauimēto be
ne mūdato ⁊ aceto albo fortiter aſp̄gatur. dein-
de ſternantur in eo ea q̄ ſequunt̄. ℞. roſ. florum
nenufaris arundinum: folioꝝ ſalicis: violaꝝ la-
ctuce: vitis albe oīm recentiū añ ortum ſolis col
lectoꝝ añ. qd̄ ſufficit: ⁊ in tribus angulis ipſius
camere diſtillentur de vaſe in vaſe aq̄ frigide. h̄
em̄ ſomnū inducunt aereȝ infrigidāt ⁊ multum
cōfortant. Et tñ ingreſſus hoīum ꝓhibeatur ne
calor intus generetur. Si aūt hec paſſio in hye-
me venerit aut in aere frigido qui hȝ ſumme po
ros claudere: ſimul q̄ȝ oppilat tūc aerem tp̄emus
ponēdo egrum in camera p̄dicte oppoſita: ⁊ por
te ſint verſus p̄tes meridionales ⁊ taliter inge-
nietur: vt aer abſ q̄ȝ igne cum pānis calidis tem
peretur ⁊ caput et pedes bene coop̄iendo auic.
que coop̄ture cum cautela debent fieri. q̄ꝛ cor in
hac fe. p̄mo videtur pati ratiōe cuius aer tp̄atus
ſup̄ omīa iuuat ethicos ⁊ ptiſicos ait gal. Unde
ſi ethica prouenerit ex calefactiōe epatis vł cor
dis: aut vitio pulmonis ſeu pectoris vt in ptiſi
⁊ in empimate ⁊ ſimilibus a p̄atibus tūc p̄us cu-
rentur illa ꝓut dicetur in ſuis capl̄is inde ponā
tur empl̄a Galie. vt ſupra q̄ ſequūtur: ⁊ hoc p̄n-
cipaliter ſuper locum vbi ꝯſiſtit egritudo ſepius
renouando vt ibi calefiant. ℞. cere clare albiſ-
ſime lib. i. olei roſ. olei viola. añ. qd̄ ſufficit pa-
ſtentur ſimul ad ignē ⁊ fiat cerotū. poſtea iteruȝ
in mortario cum aqua frigida cū piſtello icorpo
rent̄ diu: addēdo modicum aceti albi fiat empla
ſtrum ſepe mutando. Aliud ad idē. ℞. alfite bñ
mundate lib. i. ſuccoruȝ ſolatri portulace ſemp̄-
uiue añ. qd̄ ſufficit fiat ad modum pultis ⁊ in pā
no lineo extendatur: ⁊ ſup̄ membꝝ leſum vbi ca-
lor eſt tepidum frequēter apponatur ⁊ ſumat q̄-
tiens bibere voluerit iſtud apozīa. ℞. carnium
cancroꝝ fluuialium ordei mūdati. añ. lib. ß. iiij.
ſe. frōꝝ mund̄. ſe. lactuce: ſe. papaueris al. ſem̄.
portulace. añ. ʒ. i. candi penidiaꝝ añ. q̄rtꝫ. i. pa-
nis zuc. lib. ß. mūdentur fortiter cū aq̄ ſalis: dei-
de cū vino albo odorifero lauentur totiēs donec
a grauitate ſui odoris ſint mundicati ⁊ clarifice
tūr bene ſirup⁹. deinde vtat̄ cum electuarijs. ℞.
dragaganti infuſi. zuc. viol. añ. q̄rtꝫ. i. electua-
rij ad reſtaurandum hūiditatē lib. ß. miſce. Pōt
ſemp̄ pandalo qd̄ eſt mirabile facto cum ol̄o ſiza
mino ⁊ intret balneum aq̄ dulcis tp̄ate niſi febriſ
putrida cū reumate cōcomitetur eis. Et vſus re
gēdi in balneo ſit talis. Nam ipſa tina ſit ſemp̄
iuxta lectuȝ patientis ⁊ bis in die balneetur ſm̄
virtutem patiētis. ⁊ hoc fiat poſt digōnem lactꝫ
vel cibi p̄us aſſūpti. Et balneū pōt fieri ex his q̄
ſequunt̄. ℞. caput vni⁹ v̄uecis cū ſuis pedib⁹ ex-
corticatis carnes duaꝝ teſtudinū nemoraliū vel
loco eaꝝ catuloꝝ alb. abiectꝫ viſcerib⁹ illaꝝ. Duo
rū gallinaꝝ cōquaſſatoꝝ. tertia neūro vngule ca
balline aquatice herbe viola. fol. ſalicis: lactuce
lingue auis. vitis albe maluaꝝ branſe vrſine añ.
M. ij. auene mūdate ℔. i. cōquaſſentur fortiter
⁊ bulliantur ſimul ⁊ fiat balneum iuxta doctrinā
Gal. ⁊ Auicē. Preterea balneet̄ vigeſies in aq̄
temperate calida deſuper donec corpus aliquā-
tuluȝ ingroſſetur incipiens q̄ſi rubere. tūc in aq̄
q̄ſi frigida de cuius frigiditate nō ledatur: ⁊ ne
ſudor ipſum arripiat in balneo ſtatim ipſo exuto
ſubtili lintheamine cooperiatur. Deinde extre-
mitates corporis ex toto ſpina dorſi inungatur
℞. medulle ceruine vituline butyri recētis axū-
gie: galline porcine: anatine: anſerine. omnium
recentium añ. ʒ. i. dragagāti albi: gummi arabi-
ci albi infuſorum añ. ʒ. ß. olei viol. nenufar̄. olei
de ſalicib⁹: olei cucurbite. añ. ʒ. ij. cere albe q̄rtꝫ.
i. fiat vnguentum: ⁊ quotiēs a balneo exiuerit i-
ungatur. Et ſtatim intret lectum in q̄ ſint pan-
ni candidiſſimi aq̄ roſ. damaſcena aſperſi maxi-
me in eſtate. vñ paulopoſt comedat: deinde dor
miat q̄ȝ diu voluerit. Et cuȝ a ſomno ſurrexēit ite
rum reficiatur ſi placuerit. Et ſtatiȝ ſupra corp⁹
ſuum mulgat̄ lac caprinum. Poſtea cū p̄ q̄ttuor
vel q̄nq̄ȝ horas ſteterit iterum intret balneū. Et
ſi patiatur ſitim bibat ſup̄dictum. ¶ De lacte v̄o
qd̄ ſumere cōfert ethicis cum febris putrida nō
eſt cōiuncta notatur ex dictis Gal. vij. de inge-
nio cōſumptos: ⁊ iō ꝓpter ethicos q̄nimmo ſi fe
bris ethica diu prolongatur dabis lac aſininum
p̄ma die mane poſt exitum balnei cotilluȝ vnum
ſemp̄ cauēdo ne lac coaguletur in ſtōacho qd̄ po
teris cognoſcere p̄ pulſuȝ: qm̄ pulſus erit angu-
ſtioſus: ⁊ ſi nō coaguletur tunc erit facilior ꝓpt̄
qd̄ ſtet p̄ quattuor horas ieiunādo. Sed q̄ȝ meli
us eſt ait gal. vt aſina iuuenis ſit bñ nutrita iux
ta diuitias patiētꝫ ⁊ ſi ē poſſibile lac ſugendo ſu
matur ab vberibus q̄ꝛ citius ſanaretur: eo q̄ȝ lac
cito corrumpitur ab aere circūdante: ſicut ſp̄ma

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Et ſic lac ſm Auic. in febre ethica corruptiuum
⁊ eradicatiuum et qualr̄ mane ieiuno ſtō poſt ſe-
cundū balneū diu ſumatur. Et ſi patiēs nō vult
ſugere hēat vas plenum aqua calida ⁊ aliud va-
cuum p̄mo aqua p̄dicta ablutū deſup ponatur et
ibi lac mulgeat̄ et ſubito ne coaguletur infirmo
tribuatur. Ulterius nota ꝙ lac aſine eſt melius
pre ceteris quia eſt ſubtilius . et poſtea lac mu-
liebre: q̄r eſt ſimilis nature humane: et poſt hoc
lac caprarum albarum quarū paſcua ſunt ex her
bis frigidis ⁊ humidis vt foliorum ſalicis vitis
albe pane auena ⁊ ſic de alijs que ſumantur cum
modico panis zuccari albi. Deīde lac vaccinum
vnde ſit extractū butyrū in montib⁹ paſcentium
qd̄ caleſiat cū lapidibus fluuialib⁹ ſi fluxum ven
tris habuerit. Si autē non modo predicto pōt
iſtis vti ſirupo reſumptiuo et conſtrictiuo. ℞.
carnium teſtudinis nemoralis extremitatibus
abiectis fortiter depuratarum lb. ß. viol'. florum
nenufaris añ. ℥. i. iiij. ſe. frōꝝ munḋ. maiorum et
minorum ſe. malue: borubacis: ſeminis citonio-
rum: ſemis papaueris alb. añ. ℥. ß. liquir. munḋ.
dragagāti albi: gūmi arab. añ. ℥. i. ordei mū. q̄r.
i. vuarum paſſul'. ab arill. mundatarū nucleorū
pineaꝝ piſtacearum. iuiub. carnium dactilorum
añ. q̄rt. ß. penidiarum. ℥. ij. zucc. tabarzed. zuc.
q̄rt. i. clarificent̄ ⁊ fiat ſirup⁹ cum aq̄ fontis vi-
ui decoquendo ad p̄fectionē artificialem de quo
ſumantur quinqꝫ coclearia ⁊ decē de p̄dicta pti-
ſana ⁊ cum electuario qd̄ ſequitur. ℞. pulueris
electuarij reſumptiui pul'. diapapauer. albi dra
gaganti frigidi et diapenidion: ſiue cinamomo
añ. ℥. ij. carnium teſtudinis nemoris bñ munḋ.
q̄rt. i. conſerue yringoꝝ roſate ⁊ violate añ. ℥. i.
zuc. candi. ℥. ß. nucleoꝝ pinearum q̄rt. ß. aq̄ ro.
damaſ. q̄rt. ß. tabarzed albi lb. i. ft. electuarium.
Et vtatur iſto reſtauratiuo. ℞. zuc. roſ. alb. lb. ß.
margaritarum ſplendidaꝝ orientaliū. ʒ. i. coral
li rub. oſſis de corde cerui electi. ana. ʒ. i. candi.
ʒ. ß. conſerue viol'. ʒ. i. panis zuc. ʒ. iiij. pānorum
auri puri ſe. fiat cordiale. Uñ quādo febris pu-
trida cōcomitatur ethicam addant̄ tunc p̄dicto
ſirupo ea q̄ dicentur. ℞. vngule caballine aq̄ti-
ce: vmbilici veneris: herbe violarie: roſtri por-
cini: lentiginis aq̄ currentis: capill' ve. cicoree:
ſcariole: endiuie: lingue auis: lactuce. ana. M.
i. Et ſi neceſſe eſt purget̄ cum decoctione que ſe
quit̄. ℞. viol'. ℥. ij. prunium damaſ. xx. liquir. mū
da. ℥. ß. fiat decoctio in q̄ diſſoluant̄ caſſie fiſtu.
munda. ℥. i. et ß. māne grānati. ʒ. iij. fiat collatu-
ra ⁊ detur in aurora. Itē ſi patiens habuerit ni-
mium calorē vl' ardorem de nocte tūc poterit ac
cipere trociſcos canforatos auic. ℞. ſpodij opti
mi: ſandalis muſcatellini. añ. ʒ. i. muſcillaginis
pſillij conſerue viol'. zuc. candi añ. ʒ. ß. iij. ſem.
frōꝝ munḋ. maiorū ſem. lactuce: portulace: dra-
gaganti albi: ſucci liquir. añ. ʒ. ij. penidiarum. ℥
i. canfore. ℈. ß. tabarzed quod ſufficit et fiāt tro-
ciſci ⁊ forment̄ cum ſirupo papaueris ⁊ ſi virtus
fuerit fortis ⁊ corpus nō corrūpatur macredine
tunc aliquātulū phlobotemet̄ de vena baſilica
ſi cōueniant p̄ticularia vt calor ⁊ ſpūs euenten-
tur ſm Gal'. ſed extrahat̄ de ſanguine. ℥. ß. cau-
teloſe. Sꝫ in cura ethice ſenectutis: vt dicit A-
uic. iiij. cañ. quādo malicia eſt cōfirmata impoſ-
ſibilis eſt eius cura ſi poſſet fieri ingenium: tunc
eſſet mortis ingeniū quod eſt impoſſibile ſed añ
cōfirmationem pōt curari cum mediocriter cale
facientib⁹ ⁊ humectantib⁹ ſicut balneum predi-
ctum. Et cliſtere reſumptiuū factū ex decoctio-
ne capitis ⁊ pedum veruecis cū ciceribus ⁊ cari
cis albis in quo reſoluant̄ mellis. ℥. ij. olei ſiſami
ni: olei de been camomile. añ. ʒ. i. colature furfu.
lib. ß. fiat cliſtere. Iterū cibētur lacte aſinino ie
iuni vel caprino cum modico mellis ru. ⁊ lapidi-
bus igneis mane ⁊ ſero caleſacto ⁊ emplaſtris ⁊
vnguētis que dicta ſunt ſuperius. Dieta ſit talis
ſm intentionem Galie. vij. de ingenio ſanitatis
vt calida frigidis frigida calidis ſicca hūidis hu
mida ſiccis cōueniant videlicet frigida et humi
da impinguātia ⁊ nutritiua. Sed caueat ſibi pri-
mo de accidētib⁹ anime ab ira triſticia nimio ſtu
dio cogitatione ⁊ anguſtia ſeu nimio labore ieiu
nijs ⁊ vigilijs ⁊ nimio coitu ⁊ ſolis ardore: et ſit
ſemper in gaudio ⁊ leticia ſempiterna. Item ca-
ueat ſibi ſuper omnia a cibarijs acutis frixis ſal-
ſis ⁊ acetoſis ⁊ ſtatiōe in loco nimis calido ⁊ ſic-
co. Et non tollēt ſitim neqꝫ famē. Et vtatur bōis
cibarijs: et p̄mo pane triticeo vnius diei medio
criter ſalſo bene fermētato: ⁊ a furfure bene mō-
dato cuius medulla in aqua frigida ter lota: ⁊ in
lacte vaccino ſeu caprino cocta ſiue butyro infu
ſa quādoqꝫ exhibeat̄ et ſimilia cum auenato vel
ordeato vel amido cū lacte cocto. Item de carni
bus pōt comedere carnes mutoninas arietinas
vitulinas iuuenes cū cucurbitis vel ſpinargijs
extremitates porcinas maſculorum: in aqua co-
ctas. Item comedat frequēter gallinas iuuenes
nutritas cū equali mixtura farine ordei ⁊ auene
cum medullis ⁊ teſtudinē nemoris coctas vſqꝫ
ad cōſumptionem earū: ⁊ potent ſepe de brodio
galline. De fructib⁹ pōt comedere racemos paſ-
ſos mūdatos ab arillis: de pinearū nucleis: fiſti-
cos: caricas albas: amigdalas dulces: pira: po-

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ma malagranata dulcia: cucumeres melões. De
piſcibus poteſt comedere piſces ſquamoſos de
aquis mundis currentibus longe a ciuitate. Et
bibat vinum maturũ non ſtipticum albũ clarum
vel album clarũ odoriferuꝫ mediocriter limpha
tum. Et cancri fluuiales maxime competunt eis
¶ Ad clarificationẽ huius materiei aliqua poſ⸗
ſunt notari ex dictis Gal'. x. de ingenio. Et pͥmo
de virtute ⁊ cõpoſitõe balnei ethicorũ cum ſum
me ſit eis iuuatiuũ ſeu neceſſarium. Nam intrã⸗
tes balneum primitus tanguntur ex aere. dein⸗
de ſedent in aqua calida poſtea in aqua frigida ⁊
nouiſſime tergũt ſudorem in quo quidã ponunt
q̃ttuor partes ipſum balneuꝫ tangẽtes. pͥma enĩ
pars eſt aer calidus qui magis ceteris totũ cor⸗
pus calefacit cui attribuit virtus diſſolutiua liq̃
factiua ac humorũ attenuatiua poros dilatando
⁊ ꝙ acute prohibeant exire purgando. Secũda
pars balnei calida tẽperate que habet v̾tutẽ hu
mectatiuam cõtra ſiccitatem ⁊ impinguatiuam
cõtra macredinẽ. Et ſi vis impinguari conſum⸗
ptos ſeu dilatari ſtatim duꝫ vides eos in balneo
fieri rubeos ſunt extrahẽdi quia ſi moram face⸗
rent cõſumptionem ⁊ ſiccitatẽ augerẽt ſm Ga⸗
lienũ. vij. de ingenio ſanitatis auctoritate Ypo⸗
cra. in regimĩe acutorũ dicentis quãdocũqꝫ mẽ⸗
brum in aqua balneat, prĩo corpus ſuum inflam⸗
matur ⁊ dilatat ⁊ poſtea conſtringit et macrum
efficit. Tertia pars balnei eſt aqua frigida in q̃
patiẽtes ethicam debẽt ſtatim ſubmergi tempe
rate poſt calidam quia totum corpus temperat:
cutem conſtringit et virtutem confortat. Sed
quarta ⁊ vltima pars balnei eſt tergere ſudoreꝫ
qui humores corporis purgat ſine vllo nocumẽ⸗
to qđ fit ex balnei frigiditate ſi fiat in cõgruo tẽ
pore. Et nota ꝙ nullus febricitans ſm Gal'. vbi
ſupra debet poni in pͥncipio alicuius febris nec ĩ
augmẽto vl' in ſtatu ſed ĩ declinatõe poteſt fieri
ſm Ypocra. in regimẽto acut. in pleureſi ⁊ peri⸗
plõia in dolore ſpatularũ atqꝫ ſimplici tertiana.
Et cum lauat ſit quietus ⁊ tacitus nec quicq̃ lo⸗
quat. Sed alius aquaꝫ infundens deſuper corpus
donec rubere inceperit per tractum. tamẽ ſi cor
pus ẽ nimis carnoſum et hũores ſunt multuꝫ pu
trefacti ⁊ cutis ſtricta minime fiat: quia rigoreꝫ
et conſtrictionem generat: ⁊ tũc in ictu oculi ſꝫ
Auicẽ. ſunt a balneo extrahendi ⁊ tales non de⸗
bent balneari donec humores prius fuerint pur
gari: quia ait ſupra purgatio humorum confert
febribus.

¶ De febre quotidiana. Capl'm. iiij.

q Uotidiana eſt febris pu⸗
trida de fleg⸗
mate naturali putrefacto extra vaſa
qꝛ ſm Gal'. in de differẽtijs febri. fe⸗
bris diſtinguit dupliciter quoniaꝫ alia eſt vera.
alia nõ vera ſeu notha. Vera ẽ illa que cauſat ex
flegmate naturali inſipido. Sunt ⁊ alie nõ vere
q̃ fiunt ex dulci ſalſo acetoſo pontico ſeu vitreo.
¶ Cauſe iſtarũ febriũ putridarum tanguntur ab
Auic. iiij. cañ. fen pͥma tractatu ſecũdo. vbi de⸗
clarat ꝙ ex nimia frequẽtatiõe ciboꝝ m'tos chy
mos generantiũ atqꝫ in putrefactiõe cito cõuer
tunt cauſatur febris putrida. necnõ ex mala op⸗
pilatione ſeu catarro a capite deſcendente in ſto
macho prohibente facere bonam digeſtionem.
Item etiam prouenit ex mala corporis comple⸗
xione multitudinem humoruꝫ viſcoſorum gene
rante: aut ex aere peſtilentiali: aut lacunali ſiue
locorum corruptorũ. ibi diu generãtium atqꝫ cõ
morantium: aut ꝓpter occaſum: aut ꝓpter nau⸗
ſeatiuam ſatietatem ⁊ mouẽdo ſe fortiter ſuper
repletiõem vel dimittere celebrationes digeſti⸗
onis ĩ ſtomacho ⁊ epate: aut cibos groſſos ⁊ cru
dos ſuper ſemidigeſtos accipere et ſic de alijs.
Que putrido eſt quãdoqꝫ cõmunis toti corpori.
quãdoqꝫ propria vni mẽbro tamẽ diuerſimode.
¶ Signa nãqꝫ in vera febre quotidiana de fleg⸗
mate naturali inſipido ſunt hec. Naꝫ vrina in co
lore eſt citrina vel alba per totum ſpiſſa. Pulſus
eſt paruus ⁊ rarus: et oris inſipiditas et capitis
grauitas atqꝫ abundantia ſaliuarũ. In tertiana
v̾o notha, pͥmo incipit infeſtare cuꝫ paruo frigo
re. deinde cum lento calore ⁊ longo. ⁊ ad vltimũ
cum magno ſudore. xviij. horas habet in ſummo
labore: ⁊ ſex ĩ nõ vera quiete. Et ſi iſta febris cãe
tur ex flegmate dulci iſta erũt ſigna: vrina appa⸗
rebit rubea vel ſubrubea ⁊ per totuꝫ ſpiſſa cõ ha
bens differentiam. Pulſus erit velox ⁊ ſpiſſus ⁊
paruus. vnde circa mediam noctẽ inuadit patiẽ
tem. pͥmo cum magno frigore: deinde cum ma⸗
gno calore ⁊ ad vltimũ cum maximo ſudore. vñ
adeſt ſitis ⁊ oris dulcedo: capitis grauedo: vrine
fetor: ⁊ egeſtionum eructuationes fetide que ex
ouorum putridorum comeſtione ſolent euenire
⁊ vix habet tres vel quattuor horas in quiete ꝓ⸗
pter ſanguĩs infectiõem. Unde ſi venerit ex ſal⸗
ſo hec ſuperuenient ſigna. vrina apparebit rufa
⁊ mediocriter tenuis vel ſpiſſa: ⁊ pulſus erit for⸗
tis ⁊ velox atqꝫ ſpiſſus reſpectu aliarum febriuꝫ
ex flegmate: ⁊ hoc ꝓuenit ex infectione cholere
rubee. vñ quandoqꝫ infeſtat in oris cholere ⁊ in
oris flegmatis: ⁊ qñqꝫ melãcholie. Et incipit pͥ⸗

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

mo cum multo frigore. deinde forti calore ad ultimũ cum multo sudore. et ſemper adeſt oris ſalſedo nauſea et ſitis nimia cum ſiccitate oris q2 ſm Auic. ex ipſo generatur aliqñ cauſon. Signa fe. flegmatice a flegmate vitreo hec ſunt vrina erit alba in principio et tenuis vel lactea materia exñte indigeſta cũ glutioſitate humorum ſpiſſa et turbida. pulſus erit tardus. ſonus magnus. et febris lenta. et eſt oris inſipiditas. poſt tertiam horam noctis inuadit patiẽtem. primo frigore modico. deinde magno. poſtea lento calore. Et apparet in egeſtione quoddã ad modũ vitri ſeu glaciei. et ſic de alijs. Sed ſi venerit ex flegmate acetoſo iſta erunt ſigna vrina erit pallida vel ſuppallida mediocriter ſpiſſa. Pulſus erit diuerſus. et ſapor in ore acetoſus et ſitis modica. et capitis grauedo que in ſero incipit affligere inter horas flegmatis et melã. primo horripilatione. deinde lento et longo calore. Et iſta quotidiana fit frequẽter cum dolore ſtoma. eo ꝙ materia ſepius conſiſtit ibi. qñqꝫ in īteſtinis et fit cum dolore inteſtinoꝝ. Et qñqꝫ in ſpũalibus et eſt ſitis maior ⁊ vrina eſt magis colorata atqꝫ ampulle apparent ibi minute in eius ſuperficie. ſed qñqꝫ conſiſtit in epate. et fit cum eius dolore Et nota ꝙ febres flegmaticas patiẽtes colores eorum ſm Auic. ſunt ſemper declinantes ad viriditatẽ aut citrinitatẽ ſeu albedinẽ. et quandoqꝫ facies eoꝝ tumeſcit habentes colorem plumbeum vſqꝫ ad ſtatum. Nam ſm Auic. in cañ. preallegato iſte febres flegmatice de difficili eradicantur. et hoc eſt propter multitudinẽ materie groſſiciem et viſcoſitatem eius eo ꝙ clauſio pororꝝ eſt fortis et humi. multa quare putrefactio vt pluri. continua. Unde minor horarũ ſui principij eſt. xvij. dierum. Sed maior eradicatio vt plurimũ eſt ſex dierũ. Tamen ſi in principio per oxiſ. videris vomitum ſpontaneũ euenire et ī fine ſudorem bonum ſignũ eſt eo quia egritudinẽ breuẽ et ſalubrem ſignificat. Unde per hoc apparet materiam non eſſe multam groſſam neqꝫ viſcoſam. et pori non ſunt multũ dempſi. ſed qñqꝫ ꝑpter multitudinẽ materie ⁊ eius viſcoſitatẽ de facili cadunt in ſubeth. iõ iuxta dictũ Gal'. x. de ingenio. Omnes febris ſpẽs in earum initio cognoſci. qñ febre exñte et apoſte. in aliquo nobili membro oriatur morietur ſine dubio et maxime deficiẽte virtute. ꝑpter quod ſummo medico expedit tam de preteritis ꝙ̃ de pñtibus et futuris aliqñ fieri veram ꝓnoſticatiõem vt fiducia magna de ipſo habeatur. In curatiõe nãqꝫ iſtarum febriũ putridarũ poſſunt notari ex dictis Ga. xi. de ingenio primo videlꝫ ꝙ quandoqꝫ eſt multitudo humorum putridorum groſſi. et corporis viſcoſitates. Secundo morbus qui eſt oppilatio et febris. Et tertio accidẽtia que ſunt ſicut ſitis. corporis ꝯſtrictiones et diſſolutiones qua ꝑpter ſi volumus has febres curare. primo cauſam auferamus. quia ablata cauſa morbi aufertur morbus. humores putridos purgando videlicet de oppilatione vrina egeſtione vomitu ⁊ ſudore. ¶ Curantur nãqꝫ febres putride iuxta dcm̃ Auic. ſm diuerſitatem ſpẽrum et temporũ quoniã omnes ſpecies cõmunicant in hora principij in tribus rebus. videlicet in neceſſitate lenificationis equalis et neceſſitate adminiſtratõis incidentium et ſubtiliãtium aut diureticorum. Tollamus ergo huius quotidiane cãm primo et in omni febre putrida cum deoppilantibus poros intus et extra cum ſubtiliãtibus generatam ex naturali flegmate putrefacto quod eſt frigiđ et humidum et ſanguine ſemicocto et per neceſſitatem generatã cum his que ſequuntur. ℞. aq dul. ℔. i. vini al. ℥. iij. olei camomille. ℥. ij. bullia ntur. et ex inde fricentur tepide venter ⁊ latera atqꝫ dorſum qñqꝫ ſuauiter cum manibus ⁊ quãdoqꝫ fortiter cum pãnis aſperis ſm diuerſitatem ꝑticulariũ qñ eſt mirabile in deoppilãdo. ⁊ freqñter ⁊ multis vicib' fiat. Scđo agit̃ de morbo q̃ ẽ febris. vñ q2 flã regnat vt plu. ĩ ſtõ ſm ꝯſtãti. in viatico. pmo ad digeſti. materie ꝓcedat̃. Naꝫ ſi tp̃s ẽ calidũ digerat̃ materia cũ ſiru. aceto ſo oxizacca. diſtẽperatis cũ aq̃ decoctõis yſopi liquir. mũd. ſe. maratri ⁊ poli. quarcini. Et ſi tp̃s eſt frigidũ digerat̃ cũ oximelle diuretico. Nota ꝙ oximel ſimplex đꝫ dari ſi materia ẽ cõpacta. Et diure. ſi maťia ẽ ꝯpactior. ſꝫ ſqlli. ſi materia ẽ cõpactiſ. aut cũ tali digeſtio. ℞. radicũ bru. ſeñ. pe. apij. capill'. ve. recẽ. ſpgi. endiuie. yſopi. cico. ſcariole. ſcolopẽdrie. bethoice. lactuce nouelle. añ. M. i. iiij. ſe. froꝝ mñ. maio. ⁊ mio. flor bor. mel. bugloſſe. añ. ℥. i. abſin. ſqui. ſpice. añ. ʒ. iij. mell'. roſ. zuc. al. ʒ. v. maſt. electi. ʒ. ij. turbith bñ gñoſi. ʒ. x. tabarzed al. ℔. ij. fiat ſiru. Digeſta maťia det̃ flãgogũ. ℞. flor bor a. polipo. q̃rcini. añ. carui. añ. ʒ. i. abſin. mãtri. mellilo. añ. ℥. ſe. liq̃r. mũda. vuarũ paſ. ab arillis mñ. añ. ℥. i. fiat decoctio ĩ q̃ diſſoluãt̃ cort. mirabol'. hebul'. bñdicte añ. ℥. i. eſu. ʒ. i. ſiru. vio'. ℥. ij. fiat colata. Et pñt purgari cũ iſtis pillis q̃ ſũt tãte virtutꝭ ꝙ nulla fe. q̃tidiana audet ſtare ãte ꝯſpectũ eaꝝ. ℞. agarici al. turbith bñ gñoſi. añ. ʒ. ß. aloes reubar. cort. mirabol'. citrioꝝ ⁊ hebul'. bñ gñoſoꝝ. añ. ʒ. ij. eupatorij. ſe. abſiñ. añ. ʒ. i. maſt. lacce. aniſi. zucc.

albi. ſpice nardi. liquir. mund. añ. ʒ. ß. eſu. pullu. ʒ. i. fiant pillule et formentur cum ſiru. ſquilliti co de quibus dentur tempore frigido a. ʒ. i. vſq3 ad duas poſt vnum menſem ſue confectionis iuxta conuenientiam particularium. Facta autez purgatione poteſt intrare ſtufam duobus vel tribus diebus ante peroxiſmũ per duas horas vbi fuerit cocta folia lauri camomille melliloti feñ. petro. abſiñ. quod ſufficit ⁊ ibi moretur donec frigus receſſerit. poſtea abluatur cum aqua calida. deinde ſtatim inungatur ſpina dorſi cuz oleo camomille ⁊ viol'. poſtea ſi tẽp' eſt frigidũ dent exeunti a ſtufa. ʒ. ij. auree alexandrine vel tyriace cum vino tepido linfato. Et nota ſm Auic. vbi ſupra ꝙ ſi videris vrinã groſſam et rubicundam in aliqua quotidiana ꝑticularibus cõueniẽtib' nõ eſt malũ ſi in ꝑcipio flõmaueris. Dicit etiã Auic. agaricũ femellinũ puluerizatũ cũ melle. ʒ. i. frequẽter ſumptũ nõ ꝑmittit quotidianaz ꝓlongari. Si autẽ hec fe. venerit ex flãte dulci qđ eſt calidũ ⁊ humidũ ex ſanguine naturali infectũ tũc ꝑparet materia cũ tertia ꝑte ſiru. acetoſi vel duabus ꝑtibus ⁊ tertia ꝑte ſiru. de abſinthio ſimul mixto ſi tẽpus fuerit calidũ. Si aũt fuerit frigidũ cũ oxizacc. et oximelle ſimul cũ predicto electuario. Si vero nõ ẽ lenis. Digeſta materia euacuet cũ pillis que ſequũtur. ℞. bñdicte trifere ſarracẽne. añ. ʒ. ß. aga. albi. turbith bñ gñoſi. añ. ʒ. i. añ. maratri. maſticis. añ. ℈. ß. eſule ℈. i. et ß. formẽtur pillule cũ ſucco abſiñ. ſi ſl ã eſt in ſtomacho. aut cũ ſucco feñ. ſi eſt ĩ capite. Materia purgata die tertia añ acceſſionẽ per duas horas intret ſtufã iſtaꝝ herbaꝝ. ℞. folioꝝ ſalic3. arnogloſſe quĩquineruie. tormẽtille. ſolatri portulace. añ. M. iij. cõquaſſentur fortiter. Et exeũte a ſtufa dentur. ʒ. ij. rubee trociſcate et avree alexãdrine cũ aqua calida in frigido. Et ſtatim vngatur ſpĩa dorſi predicto vnguẽto. Sequẽti vo die ꝑticularib' cõueniẽtibus ⁊ forti exiſtẽte virtute fiat' flõia de vena baſilica dextri brachij ꝑte calido aut de ſiniſtra ꝑte frigido. ſm Ga. Auic. et Alexandrũ. Et ſi iſta fe. ꝓuenerit ex flãte ſalſo qđ eſt calidũ ⁊ ſiccũ plus ceteris hũorib' cholerico infectũ digerat materia ꝑte eſtiuo cũ ſimplici oxizacca. et ſiru. viol'. ſimul mixtis cũ aqua tẽpate calida. Et ꝑte frigido cũ oximelle diuretico et oxizacc. cõpoſita. Digeſta materia euacuetur cũ iſta decoctione. ℞. viol'. floꝝ borrag3. polipodij. quarcini. añ. ʒ. i. iij. ſe. froꝝ ma. mũdatarũ ſe. mãtri. liquir. mũdate. añ. ʒ. ß. fiat decoctio ĩ qua diſſoluatur caſſiafi. mũ. cort3 mirabol' cit. kebul'. añ. ʒ. ß. reubar. electi in ſiru. viol'. remolliti. ʒ. i. ß. colatura. Itẽ põt ẽt materia digeri ꝑte frõ cum iſto digeſtiuo. ℞. rad. feñ. petro. acori. bruſci. ſpargi. cicor. polipodij quarcini. añ. M. i. endiuie abſiñ. ſcariole. capill'. veñ. epatice. ceterat poliſci. ſcolopẽdrie. añ. M. ß. Iuiube. florũ borra. aniſi ſe. petro. añ. ʒ. ß. iij. ſe. frõrũ maioꝝ mũdatoꝝ. ſe. endiuie. ſe. lactuce. añ. ʒ. ij. liqr. mũdate. ʒ. ß. vini maloꝝgrana. ʒ. ij. pais zuc. lb. i. clarificetur et addat et fiat ſiru. Põt etiam iuuari cũ ydragogo. ℞. turbith. abſiñ. polipodij qrcini. aniſi. mãtri. añ. ʒ. ß. vuaꝝ paſſaꝝ mũda. liquir. mũda. añ. ʒ. ß. fiat colatura. Et quia ex iſta ſpecie ſm Auic. ſolet quandoq3 cauſon generari ideo non ſemper diligo ait Auic. expectationem digeſtionis materie cum ſit multa et natura eſt in mouendo pigra ideo oportet vt de ea aliquid euacuetur prius. deinde digeratur paulatiue vt facilius purgetur. Et nota ꝙ in iſta quotidiana de flegmate ſalſo videlicet ſumme aqua zuccari calidiſſima ſumpta quam poteſt frequẽter: quia ratione actualis caliditatis materia digeritur et frequẽter vomitu expellitur. Item particularibus conuenientibus poteſt fieri flobothomia et balneum prout in ea que fit de flegmate dulci eſt dictum. Si autez non ſic ſoluatur egritudo potes dare de quindecim in quindeciz diebus predictum laxatiuum et materia digeſta poteſt prouocari vomitus cum ſucco atriplicis lactuce. portul'. Si autem venerit ex flegmate vitreo quod pre ceteris ſpeciebus eſt frigidus ⁊ compactius. atq3 viſcoſius tunc in digeſtione debemus ponere plus de calidis et minus de frigidis ꝙ in alijs ſpeciebus ita tamen ꝙ ſi tempus eſt calidum debemus dare pro digeſtiuo oximel diureticum. Et ſi frigidum oximel ſquilliticum. quod poteſt dari mane et ſero cum dyayris ſalomonis. Item detur ptiſana ſm Auic. facta cum modico pipere ratione magne frigiditatis mane cum diaturbith. Et fiat emplaſtrum Auic. ſuper ſtomachũ tendens a furcula pectoris vſq3 ad virilia. ℞. añ. maratri. maſticis. cime. abſin. foliorum camomille melliloti. añ. ʒ. ij. ſeminis lini. fenigreci. añ. ʒ. ij. mellis lb. ß. bulliantur in vino ſi febris eſt lenta aut in aqua ſi febris eſt fortis. Aliud ad idem quod ponatur ſuper ſtomachũ. ℞. ſucci abſin. cinamo. mente ſicce. yſopi mellis farine tritici. añ. quod ſufficit fiat emplaſtrum. Digeſta materia purgetur cum iſtis pillulis conſtantini in viatico' que habent caput ⁊ ſtomachũ a ſuperfluitatibus flegmaticis purgare ⁊ ẽt melãcolicis ⁊ viſũ ⁊ ſẽſũ acuere diſcoloratõnẽ toti' corpis ex ſupfluitate fritat3 epat3 repar

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

℞. optimi aloes. ℥. i. masticis. ℥. ß. rosarum epithi. gariofilorum absin. añ. ʒ. i. lacce. cuscute. añ. ʒ. ß. croci. esule. añ. ℈. i. fiat pillule et formentur cū succo absin. dādo. ʒ. i. et ß. vsq3 ad. ʒ. ij. ſm virtutem patiētis. Et ſi poſt digeſtionē materie ſm Aui. detur in mane ſemē vrtice puluerizatū cum melle eſt mirabile prohibens longā egritudinē. Itē purgata materia die tertia duabus horis āte acceſſionem intret ſtufā policarie maioris thimi. florum anthos camomille melliloti. Exeūti a ſtufa dentur ſtatim. ʒ. ij. tyriace magne cum vino tepido bene limphato ſi tēpus eſt frigidū aut cū aqua ſi tempus eſt calidū. et ſtatim cū oleo anetio. nardino camomillino ſimul mixtis inungatur. Deīde regatur vt potionatus. Sed ſi febris acciderit ex flāte acetoſo qđ ē frigidū et ſiccū hūori mīco admixtū tunc preparetur materia cum iſto digeſtiuo ℞. radi. petro. feni. apij rafāi bruſci: ſparagi: pentafilon yſopi: radi. yringorum: graminis effoliati: mediani cortic3 ſalicis geneſte: fraxini thamariſci añ. M. i. thimi: epithi cuſcute ana. ℥. i. polipodij q̄rcini. ℥. ij. florū boraginis melliloti liquir. mūdate. añ. ℥. i. zucca. albi. lb. i. ß. ſirupus et clāificetur. Digeſta materia euacuetur cū his que ſequūtur. ℞. florum borraginis polipo. melliloti ſquinātí ſe. maratri. añ. ℥. i. ſene epithi. añ. ℥ ß. iiij. ſe. frōrum mundatarū liquir. mūda. añ. ʒ. i. ß decoctio in qua diſſoluatur yeralogodion menſitum. ℥. i. yere rufi. ℥. ß. eſule. ℈. i. fiat colatura. Et ſi febris nimis prolongetur detur tunc cōditū Aui. iiij. cañ. mirabile ad prohibendum longā egritudinem. ℞. agarici albi ſen. turbith bene gūmoſi. añ. ℥. ß. aniſi maratri. maſticis ziʒi. añ. ʒ. i. ß electuariū i maſſa et detur quolibet mane poſt digeſtionem materie. ℥. ß. vel plus ſm virtutē nature cū ſero caprino ſerenato vel oximelle diuretico. Facta purgatiōe intret p̄dictā ſtuphā et inungatur p̄dicto vnguēto. Et nota q̄ in p̄dictis febrib⁹ nō debet dari medicina vel vomit⁹ añ. q̄rtam vel q̄ntam acceſſionē imo materia digeratur p̄us. Viſo breuiter de cā et morbo videam⁹ nunc de rigore q̄ in p̄ncipio potiſſimū ꝯſueuit euenire. Ponātur ḡ extrēa i aq̄ decoctōis florum camomille melliloti añ. ℥. ij. et fiat iunctio cū olo anetino camomillino circa dorſum et ſpondilia. Item cōtra dolorē ſtomachi ante horā acceſſionis ponatur iſtđ emplaſtrū ſup ſtomachū. ℞. abſintij maſticis cuſcute maratri ſandali al. et ru. roſ. melliloti. añ. ℥. ß. farie frumēti lb. i. ſucci mēte. ſucci abſinti. qđ ſufficit fiat mixtura. Itē poſt quartā vel q̄ntā acceſſionē materia digeſta incitetur vomitus in hora acceſſionis cum ia3 rigor accipit cū aq̄ decoctōis rafani ſemis atriplicis vel oleo cōi: pōt dari ſucci mediani corticis ebuli et ſambuci facta reſidentia cū aqua calida mane. Ite3 in fine potiſſimū p̄uocetur ſudor cū veſica enea in qua ponatur aqua decoctiōis ſeminis lini florum camomille mellilotí añ. ℥. i. et ex pāno lineo inuoluta ponatur iuxta plantas pedū. Item ad idem ℞. olei camomille dyaltee. añ. ℥. ij. olei laurini lauri recētis añ. ℥. i. ß. vnguentū a pectore vſq3 ad virilia vngatur ante et retro. Aliud ad idem ℞. foliorum ſalicis maluarū altee añ. M. ij. ſe. lini et florū camomille. añ. q̄r. i. cōquaſſentur fortiter et bulliantur in aq̄ in qua infundatur lintheamen et bene expreſſum circa totū corpus īuoluatur. Item ad idē ℞. ſe. lini pul. cantabri. añ. lb. ß. fiat ſacculus et bulliatur in aqua et exp̄ſſus fortiter ponatur ſupra pectus vnde aer a ſua q̄litate al's caliditate ſit tēperatus. Et ſi nimius vētus ſupuenerit confortetur ſtomachus cum his que ſequuntur. ℞. roſa. abſin. foliorum myrrhe melliloti añ. ℥. ß. mēte ſicce pſidie balauſtie maſticis añ. ℥. i. optimi ſpodij coralli rubei ſandali muſcateli. añ. ℥. ß. aq̄ ro. qđ ſufficit fiat empl'3 vl' epithima ſup ſtomachū cum ſpongia marina. Et nota ſm Galie. q̄ poſt purgatiōem factā vniuerſalem ſi ponatur emplaſtrum ſup venas pulſatiles erit mirabile in auferendo febrē. ℞. vrtice angelice ſeu minoris ſolatri ſempuiue añ. M. i. tele aranee depurate. ʒ. ij ſalis cōis q̄rt3. ß. terantur fortiter et ſit empl'm ponendo ante tipum frequēter. Item ſi patiatur ſtuporem detur ſirupus de mēta et odoret ſtorace3 calamitam et gariofilos: et fiant fortes ligature in eius extremitatib⁹. Itē ſi fuerit conſtipatus p̄uocetur beneficiū ventris cū cliſteri vel ſuppoſitorio: q2 in hac febre eſt ſemp vtile ventrem laxum tenere. ¶ Dieta. quia iſta febris ſm Auicē. iiij. cañ. parum interpolat ideo pfecte cibus nō poteſt ordinari q̄m ante acceſſione3 per q̄ttuor horas nullus detur cibus ſed in maiori tranquillitate cibetur infirm⁹ iuxta eius virtutē que refectio ſm Gal. in de cibis ſit panis bene fermētatus mediocriter ſalitus a furfure mundatus. Et in tēpore calido auenatū ordeatu3 ſpinargia cucurbite amigdale p̄dite et ſic de alijs. Sed in tēpore frigido ius cicerū rubeorum vel alborū ſimilam vel amidū: et hec omnia fiant a p̄ncipio. Sed materia digeſta et euacuata nutriatur patiēs pullis iuuenib⁹ albis q̄ttuor ſemis frigidis mūdatis infra ventrē ipſarum coctis ſi eſtas fuerit Et ſi hyems cū pullis magnis ſeu gallinis iuuenibus coctis ſiue ſenibus. Et vinū ſit clarum rubeum odoriferū cum multa aqua mixtum tamē

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ſm virtutem nature ⁊ tpis. Et nota ꝙ ſi febris
venerit in meridie ⁊ virtus ſit debilis tunc cibe
tur patiens in media aurora. Et ſi mane ſuper-
uenerit iam cibus nō detur donec ceſſauerit. et
idē ſi tertia hora noctis. tn̄ ſi virtus debilitatur
qd̄ per pulſum cognoſcit̄ ſumat ſemꝑ brodiū iu-
uenis pulle. vt virtus nature poſſit vſqꝫ ad criſiꝫ
ſuſtineri. ❡ Nota primo ſm gal. in de morbo ⁊
accidēti oīs putrefactio maxime cauſatur in cor
pore calido ⁊ humido cum humores in loco cali
do exñtes nec quicquid poſſit refrigerari diſſol
ui ſeu euentari ꝑpter qd̄ concludit oēm putrefa
ctōem fieri per caliditatē ⁊ humiditatē actualē
Nā licet flegma ſit frigidū ⁊ humidū potētiali
ter. Cholera autē calida ⁊ ſicca naturaliter me-
lācolica frigida ⁊ ſicca eſſētialiter quilibꝫ tamē
eoꝝ huorum calidus eſt ⁊ humidus actualiter q̄
putrefactio maxime generat̄ in hyeme ⁊ in cor-
poribus craſſis ⁊ carnoſis nature calide ⁊ humi
de. nō autem in frigidis ⁊ ſiccis. xi. de ingenio.
❡ Secūdo nota ꝙ vomitus faciliter ſupueniēs
in quotidiana. ſ. in principio eius poteſt ſignifi
care digeſtionē ad bonū non inꝗ cōpletam ſed
occultā. quia materia videtur multū groſſa ſeu
viſcoſa aut frigida aut qꝛ pori ſunt cōſtricti. ſed
videt̄ cito parari digeſtio. quia alias nō venirēt
in principio poxiſmi ꝑpter qd̄ in facilit̄ vomēti
bus ꝓcuret̄ vomitus cū facilitate in oī febre in-
terpolata ſm Aui. ❡ Tertio conſiderandū eſt ꝙ
vrina in principio quotidiāe eſt tenuis: licꝫ ma-
teria ſit multa ⁊ humida in ſtomacho ꝑ tanto qꝛ
eſt indigeſta ⁊ meatus ſunt oppilati ⁊ materia ē
groſſa nec eſt parata digeſtiōi: ſed cū incepit di-
geri natura incipit ꝓualere ⁊ tunc inſpiſſat̄ ꝑpt̄
qd̄ principium digeſtionis ſignificat occultum.
❡ Quarto ſubiungitur ꝙ in oī quotidiana rōne
ſui ſemꝑ cōpetit vinū ꝑ tāto qꝛ materia eſt groſ
ſa ⁊ viſcoſa quecūqꝫ fuerit ſm plus vel minꝰ tūc
oportet vinū eſſe debile cū multitudine aq̄ et tn̄
detur poſt cibū in menſa. quia tunc habet mate-
riā digerere ⁊ ſubtilare. ⁊ naturā cōfortare. ſed
ante nō det̄. quia eſt minus penetratiuū ꝑpter
qd̄ timet̄ de leſione mentis ⁊ neruoꝝ. Unde eſt
ſciēdū ꝙ cū in quotidiana de flegmate ſalſo aut
dulci ſit tm̄ ſitis. ⁊ ī alijs nō. ideo vinū eſt dādū ⁊
rōnabiliter limphatum. Et nota ꝙ aqua bullita
ſm Aui. eſt melior in oī febre putrida in rōe po
tus ꝙ frigida ꝑ tāto qꝛ in eius ebullitiōe rarifi-
catur ⁊ ptes terreſtres ipſiꝰ aq̄ tendētes ad fun
dū. poſtea colat̄ ⁊ clarificat̄: ⁊ ita eſt melior qcū
qꝫ fuerit. Sed quīto ⁊ vltimo ↄcludit̄ ex dictis
yſaac in dietis pticularibꝰ ꝙ oms̄ huores mouē
tur in diuerſis horis rōne radicis ſuperioris et
iferioris. Nā ſanguis dn̄atur ab hora nona diei
vſqꝫ ad tertiā diei ſequēs motū ſolis rōe ſue con
formitatis. Cholera aūt a tertia hora diei vſqꝫ
ad nonā eiuſdē ſequēs quadrā ſuā calidā ⁊ ſiccā
rōne ſue cōformitatis. Melācolia autē a tertia
hora noctis vſqꝫ ad nonā eiuſdē ſequēs quadrā
frigidā ⁊ ſiccā. Sed flegma dn̄atur a tertia ho-
ra noctis vſqꝫ ad nonā eiuſdē ſequēs quadram
frigidā ⁊ humidā rōne inferioris. Et qꝛ natura
eſt ſagax cuiꝰ ſagacitatis nō eſt finis ſm gal. iij.
de creticis diebus motꝰ huoꝝ in diuerſis horis
ideo diligenter ordinetur de ipſis.

❡ De febre ſynocha inflāmatiua. Cap. v.

SYnocha eſt febris continua ef
fimere ꝓportionata
de puro ſanguine ratione ſue q̄titatis
peccāte: aut quia cū aliquis eſt aſſuetꝰ
⁊ ſubito dimittit exercitiū negligendo ⁊ vtendo
multis cibis et potibus maxime ſanguinē gene
rantibꝰ multiplicat̄ in eo ſanguis ⁊ ꝑcipue ī ſpi
ritualibus ⁊ tunc cauſat̄ ſm Cōſtātinū in viatico
inflatiua. Et dicit̄ inflatiua ꝑpter multā fumo-
ſitatē q̄ pectus cor ⁊ pulmonē ⁊ vētrē inflat que
dupliciter diſtinguit̄. Nā quedā eſt vniuerſalis
de puro ſanguine q̄titate peccāte in oībꝰ vaſis.
Et alia eſt pticularis de eodē ſanguīe in quibuſ-
dā locis qualitatiue peccāte qd̄ cognoſcit̄ ex do
lore calore ⁊ loci colore. ⁊ hec ſynocha in ſui pri
cipio febri effimere aſſimillat̄ ſm Aui. iiij. can̄.
ꝑ tanto qꝛ caliditas eiꝰ eſt parue medicationis
atqꝫ leſionis. ſed cū incipit augmētari tūc inflā
tē ⁊ diſſinteriā patiens inuenit ⁊ eiꝰ materia plu
ries cōſiſtit circa cor ſm Aui. fen. i. quarti trac.
ij. ❡ Signa huiꝰ fe. ſynoche declarant̄ lucide ab
Aui. iiij. can̄. trac. ij. dicēs ꝙ hec febris ſynocha
aduenit cū repletōe ſāguinis nimia atqꝫ mēbro
rū grauitate fatigatiōe ⁊ adherētia febrilis ca-
loris ſupficiei corpis ⁊ rubedine faciei ⁊ oclo͛ꝝ
⁊ inflatiōe venaꝝ. vaſoꝝ. capitis. ⁊ inſtātia vigi
liaꝝ ī q̄ nō eſt rigor neqꝫ ſudor niſi apud criſim ⁊
etiaꝫ multotiēs aſſociet̄ ſibi pruritus in naſo. et
ſapor ſāguinis ī ore. vrina eiꝰ ē rubicūda in colo
re ſpiſſa in ſba ſine obūbratōe ⁊ liuore niſi mul-
tū diſtās a naturali colore. Pulſus eīn ē equalis
magis velox ſpiſſus ⁊ fortis. caloꝝqꝫ inuolis ma
nuū: iō mordicatiuꝰ. Et iſta fe. differt a ſynocho
putrido ſm yſaac in lib. febriū eo ꝙ ſynochꝰ fit
ex ſāguinis putredine. Synocha vō ex puro ſā
guīe q̄titatiue peccāte. vn̄ vſus. Synocha d̄ mlꝰ
to: ſꝫ ſynochꝰ ex putrefacto. Et dr̄ a ſin qd̄ ē com
⁊ ochos qd̄ eſt labor q̄ſi cōtinuꝰ labor. Iſta eniꝫ

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

fe. niſi ſuccurrat cum flõia cito cadit in putridã teſte Gal'. it. de ingenio ſanitatis. deīde in pleureſim: vel piplemoniam ꝛ ſic de alijs. Unde nulla ſynocha nũꝫ generat in corpib⁹ macris nec frigidis ſed carnoſis ꝛ pinguib⁹ multū ſanguinem ꝛ carnem hñtibus. ¶ Cura aũt ſynoche ſm Gal'. duob⁹ modis fit ꝛ eſt vtiliſſima videlꝫ aqua frigida ꝛ flõia. flebotomia eñi valet ſi v̄t⁹ ꝛ etas tps ꝛ regio atqꝫ aeris cõplexio ſufficit. Aq eñi non ſemp niſi in vrina pulſu ſigna digõnis apparuerint manifeſtã. marime cũ febris erit maior ꝛ acutior ſolito. Si ergo pticularia ꝯueniant fiat flõia de ſaluatella dextre manus ſm Aui. aut de vēa baſilica aut de cardiaca. Et ſi v̄tus eſt fortis fiat vſqꝫ ad ſincopim ꝛ non ſolū in q̃nta die ſed in q̃cũqꝫ hora veneris ad egrũ fac non erpectando criſim nec digõnē materie niſi ſit repletio nauſeatiua. Nã ſincopis infrigidat ꝯplõnē valde fortem. hoc Auic. vbi ſup. Et infra ait ipſe ꝙ flõia ꝛ aqua fria q̃nqꝫ excuſãt medicũ ab īfrigidatione aliena: ſed ſi v̄tus repugnauerit: non fiat tanta minutio in vna vice ſꝫ paulatiue. Naꝫ poterit eſſe v̄tutis debilitas tãta ꝙ ex toto phibemus flebotomare: ꝛ tũc mitigem⁹ calorē ſolũ cum ptiſana. ℞. ordei mũdi. q̃rt. i. ſe. pſilij: ſe. lactuce q̃ttuor frõꝝ ma. mũdatoꝝ. portulace añ. ʒ. ß. zuc. candi. ʒ. i. liqui. mũdate. ʒ. ß. panis zuc. q̃rt. i. aceti albi. ʒ. i. ſ ptiſana delicatis dãda frigida in eſtate cũ ſirupo viol'. ſi vētrem hꝫ cõſtrictum vel alexãdrino ſi nimis hꝫ laxũ. Deide purget materia cuꝫ alteratiuo. ℞. endiuie ſcariole cicoree epatice lactuce. añ. M. ij. viol'. floꝝ nenufaris. añ. ʒ. i. q̃ttuor ſe. frõꝝ mũda. ſeis pſilij lactuce berberꝫ portulace. añ. ʒ. ß. iuiub. ſebeſtē. añ. numero. xv. ſandal. al. ꝛ ru. añ. ʒ. i. tabarzet al. ꝑ. i. ß. ſirupus clarificatus q̃ dat mane ꝛ ſero cũ iſto electuario. ℞. zuc. viol'. alexãdrini dianenufaris. añ. q̃rt. i. zuc. candi. añ. ʒ. iij. miſceant Et mũdetur ſanguis ſm Auic. cũ his q̃ ſunt ſoluentia cholerã. ℞. viol'. ʒ. ij. liquir. mũdate. ʒ. i. prunoꝝ damaſcenoꝝ numero. xx. q̃ttuor ſe. frõrum ma. mũdatorũ. ʒ. i. fiat decoctio in q̃ diſſoluat caſſie. electe mũdate. ʒ. i. ꝛ ß. mãne. thamaryndorũ. añ. ʒ. iij. ſ. colatura que det in aurora. Unde ꝯ ſynochã ait Auic. vbi ſupra occurratur fortiter vt ſi dolor capitis aut ſincopis ſeu vigilie aut ſomni pfunditas ſiue flux⁹ ſanguis narium ſupfluus diſtrahēs nãm ſeu v̄tutem aut alia multa de accñtib⁹ ſuis euenerint curet cũ his q̃ in caplo de ſynocho putrido dicent. Sed remedia localia ſm Gal'. appropriata ꝯ ſynochã pticulare q̃ cognoſcit vt dictũ eſt ex loci calore dolore rubore ꝛ inflãmatione: ꝛ ſunt hec. ℞. cere q̃rt. i. aq roſ. qđ ſufficit malaxent ad ignem fortiter ꝛ ponat ſup locum actual'r tepidũ tenendo ſemp de die. ℞. folioꝝ ſolatri mirtilloꝝ. añ. ꝛ ſuper tegulã calidam ponat ꝛ cũ fuerit torrefacta ſup locũ actual'r calidum teneat. Et ſi iſta nõ ſufficiant apponant vētoſe cuꝫ ſcarificatione apte oppoſita loci calidi. Dieta huius febris ſynoche eſt put in tertiana cõtinua ꝛ in ſynocha putrida dicet. ¶ Nota ꝙ ſm intentionē Gal'. vbi ſupra. iſta fe. ſynocha in maiori pte curat flõia idcirco iuuamēta eiuſdem in eodē lib. p ipm edito clarius eluceſcũt. Nam pmũ iuuamētū qđ fit ex iſta ſanguis detractiõe eſt mutatio corpis in ꝯriam ꝯplonem videlicet ex caliditate in frigiditatem q̃ fit pter ſanguis detractõem. Secũdum ē qr ex iſta flõia oritur etiã ventris ſolutio. Tertiũ eſt ſudoris prouocatio q̃ oĩa in iuuene queꝫ euacuaui fuerũt iuenta. vñ cum in hac fe. nõ ſit niſi plenitudo ſanguis cũ calore. Plenitudinē autē ipſius ſanguis opꝫ minui ꝛ calorem refrigerari Minuit nãqꝫ flõia nõ farmacia. nã ſtultus medicus cogitat hãc fe. minuere cũ diureticis ꝛ laxatiuis ꝛ augmētat tũc calorem febrilem neceſſario cuꝫ oĩs medicina plenitudinis purgatiua ſit faciēda. Vñ eſt ipoſſibile plenitudinē iuuēis exñtē purgari farmacia. Et rõ huius eſt hec qr non attrahit niſi ea que ſunt extra venas. flebothomia aũt ea que ſunt intra. hec Gal'. it. de ingenio ſanitatis. pter quod nõ ſit medicus formidoloſus in hac febre flebothomiaꝫ facere iuxta virtutem ne infirm⁹ incidat in magnam moleſtiam ꝛ timorē. ¶ Secũdo notat a Gal'. it. de ingenio in q̃bus corporib⁹ non competit flõia. Nam raro corpora calida ꝛ ſicca macilenta atqꝫ defecta in quib⁹ in ore ſtomachi dñat ſepe cholera ꝛ habent natural'r os ſtomachi defectuꝫ vltra ꝙ oportet ꝛ etas iuuentutis atqꝫ ſenectutis calida ꝛ ſicca complexio aeris ꝛ eius regionis ꝛ in tempore flobothomie ſanguis menſtruus et emorroydaruꝫ magne quãtitatis vel minus fluxus ſanguinis a naribus atqꝫ multo ſudore exuberante: ꝛ ſic de alijs rebus naturalibus. Sed ſignificationes in quibus flebothomia competit ſunt duricies ꝛ ſpiſſitudo corporis ꝛ dura ſui diſpoſitio eſt eiuſdem caliditatis ꝛ humiditatis ꝛ venarum repletio atqꝫ frigida et humida aeris complexio: ꝛ ſic de ceteris. ¶ Tertio ſubiunguntur iuuamenta ipſius aque frigide ab ipſo quod in eodem libro poſita ſunt in hac febre dicens. Signis digeſtionis humorum et decoctionis manifeſte apparentibus prout in libro de criſ

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

atius oſtenditur dabis aquam frigidam ſecure quia membra que ſunt fundamēta ipſius corporis confortanẜ quib⁹ cōfortatis qđ eſt in humoribus bonū pro nutrimento attrahiẜ ⁊ reliquū a natura expellitur videlicet ſudor et cholerica egeſtione vomitu ⁊ ſanguis fluxu: ⁊ tūc ſtomachus cōfortatur ⁊ deſideriū comedēdi augetur. Libaria quoq; melius digerūtur ⁊ febris refrigerādo extinguitur ꝓpter qđ adiungit in exemplum q̄rta pte megategni de quodā iuuene calidam ⁊ ſiccā cōplexionem habēte febrē peracutam in ſuo ſtatu ꝓpter iram patiente q̄ in ſua acceſſione aque frigide. viij. ʒ. pondere bibit ſtatimq; cholerā rubeā euomuit. deinde comedit ⁊ ſanus effectus ē. qua ꝓpter potus aque frigidiſſime eſt vtilis in hac febris cū febre natura penitus eſt nota. qđ multi medicorum certiſſime ignorāt. vnde dico me multotiēs vidiſſe febricitantes qui bibita aq̄ frigida materia tamē digeſta euaſerūt licet in vſu bibendi aquā non haberent. Quarto declaratur a Galiēo vbi ſupra nocumenta aq̄ frigide ſumpte in acuta febre dicente. Aqua vo frigida nō ſuo tempore data aut vltra q̄ oportʒ accepta ꝓhibet groſſos humores diſſolui ⁊ ſubtiliari ⁊ apoſtemata diſſolui ⁊ maturari ideo caueaẜ in illis aq̄ frigida qui habēt mēbra debilia ⁊ in quorū membris nobilib⁹ ſunt calida apoſtemata ſiue dura ſiue mollia ⁊ qui oppillationes habēt aut humores crudos ſiue putrefactos q2 cum febris in his augeẜ ⁊ incendiẜ dicta aqua frigida eorū nō adiuuat purgatōem ſed mox vt bibiẜ ſentiẜ ⁊ calor febris quātum ad modum extinguiẜ: ſed q2 adhuc eius cauſa cōſiſtit maior febris q̄ fuerat inſurgit ꝓpter pororꝫ oppillationē atq; viarū conſtrictionē cuius nocumentū non eſt negligendū. Unde narrat ipſe q̄ q̄dam ſumens eā adeo paſſus eſt in meri q̄ in tota vita ſua nō potuit trāglutienda trāſglutire niſi cū magna difficultate ⁊ anguſtia. In alio vero ſtomachus fuit tantū defect⁹ q̄ digerere non potuit. q̄buſdā vero in epate: alijs vero in collo alijs in diafragmate: alijs in renibus et veſicca ceteriſq; membris vnde ꝑuata eſt eorū actō ⁊ defecta: q̄buſdam vo certiſſime hanelitum deſtruxit ⁊ ſpaſmū ac tremorem generauit in neruis ꝓpter qđ qui hec audiunt formidant aquā frigidā febrientib⁹ dare. Uerūtamen qui ſciunt qualiter ipſa dari debeat nequaq̄ expaueſcunt. vnde ſi febris eſt ſine putredine da eam abſq; timore inquiſitis tamē ſupioribus. Si aūt cū putredine non des eam niſi ꝑus ſigna digeſtionis apparuerint ⁊ q̄uis illud ꝑus oſtenſū fuerit eā da maxime corporib⁹ carnoſis ⁊ ſanguinolētis: q2 fumus ⁊ calor in illis corporib⁹ abūdant: ſed i corporib⁹ macris parū de carne ⁊ ſanguine habentibus des eā minime q2 fundamēta mēbrorum cito penetrat vt in ptiſicis ⁊ cōſumptis in q̄bus non danẜ ita frigida nec in q̄titate ⁊ qualitate ſicut in febre acuta in qua nō vni nec duob⁹ ſed eā in plib⁹ dedi ⁊ febris eorū quodāmō exticta ſʒ nō oīs eradicata vnde pegrina facta ē durans q̄ttuor diebus. Et vltra tn̄ dico inquit Galien⁹ vtilius eſt dare q̄ i illa moleſtia eos dimittere. Nā maius peccatū facim⁹ ſi eam nō dederimus quia nō ſumus certi in natura bonā criſin faciat.

¶ De ſynocha putrida. Capl'm. vi.

Synocha eſt febris putrida cōtinua de ſanguine intra vaſa. Cuius ratio eſt iſta: nam illa febris dicitẜ eſſe ꝯtinua que exiſtens in corpore aīali vſq; ad ſui creticam determinationem cōtinue affligit: ſed iſta eſt hmōi teſte Galieno. i de ingenio qui ait q̄ illa febris q̄ eſt equalis ab initio vſq; ad finē dicitẜ eſſe ſynocha que dupliciẜ diſtinguiẜ ꝑut in eodem libro continetur. Nam q̄dam dr̄ cōtinua cum putrido ſanguine: q̄ aduenit equalr̄ omnib⁹ venis ⁊ maxime in magnis ⁊ altera impoſita cū materia eius cōſiſtit intra venas aliquas longe a corde ſepata. ¶ Cauſe autem hui⁹ ſemis ſynoche recte tangūtur ab Auicenna ꝑma q̄rti tractatu ſcdo. dicentis q̄ ex nimia comeſtiōe fructuū ⁊ alioꝝ cibariorum ſanguinē aquoſum generantiū ⁊ ex multitudine exercitij ꝓprie nō conſueti atq; dimiſſione euacuatiōis nature necnō ex vehementia repletiōis crudi humoris ⁊ his ſimilib⁹ ſanguinē putrefacientib⁹. Et ſi peccat rōne q̄titatis ⁊ male qualitatis febris cotinua generaẜ de ſanguīe putrido et dr̄ ſynochus. Et nō tepeſcunt ꝓpter cōmunitatē materie eius adherentiam vſq; ad criſim vel ad mortē cui⁹ ſpēs ſunt tres. Augmaſtica q2 ſemp ꝓcedit augmentando q2 maior eſt diſſolutio q̄ reſolutio ⁊ in hac vrina magis liuet ⁊ eſt deterior inter oēs. Secūda ſpēs eſt paugmaſtica q̄ ſemp procedit diminuēdo in aq̄ accidentia cōtinue remittunẜ ⁊ eſt ſalubrior: q̄m maior eſt reſolutio q̄ putrefactio. Tertia ſpecies ē omothena vbi oīa ſunt eq̄lia ⁊ vnius tenoris in qua eius accidentia adequanẜ ⁊ vrina liuet ſupius. nam ſemp eſt equalis in ſtatu q̄tum ad reſolutionem ⁊ diſſolutionē. ¶ Signa q̄dā ſunt an̄cedentia q̄dam cōcomitantia ⁊ q̄dam ſubſequētia. Signa aūt antecedentia ſunt grauitas capi

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

tis et inflatio ſpatularum calor atqꝫ replō vena⸗
rum. rubedo faciei. et oculorum inflatio timpo⸗
rum et totius corporis flagellatio. Concomitā⸗
tia ſunt dolor frontis et apparitio lampadum ar
dentium. parafreneſis. turbatio mētis. tenebro
ſitas oculorum et plenitudo pulſus et vndoſitas
atqꝫ eius diuerſitas et oris dulcedo. vrina etiam
ſpiſſa rubea liuida fetida. Signa ſubſequen⸗
tia ſunt tumor faciei et palpebrarū et mollicies
totius corporis. vnde aliquando ſuperueniunt
morbilli et variole et carbūculi et ꝓfundatio ſō⸗
ni atqꝫ difficultas ſermonis que ſm Auic. ſunt
mala ſigna valde. Et iſta conſueuerūt in tempo
ribus peſtilentialibus euenire declarando ſan⸗
guinem putrefactū. vnde ſynochus putridus ab
alijs fe. cognoſcitur. qꝛ in ea nō fit aliqua reqes
vera vel falſa ſicut in alijs febribus ꝛ vltra deci⸗
mā nonā diem nulla ſynocha poteſt ꝓtendi. in q
bus febribus medici comprobantur dicit Auic.
vbi ſupra. ꝙ ſi in ventre ſonus audiatur ſicut to⸗
nitruum et lachryme appareāt propter maliciā
morbi et puſtule apparētes ſunt quādoqꝫ liuide
violacee. virides ſeu nigre et difficultas hāelit⁹
ſeu prefocatio ſeu apāta in vijs eiuſdē. Et ſi poſt
ſonnū ſentierit grauitatem hec oīa ſunt mortez
ſignificantia. vnde apparitio tarde digeſtionis
ſignificat criſim longam eo ꝙ ſanguis eſt plen⁹
humoribus crudis vel mortem qn̄qꝫ ad virtutez
relatam. Et apparitio velox digeſtionis ſignifi⸗
cat criſim breuē maxime cum in principio egri⸗
tudinis cum oībus bonis ſignis conſideratis q̄⸗
re in omni morbo ſunt iſta diligenter cōſideran
da. ꝛ ſm eas ſcias pronoſticare ꝛ dietare. ¶ Se⸗
cūduz Ga. ix. de ingenio tota cura huius morbi
fere eſt in flōia que debet fieri vſqꝫ ad ſincopim
ſi virtus eſt fortis et particularia conueniant. vt
etas conſuetudo tempus regio et cetera. qꝛ ſin⸗
copis ſm Auic. infrigidat complectionē fortez
calidam. Sed virtus quandoqꝫ ꝓhibet hanc q̄
titatem ſanguinis manare. Idcirco ypo. poſuit
terminum euacuationis in regimie acutaruz di
cens. Nullatenus reuoces quin tantam minuas
quantitatem ſanguinis quouſqꝫ mutetur color
eius a colore rubeo obſcuro ad colorez rubeū cla
rū et ſplendidum propterea accipiatur ſanguis
in duabus ſcutellis et immediate detur zuccaꝝ
roſ. alexandrinum cum aqua frigida. ꝛ facies e⸗
ius tota aqua roſ. damaſce. aſpergatur. fiat autē
flōia de vena baſilica vtriuſqꝫ brachij vel de ſalua
tella dextre manus ait Auic. Unde in hoc caſu
non ſis formidoloſus ait Ga. quia non ſolum in
quinta die. ſed in quacunqꝫ adueneris ad eum ſi

at iuxta virtutem patientis mane et ſero ꝛ mul⸗
tis vicibus paulatiue donec natura ſufficiat. qꝛ
ſigna fortitudinis virtutis aliquādo fallūt. Et ſi
ꝑticularia nō cōueniāt fiat ventoſa inter ſpatu⸗
las cum ſcarificatōe ſm cōſtanti. in viatico. Ta⸗
men ſi totum deficiat neqꝫ flōia neqꝫ ſcarificatō
fiat qꝛ ait Gal. ꝙ ſola virtus ſuꝑ morbo regnat
ꝓpter hoc quidem poſſe conſeruetur ꝛ cōfortetꝛ
quia ipſa eſt que curat morbos. Cum autem cra⸗
pula affuerit fiant fricatiōes extremitatū et for⸗
tis abſtinentia et fiant ſuppoſitoria et cliſteria
dicta inferius quia illa melius competunt ī hoc
caſu et cum crapula fiat flōia. deinde vtatur pti⸗
ſana. ℞. ordei m̄ d. quartꝫ. i. prunorū damaſ. xv.
liquir. mūd. ℥. i. vel. ℥. ß. panis zucc. quartꝫ. i. ace
ti albi quartꝫ. ß. fiat ptiſana ad ℔. i. et detur cum
ſiru. alexandrino viol. vel nenufar. Et ꝑ digeſtō
ne materie ſumatur iſte ſirupus. ℞. roſtri porci
ni. epatice. herbe violarie. lactuce. endiuie. len
tiginis aque ſcariole. an̄. M. i. viol. flor nenu⸗
far. an̄. ℥. ij. iiij. ſe. frōrum mund. lactuce. papaue
ris albi portul. an̄. ℥. ij. iuuebe. ſebeſten. an̄. xx.
cāfore. ℨ. ß. panis zucc. ℔. i. fiat ſirupus clarifica
tus qui detur cum elctīo quod ſequitur. ℞. cōſer
ue. nenufar. electu. diadrag. frigidi. an̄. quartꝫ.
i. conſerue viol. ℨ. iij. diaprunis. quartꝫ. ß. panis
zucc. ℥. iij. pānorum auri. iiij. numero fiat electu
ariū. Unde beneficium ventris prouocetur qua
liber die ſi fuerit neceſſe cum ſiru. viol. aqua frā
vel ptiſana ſupradicta cum iam dicto electuario
ſumpta. Et ſi nimis laxetur cum dicto ſiru. et aq̄
frigida iulep roſatum quotiens bibere voluerit
capiatur et aliud quod ſic fit. ℞. zuc. alexandri⸗
ni. carniū citoīorum cum zucca. condatꝫ. an̄. qr⸗
tꝫ. i. miſtꝫ. Iterum etiam in adminiſtratiōe me⸗
dicine poteſt adminiſtrari orizacca. compoſita
cum ſirupo acetoſo viol. vel nenufar. an̄. ℥. i. liq.
mund. ℥. i. prunorum damaſ. xv. iiij. ſe. frōrū. mō
ſe. pſillij. an̄. ℥. ß. fiat decoctio in qua diſſoluātur
caſſiafi. mūda. electe. ℥. i. cortꝫ. mirabol. citi. ℥.
ß. māne thamaridorum. an̄. ℨ. iij. fiat colatura et
detur in aurora. Vel poteſt purgari cum diapru
nis vel trifera ſarraceica infirm⁹ nāqꝫ ſm Gal.
in tempore calido ponatur in aere frigido et hu
mido artificialiter facto ꝓut in capitulo de ethi
ca clarius manifeſtatur. Et contra nimiuz ardo
rem fe. iſta fiant que ſequuntur. ℞. olei viol. olī
nenufar. olei roſ. olei mandragor. an̄. ℥. i. ſucci
ſolatri ſemperuiue. an̄. ℥. iij. lactis mulieris puel
lam lactentis. ℥. ij. aceti albi. ℥. i. cere al. ℥. ß. fiat
vnguentum de quo vngatur tota ſpina dorſi et
pulſus brachiorum pedum et tīporuz cor ꝛ epar

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

non tamen hoc fiat in die cretica. quia per hoc
tardaretur criſis. ſed in omni alia hora in qua
eſt vehementia ebullitionis anguſtie inflãmatõ
nis hec Auic. vbi ſupra. Item ad idem valẽt tro
ciſci eiuſdem mundificãtes ſanguinẽ ⁊ reprimẽ
tes eius ardorem. ℞. mãne electe. añ. ʒ. ij. ſucci
portul'. cucur. añ. ʒ. ß. ſucci dragagtĩ al. zucc. can
di. añ. ʒ. ij. tarbarzed al. quartꝫ. i. cãfore. ℈. i. ſir.
viol'. quod ſufficit fiant troc. Contra dol'. capis
℞. roſ. ʒ. ij. viol'. lactis mulieris. añ. ʒ. i. aceti al.
ʒ. ß. fiat vnguentum de quo vngantur frons ⁊ tẽ
pora. Item ad id. ℞. edere arboree. foli. lactuce
añ. M. ij. viol'. floꝝ camomille. añ. ʒ. ß. conquaſ-
ſentur fortiter et bulliantur et fiat embroca-
tio in capite et pedibus et brachijs et prouocet
ſternutatio cum pẽna oleo violato intincta nari
bus intromiſſa. hoc vult conſtantinus in viatico
Tamen ſi dolor capitis fuerit ex frigidis humo-
ribus quod intelligimus ex grauedine capitꝫ et
oculorum tunc non vngamus iſtis vnctionibus
tñ manus et pedes pñt lauari cum predicta dco
ctione. vnde cum oleo violato plante pedum cru
ra et manus fricamus et multum confert et pan
nis in aqua roſ. tepidis infuſ. et fortiter expſſ.
aqua roſ. damaſcena aſperſis capiti et fronti ap
plicetur. Unde ſi nimius calor frontis apparue
rit cum raſura cucurbite recẽtis embrocet vl' cũ
ſucco ſolatri. lactuce. portulace pulſus et ſtoma
chus inungatur. Et contra inſtantias vigiliarũ
℞. requies galieni. ʒ. ij. olei papaueris al. popu
leon. añ. ʒ. i. lactis mulieris puellam lactẽtis. ʒ.
ß. miſtꝫ. et fiat frontale in aluta. Itez ad idẽ. ℞.
farine papaueris al. quartꝫ. i. al. ouorum diſpũa-
torum in ſucco lactuce. ʒ. iij. aque roſ. damaſce-
ne. lactis mulieris. añ. ʒ. ij. miſceantur et panni
ſubtiliſſimi ſeu ſtupate infuſe fronti et timpori-
bus applicentur lactuce vel papauerũ cum eius
ſiru. et aqua tepida tritum cum modico opij con
diti frequenter ſumatur. Item ad idem. ℞. tro-
cꝫ Auic. qui ſunt. ℞. lactis papaueris al. tracti
cuz aqua roſ. damaſtꝫ. quartꝫ. ß. lactuce. portul'.
meloñ. cucur. añ. ʒ. ij. panis zucca. ʒ. ij. ſiru. papa
ueris quod ſufficit. fiãt trociſci. fiant etiaz laua-
menta in brachijs que ſequũtur. ℞. maluarũ la-
ctuce. fol'. iuſquiani. mirtilorũ viol'. añ. M. ij. cõ
quaſſentur fortiter et bulliãt in aqua. vnde ſi pa
tiatur mentis ſtuporem ita ꝑ oculos non poſſit
aperire ratione fumoſitatũ ad caput aſcendenti
um auferantur primo pili. deinde inungatur ca
put oleo roſ. ⁊ modico aceti. et fricatio extremi
tatum cum aqua et aceto et ſale et ſpongia aceto
infuſa naribus applicetur. Unde ſm Auic. leni-
atur primo natura ſi fuerit ſtricta cum collirio
ſubtili et fiant in cruribus ligature fortes ⁊ ĩ ho
ra quietis ventoſetur inter ſpatulas. Et ſi patia
tur fluxum ſanguinis narium non prohibeatur
ſm Gal'. ⁊ Auic. ille qui creticus eſt niſi defect⁹
nature euenerit. ſed cum neceſſarium eſt prohi-
bere fluxum ſanguinis narium in fe. acuta tũc ĩ
primis ligentur extrema vt brachia et coxe for-
titer et ponantur ventoſe ſine ſcarificatione ſup
epar vel ſplenem vtriuſqꝫ partis naris ſangui-
nem effluentis. Deinde apponãtur remedia cõ-
ſtãtini. ℞. pul'. galle. ʒ. ij. canfore. ʒ. i. olei roſ. ⁊
mirtini. añ. ʒ. ß. miſceantur et fiat illinitio infra
nares cum lichinio. Item apponatur ſuper frõ-
tem creta cum aceto et ſucco arnogloſſe et albu-
ouorũ diſtemperata. Uel ſic. ℞. ſucci roſtri por
cini recentis et in naribus cum lichinio intro-
mittatur. Et pulueriſetur ſtercus aſini vel huma
num et intra nares inſuffletur cũ calamo ⁊ odo-
retur acetum forte tum quia iſta egritudo ſemp
terminatur fluxu ſanguinis nariuz. Si ergo dif
ferret in die cretica ſigna eiuſdem ſanguinis ma
nifeſta vt rubedo oculorum fortis et prurit⁹ na-
rium tunc iuuetur cum cetis porcinis in narib⁹
intromiſſis. Et caueatur ſm Auic. ne deſtruat
ſuperfluitas ſanguinis. nam quia in ipſa conſi-
ſtit vehemens timor propter quod ſi venerit cuz
predictis occurratur. Item contra ſitim et ardo
rem fortiter abluatur os cum aceto et aqua mi-
xtis. et cum panno lineo ſubtili in ipſis madefa-
cto tergatur et ſtatim ſequatur linitio que ſequi
tur. ℞. ſeminis pſillij. ſemi. citoniorum. añ. ʒ. ß.
coquantur fortiter et fiat ſacculus paruus in ba
culo ligatus infundatur in liquore qui ſequitur.
℞. aque roſ. quartꝫ. i. zucca. candi in ipſa infuſi
ʒ. ij. ſiru. viol'. ʒ. ß. aceti albi. ʒ. i. miſtꝫ. Item ad
idem fiant trociſci qui ſequuntur. ℞. ſucci aceto
ſe. ſucci vue acerbe. añ. q̃rtꝫ. ß. ſucci lactuce. por-
tul'. añ. ʒ. i. aceti albi. ʒ. ij. vini malorum granato
rum. ʒ. ß. panis zucca. quod ſufficit condiantur
igne lento et fiant trociſci. Bibat de ptiſana ſu
pradicta cum ſirupo alexandrino ſeu violarum
et vino malorum granatorum. Et nota ſm Ga-
lienum vbi ſupra ꝑ quandocunqꝫ materia eſt di
geſta et ſitis maior tunc proijciatur vas argen-
teum aqua plenũ et detur quãtũ bibere poterit.
poſtea reijciatur ⁊ ſitis mitigabit. Unñ ↄtra aſpi
tatẽ trachee arterie fiat gargariſmus. ℞. ordei
mundati. ʒ. i. dragagtĩ. al. ſemi. citonioꝝ. ſe. mal
ue. liq̃r. mũd. ſucci eiuſdẽ. añ. ʒ. i. penid. ʒ. ij. fiat

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

gargariſmus ⁊ trepidus frequēter in ore tenen-
do gargarizetur. Item ad idē. ℞.ſucci ſempui-
ue vermicularis.añ.lib.ß.aq̃ roſ.damaſt.q̃rtꝫ.i.
aque nenufaris q̃rtꝫ.ß.fiat epithima cuꝫ panno
ſubtili ſup guttur ſepe mūdando. Item fiat iun-
ctio cū oleo vio. ⁊ butyro recēti añ. ⁊ vngaꝛ amē
tone vſq₃ ad furculā pectoris.hoc Galien⁹ ⁊ Ro
gerius. Et dicit Auic.quarto cano.ꝙ in dormi-
tione patiētis nō ponantur puluinaria multa ne
q₃ reſupinetur patiēs dormiens:quoniā hec om
nia in parte exſiccāt linguā ⁊ tracheā. Et ſi habe
at tremorem cordis ratione caloris magni fiat
ꝑmo epithima Auic.ſuper regioneꝫ cordis. ℞.
aque roſ.damaſ.q̃rtꝫ.i.ſuccus buglo.coriandri:
portul'.añ.q̃rtꝫ.ß.ſpodij ſandali alb. ⁊ rub. ⁊ mu-
ſcatel'.añ.ʒ.ij.miſceanꝛ. Item ad idem. ℞.ſucci
pomorū dulci.vini malorum granatarū.añ.q̃rtꝫ
ß.ſucci buglo.aq̃ roſ.añ.q̃rtꝫ.i.panis zucc.q̃rtꝫ.
iij.fiat ſirupus deꝛ ſemper cū aqua frigida. Itē
ad idem. ℞.margaritarū ſplendidarū orientali
um.℈.i.iacinctorū rubinorum. ſafirorum lapid.
ſmaragdorū.añ.℈.ß.oſſis de corde cerui electi:
ſpodij coralli albi ⁊ rub.añ.ʒ.ß.zuc.candi.ʒ.iij.
cōſerue buglo.cōſerue viol'.añ.℥.ß.limature au-
ri puri.℈.i.raſure eboris lote in aqua roſ.ʒ.ß.pa
nis zuc.lib.ß.aque roſa.damaſ.q̃rtꝫ.i.pānorum
auri.x. ⁊ fiat cordiale. Et ſi febris d̄clinauerit de
tur modicum vini odoriferi albi cū comederit cū
triplici aque roſ.vel vini malorū granatarꝫ. Sꝫ
ſi cardiaca vl' diaforetica paſſio ſuperuenerit ap
ponaꝛ carthaplā Conſtantini in viatico. ℞.om
nium ſandal'.roſ.mirtil'.añ.℥.i.alfite lib.ß.aque
ſempuiue aque roſa.dama.añ.q̃rtꝫ.i.ſucci arno-
gloſſis.q̃rtꝫ.ß.cāfore.℈.ij.miſceaꝛ ⁊ ponatur ſu
per regione cordis ⁊ ſtomachi facta ꝑus iuncti-
one cū his. ℞.olei roſ.℥.ij.olei mirtini muſceli.
pſilij.añ.℥.i.ſucci portulace.ʒ.iij.miſceaꝛ ⁊ frigi
da tempore eſtiuo ⁊ calida hyemali apponantur
Et contra dolorem ſtomachi fiat ſaccellatio. ℞.
roſ.florū camomille.añ.℥.ß.añ.maratri foliorū
mirte bacce lauri.añ.℥.iij.cōquaſſentur fortiter
⁊ fiat ſacculus ſupra ſtomachū tangens equali-
ter regionem ſplenis ⁊ epatis.hec Rogerius.
Item poteſt fieri talis euaporatio. ℞.omnium
ſandalo.florum camomille.añ.℥.ß.roſarū folio-
rum mirte.añ.℥.i.aceti al.℥.ß.cōquaſſentur ⁊ in
aqua bulliantur ⁊ in ſpōgia marina infundatur:
et aliquātulum ſuper ſtomachum apponatur.vn
de ſi dolor epatis ſuperueneirt epithimetur ſm
Auicennā cum his que ſequūtur. ℞.aque roſa.
endiuie nenufaris ſemperuiue.añ.lib.ß.ſandali
albi et rubei.añ.℥.i.aceti.℥.ij.fiat epithima. Et
ſi euenerit ratione oppilationis et febris fuerit
aliquantulum fiat cathaplam conſtantini. ℞.ro
ſarū rubearum abſinthij ſiccorum.añ.℥.i.floruꝫ
camomille:florum mirti.añ.℥.ß.puluis triaſan-
dali.℥.ij.conquaſſentur fortiter et bulliantur in
aqua et cum ſpongia fiat cathaplam vl' fiat inun
ctio cum oleo violato ⁊ mirtino vel citoniorum.
In conſtipatiōe ventris fiat cliſtere ſic. ℞.mal-
uarum ſicle lactuce.añ.M.ij.ordei mun.quartꝫ
i.ſeminis pſillij.℥.i.furfuris.p.i.prunorū dama-
ſce.xv.fiat decoctio in qua diſſoluaꝛ caſſiefiſtul'.
℥.i.māne oxiſenicie.añ.℥.ß.olei viol'.℥.ij.canfo-
re.ʒ.iij.fiat cliſtere vel fiat ſuppoſitorium de ce-
po.al's ſapone cum oleo violato inunctum: ſeu
de lardo porcino: ſeu de coſta ſicle ſeu de melle ⁊
alumine. Et ſi moleſtetur nimis fluxu ventris
reſtringatur cum his. ℞.ſirup̄.de roſis ſuccis ⁊
mirtilla.ana.quartꝫ. vnum miſceātur et dentur
cum aqua frigida ciſternali et zuccaro roſa.cum
ſanguine draconis mirtis. Vel poteſt fieri tale
apozima. ℞.ſucci citoniorum aque roſa.damaſ.
ana.lib.ß. clarificetur et cum aqua pluuiali de-
tur. Et hec omnia fiant ſi fluxus non ſit creticus
Et poſſunt poni oīa alia dicta in capitulo de diſ
ſinteria. Sed ſi hec febris venerit propter apo-
ſtema vel inflationem vl' heriſipillaꝫ detur talis
ſirupus. ℞.ſucci endiuie ſolatri portulace.ana
quartꝫ.i.ſucci cucur.vl' cucumeris.añ.lib.ß.zuc
cari albi.quod ſufficit miſceaꝛ.et cum decoctio-
ne prunorum violarū caſſiefiſtule manne et tha
maridorū purgetur. Item ponatur ſuper dicta
apoſtemata iſtud emplaſtrum. ℞.alfite libram
vnam omnium ſandalorū.ana.℥.ß.ſucci ſolatri:
ſemperuiue.ana.quartꝫ.vnum miſceātur. vnde
primo precedat euacuatio per flebothomiam vl'
farmaciam.tamen in heriſipilla eſt magis neceſ
ſaria infrigidatio ſm Auicēnaꝫ quarto cañ.fen
tertia ꝙ flobothomia eo ꝙ eſt plus doloroſa: et
calore ſunt inflammatiua niſi quando materia
exiſtit inꝛ duas cutes. Et oportet vt aſſerit Aui
cē.vt infrigidatio in heriſipilla ſit in principio
fortis ſtipticitatis ſup frigus ipſius materie ſed
in ſtatu apponaꝛ medicamina magꝫ frigida ꝙ
ſtiptica. Et caueas cū hoc materiā recurrere ad
mēbrum intrinſecū vel ad aliqd̄ nobile. Sed in
inflatione magis neceſſaria eſt euacuatio eo q̄a
materia eius ē plus obediens ⁊ groſſior. vnde h̄
oīa iuenies in ſuis capl'is. Sed ſi febris venerit
rōne varidarū ⁊ morbillorꝫ qd̄ maxime in infan-
tib⁹ accidit vtaꝛ primo patiens ſirupo viol'. omī
die cū aq̃ bullita ⁊ actualiter frigida. Et omī die
ac nocte pōt bibere de priſana colata cū electua-

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

rio diadragāto frigido vl' infuſo: et teneat ſemꝑ ī ore donec reſoluat. Itez abluant oculi ex aqua roſ. ⁊ modico croco ⁊ ſumat ⁊ canfora ⁊ flabelletur ſemꝑ patiens tēpore eſtiuo cū flabello: ⁊ ſtet in aere frigido: ⁊ econtra in hyeme. vñ ſumat de iſta cōfectione ab auic. ⁊ Cōſtantino ſepe ꝓbata ℞. ficus ſiccas. v. liquir. mund. ℥. i. lacce. dragaganti. añ. ℥. ß. maraſ. ℥. iij. oīa bullian in aq vſqꝫ ad cōſumptionē medietatis: ⁊ fiat ptiſana cū zuccaro penid. ⁊ da ad potandū ieiuno ſtomacho et hora dormitionis donec reſoluat. Item pueris fiat modica flobotōia de naſo cū ſetis porcinis ⁊ multū valet: hoc Auic. De reliqs ꝟo recurrat ad capitulū de variolis. Dieta aūt vniuerſalis ordinat a Gal. xi. de ingenio ſanitatis dicēs oportz ipm medicū ꝓnoſticare videlz quātum temp' ab initio febris permāſit qd verificat ab ipo Ypoc. ſecūda pte ꝓno. dicens. Oportet medicuz diem ꝓncipij non ignorare ⁊ in qua hora corp' ꝓmo icipit calere aut frigere ⁊ quādo icepit in loco dolere aut punctionē ſentire: qa hec omnia ſunt ꝓma cognitionū indicia. vnde ſi iſta febris terminetur die ſeptimo ⁊ virtute ꝑmanente cibū prohibebis ſuſtinēs virtutē cum ptiſana predicta ⁊ electuario frigido. Si aūt vſqꝫ ad. xi. vel. xvij. diem ꝓtelet ⁊ erit vſqꝫ in. vij. vt dictū eſt eius virtus non ſuffecerit dabis cibuz. eum tamē eligas qui minus eſt nociuus. hec omnia Galie. dē ergo fruſtrum panis albi bene fermentatū in aqua frigida ter lotus modico vino malorū granatarum mixto. poteſt etiā ſumere lac amigdalarum dul. aqua bullita diſtemperatū per ſe vl' cum ſpinargicis: vel cucumeris: vel auenatū: vel ordeatum. Bibat ſirupū violatū vel alexādrinum ⁊ vinum malorū granatarū cum ptiſana ꝑdicta. In declinatione autē febris detur pulla iuuenis cuz lacte amigdalarum vel ſenib' cocta ſeu agreſta. Poteſt etiaz comedere cucumeres lactucas portulaces cuz aceto albo mixtas ⁊ pira et poma in aqua elixa. Unde cū vinum ei concedet dabitur album vl' rufum aque roſate vel aq frigida fontl mixtum: vel poteſt dari vinuz gallicanū tale. ℞. aque fontis viui lib. qnqꝫ aceti albi qrt. i. paniſ zucca. qrt. ß. miſceat ⁊ ſit temperate acetoſum vt poſſit ſumere. Uitet cibaria groſſa ⁊ acuta ſalſa ⁊ aſſata ſicut declaratur a Galiēo tertio de ingenio. Ergo cū in corpore dignior ē vita nos nō poſſumus eſſe ſani nec ſalui ſine vita: propter quod neceſſe ē penitus vitaz cuſtodire quod fit nō purgando neqꝫ corrumpēdo eius ſubſtantiaz ſed cōſeruando temperamētuz cōplexionis ꝓut eſt: ⁊ illud redditur dum non eſt. Nam ſi in morbo purgatio conuenit ⁊ virtus eſt defecta nō eſt danda medicina morbi purgatiua: ſed potius eum nutriamus virtutem confortando: et cum certi ſumus ꝙ confortata eſt virtus tūc morbuz curare incipiamus. Unde ꝫm hoc omis ꝓma intētio ſumitur a virtute ꝓmo ⁊ ſecūdo a morbo. ⁊ ꝛtio a corpis ꝯplōne qrto ab aere: qnto ab etate ⁊ cōſuetudine ⁊ ſic de alijs. ¶ Et iuxta illud queritur vtrum ingeniū curandi ſit fortius ſumptuz a morbo vl' a ꝟtute. Reſpondet ꝓtermiſſis opinionib' ꝙ ingeniū curandi aliquādo eſt fortius ſumptum a morbo: ⁊ aliquādo a ꝟtute ꝫm diuerſas intentiōes. Nam ingenia curādi ſunt multa qdam enim ſunt ad digerendū: qdam ad cōſeruādum: quedā ad euacuandum: quedā ad dandū ſimilia: ⁊ qdam ad dandū ꝯtraria. Unde ponam' ꝙ gratia etatis ꝟtutis et conſuetudinis debent dari ſimilia: et febris ꝑcipiat dare cōtraria: tunc dico ꝙ in hoc caſu ingenium ſumptū a morbo ē fortius quoniā nō obſtantib' alijs particularib' contraria dabunt: ꝓpter hoc dicebat Galie. viij d ingenio ſanitatis ꝙ cōſideratio ſumpta a morbo omēs alias cōſideratiōes diſtrahit ⁊ adnihilat. Si aūt loquamur de ingenio ſumpto ex parte euacuationis ita ꝙ morb' ꝑcipiat euacuationem ⁊ ꝟtus precipiat cōtrariū in hoc caſu magl credendum eſt ꝟtuti ꝙ̄ morbo. ⁊ ꝫm hoc dicebat Galien' in regimēto acutorū ꝙ ſublimior conſideratio ſumpta ē a ꝟtute: verbi grā. febris ſāguinea ſemper eſt cū ſanguinis multitudine. Nam quātum ē de materia morbi cōpetit flebotomia ſed ſi ꝟtus ſit debilis ⁊ nō poſſit ſuſtinere eā certe in hoc magis debemus credere ꝟtuti ꝙ̄ morbo. Opiniones tamē inuenio Galieni. ix. de ingenio ſanitatis ponētis febrem interpolataz de ſanguine putrefacto. ⁊ hoc ponit Uiaticus ⁊ ſatis eſt rationale quoniam poſſibile eſt ꝙ ſanguiſ putrefiat in tanta diſtantia a corde ꝙ non poſſit calefactio ad ipſum cor continue euenire. et iſta erit interpolata. Tamē nota ꝙ quādo mltitudo ſanguinis putrefit in vaſis et de ei' materia nō deficit tunc grauiſſime erit ⁊ durant vſqꝫ ad qntam vel ſeptimā vel nonam diē vel parum plus. ⁊ non eſt in eis aliqua requies vera vl' falſa ſicut in alijs febrib' prout in ſuis ſpecieb' ꝫm Auicē. clarius notatur. Tertio dubitatur. Si flebothomia in ꝑncipio huius febris fuerit neglecta: an debeat fieri poſt vel nō. Dico ꝙ pōt ꝟtute cōſtāte nō obſtante opinione Serapionis: qꝛ Galie. ix. de ingenio ſanitatis. et Auicē. qrto cañ. hoc teſtant nō expectādo criſim neqꝫ digeſtionē materie niſi ſit repletio nauſeatiua. Et nota ꝙ ꝫm

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Gal'. vbi supra cap'lo. v. Si aliqua plenitudo g̃uet virtutē quasi suffocans purgatione et flōia succurratur ne in magnā molestationē īcidatur quod fit iuxta virtutē etatis patiētis. Quarto q̄ritur si sanguis pōt putrefieri et vtrū solus. Ad primū dico ꝙ potest putrefieri cuȝ habeat duas causas putrefactionis. videlȝ humiditatem que est mater ⁊ caliditatē que est pater ꝑpter qđ dico vt dicit Gal'. ix. de ingenio ꝙ corpora q̄ sunt calida et humida cito putredinē recipiū t. iō est vtile flōiam festinare vt compl'o possit custodiri aut ſm dissolutionē videlȝ refrigeratōm q̄ fiunt a flōia. Ad scōm dico ꝙ solus sanguis putrefit in principio et in fine. sed post rōne distēperamti additur compositio propter alterā partiuȝ cōuersam in malam colerā. et eius spissum cōuerti tur in ml'icam hec Auic. vbi supra. hoc grā materie declaratur a Gal'. vbi supra ꝙ omnis febris cuȝ infrigidatione sola et hūectatione causatur vnde simplici discrasie simplex medicam̄ est adhibendum. Composite vero cōpositū. sed aliqua complexio est calida ⁊ sicca frigida ⁊ humida. expedit ꝙ per ipsum exēplificetur dicēs. Et aliq̄s est macer naturaliter et tñ sit calidus semper et colera ei dn̄etur aut iracundus et pilosus et sit calidā et siccā habeat cōpl'oem tunc possibile est cōplexionē mutare ex multa quiete et ociositate et cibis frigidis ⁊ humidis et lauacro post cibū atq; multo somno et regione frigida et humida tpata et hyems tpe frigido et humido aere et sic de aliis vt cōtraria curentur cōtrariis et ſm hoc ordinem cōcludo teneamus curationis. Et tunc concluditur quoddā notabile Auic. iiij. can̄. fen prima tractatu. ij. dicēs ꝙ putredo sanguinis facit continuā. putredo colere tertianaȝ. putredo flātis vt plurimū facit quotidianā. sed putredo ml'ie facit quartanā et que currunt cursu earum vnde sanguis semper putrefit in venis. sed colera flā et ml'ia q̄nq; putrefiūt in venis quandoq; extra. ꝑpter quod earū curatō diuersificatur ad inuicem ad idē in his sapienter agatur.

¶ De causone. Cap'lm. vij.

Causon est febris

continua ex colera intra vasa putrefacta. Et dicitur a caumate quod est incendium latine eo ꝙ toti corpori p̄stat incendium. Scōm Auic. gn̄atur duob⁹ modis febris causonica. vno modo ex colera rubea ignea acuta ⁊ in subtilissimis venis oris stomachi cordis ⁊ pl'onis seu epatis putrefacto. Alio modo ex flāte putrefacto in venis que sequuntur parteȝ cordis pulmonis et epatis sicut dicit ypo. in epydimiis ita ꝙ colera aliquando peccat plus rōe sue qualitatis aliq̄n ratione sue q̄titatis aliquando ratione vtriusq; ⁊ hec est multū inflāmabilis eo ꝙ cōsistit in locis predictis. Unde differt a terciana cōtinua dupl'r. vno modo quia in causone vehementiora sunt accidentia et breuiori tēpore ⁊ spacio termiatur. Alio modo quia materia putrefacta consistit in locis ꝓximis cordi. et in tertiana continua de materia putrefacta ī venis remotis a corde. vnde fere eadeȝ est cura vtrobiq;. ¶ Signa causonis ſm alexandrū et galteruȝ dicuntur hec. Inseparabilis inflāmatio in toto corpore cum inquietudine et malicia tolerandi ī quā ꝑueniunt multa ꝑnecabilia accidētia vt frenesis dolor capitis instantia vigiliarū vel quādo ꝙ somnus ꝓfundus aspitas lingue ⁊ nigredo ei⁹ cum oris siccitate. sitis magna. dolor stomachi. sincopis cum tremore cordis. ictericia. pulsatio timporū ꝓfundatio oculorū q̄nq; flux⁹ ⁊ retētio egōnū. Pulsus eñi est paruus ⁊ durus. vrina est rubea et ignea et tenuis in sba cū spuma crocea. Sȝ tamen vrina multipliciter diuersificatur q̄ñ aliq̄n in principio est cruda ꝑpter multitudineȝ oppilationis salsi flātis et colere citrine vel crapule. et est calidum epar. aliquādo tincta ꝑpter repl'onem colere rubee. et aliquando liuēs ⁊ turbata ꝑpter multitudinem putrefactionis. Mutatio autem que vt plurimū ſm Auic. habȝ euenire in iuuenibus quorū complō cal'a est et sicca maxime tpe estiuo discurrēdo per res naturales nō naturales et q̄ sunt p̄ter naturā. et in pueris frequentius accidit et tunc abhorrent mamillā eam nō recipientes et corrūpitur illud quod sumunt de lacte et arescit al'. acescit. ⁊ est leuior et faciliter curabilis ꝑpter eoꝝ humiditatē. sed in senibus raro accidit ꝑpter debilitatem nature. Unde si causon ꝑueniat ex flāte salso vel colera citrina omnia signa erunt remissoria et afflictiones et alia particularia ꝓportionabūr plus flegmati ꝙ colere et eius caliditas ſm plurimū non est ita fortis in exterioribus sicut in interiorib⁹. Unde ꝓut asserit Auic. hec febris semper cōsumitur cum vomitu aut solutione vētris aut sudore aut fluxu sanguinis narium. ¶ Pronosticatio sumitur a sapiētissimo ypo. in regula gn̄ali scōe particule āphorū dicente. Acutorū morborum non oīno ⁊c. Et rō hui⁹ est ꝑpter velocitatē motus materie ⁊ morbi. ⁊ eius furiositatē atq; īstabilitatē. Et idē. Si alicui habenti febrē causoni dem accidit tremor atq; ꝑmixtio rōnis remouet ab eo. Sȝ q̄r ista egritudo ē breuis termiatōis ⁊

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

aduenit cū terribilibus accidentibus idcirco ſi omnia ſigna digeſtionis apparuerint in princi pio morbi liberabitur in die quarta vel īfra. Ali quādo extenditur vſq ad ſeptimū incluſiue. Nā iſta egritudo non poteſt multum ꝓlongari. quia natura ſm Gal'. non patitur ꝓlixitatem morbi. et moleſtationem accidentium. tamē ſi ictericia in hac febre ſuperuenerit ante quintaꝫ diem vel ante cōmende is eum ad deum vt inferius dice tur iuxta dictū ypo. iiij. amphoꝛum et Auic. iiij. cañ. quia hoc non prouenit vi nature ſed vi ſin thomatis et male qualitatis. Similiter ſi vrina poſt criſim apparuerit alba et tenuis nūciat fre neſim vel ſi modica cū debilitate virtutis ſignat moꝛtem. Si in principio apparuerit oleagioſa cum multis al' malis ſignis in die quarta vel ſe ptima morietur prout teſtatur rufus dicto Aui.

¶ In curatione febris acute opoꝛtet primo ſm Gal'. conſiderare cauſam morbi ⁊ tempoꝛa moꝛ bi et naturam accidentium. Cuꝫ igitur cauſa hu ius moꝛbi ſit putredo humoꝛum cum foꝛti oppi latione idcirco remoueatur in primis oppilatio fricando pectus et latera et ventrem et partem que magis dolet cum his que ſequuntur. ℞. ace ti albi. olei camomille. añ. ℥. ij. aque roſ. quart̄. i. miſt̄. et fiat vnctio. Sed contra moꝛbum pri mo opoꝛꝫ infrigidare et flammam ignis extin guere et ſubtilitatem materie ad quandam me diocritatem reducere. Unde in primis ſtudeat medicus ſuper omnia vt quattuoꝛ moꝛbi tempo ra ſm conſtantinum in viatico perfecte cogno ſcat vt in vnoquoq operetur ꝓut opoꝛtet qꝛ iſta egritudo eſt multum periculoſa et cū terribilibꝰ accidentibus aduenit ꝓp quod timēdū ē de mali cia ſinthomatū in ſtatu ideo eſt bonuꝫ a p̄ncipio aliquid de materia euacuare. ſi natura foꝛtis fue rit et materia aliquantulum digeſta. Si quis cō trarium habuerit videlicet defectum virtutis vl' materie cruditatem atq eius viſcoſitatem caue atur q̄nto plus poterit ne in augmento moueat̄. quia tunc natura perturbaretur et a moꝛbis im pediretur augmentum et ſic eo caſu poteſt iuua re naturam in regimine ſue virtutis cum dieta ad digerendum facili in fine huius capituli poſi ta cum ſubſtantia laudabili. Digeratur ergo cuꝫ iſto preparatiuo. ℞. lentiginis aque fontis en diuie. poꝛtul'. vngule caballine aquatice lactuce añ. ℥. ij. viol'. roſ. ru. floꝝ nenufar'. añ. ℥. i. pruno. damaſ. xx. vini maloꝛum granatoꝛum. ℥. ij. cāfo re. ℈. ß. aque fontis viui quod ſufficit. aque roſ. damaſce. ℔. ß. tabarzed albiſſimi. ℔. i. fiat ſirupꝰ et clarificetur. Uel poteſt adminiſtrari iſte ſiru. ℞. ſiru. viol'. ſiru. nenufar'. añ. ℥. ß. Et poteſt fie ri ſirupus de aqua cucurbite et poꝛtul'. et melōis paleſtini appoſito zuccaro. Unde materia dige ſta euacuetur cum his que ſequūtur. ℞. viol'. ℥. ij floꝛum nenufar'. ℥. i. pruñ. damaſ. xx. iiij. ſe. frōꝝ mund. ſe. lactuce. poꝛtul'. añ. ℥. ß. liquir. mund. ℥. i. māne. oxiſeicie. añ. ℥. ß. fiat colatura. Poteſt ſumere cum predicto ſiru. et quotiens voluerit fiat iſtud elctm̄. ℞. zucca. viol'. alexandrini. dia nenufar'. añ. quart̄. i. zucca. candi. ℥. ß. zucca. pa nis. ℥. iij. pānoꝝ auri. iiij. miſceantur. In ſtatu huius febris nihil fiat neq cibus neq potus ne q medicina offeratur. niſi dūtaxat naturam ſu ſtinendo. Sed in fine ſtatus viderimus q natu ra ſit ſopita in expellendo materiā tunc iuuamꝰ eam et hoc diuerſimode ꝑut materia mouet̄ ad diuerſa emunctoꝛia. Naꝫ ſi natura mouet mate riam ad ſuꝑioꝛa quod cognoſcetur per ſigna cōia vt per coꝛruptionē ymaginationis et memoꝛie. ꝑ clamoꝛē ⁊ ſuſtētationis foꝛtitudinē. ꝑ lingue ni gredinē ⁊ eoꝝ oculoꝝ lachrymationē. ꝑ vrinā aq ſam rubea precedente tunc occurratur iuxta do ctrinā Auic. iiij. cañ. fen. p̄ma tractatu. ij. fluxu ſanguinis a naribus emanāte videlicet cuꝫ ſetis poꝛcinis infra nares ſubito intromiſſis vt modi ca pars ſanguinis fluat maxime cū in naſo et fa cie videris rubedinem vehementē. Et caue ſuꝑ fluitatē ſanguinis nariū. quoniā in his magnifi catur timoꝛ magnus. Et ſi accideret tūc infrigi detur epar cū muſcillagine pſillij alfite gallis et aceto et aqua roſ. Poſſunt etiā apponi alia me dicaīa capitulo de ſynocha predicta. Sed ſi ma teria flueret ad ſtomachū quod cognoſcit̄ ꝑ do loꝛē eiuſdē et eructuatōem tūc ꝓuocetur vomitꝰ poſtea cōfoꝛtet̄ ſtomachus. Sꝫ ſi ad inteſtīa cū ſuppoſitoꝛio vel cliſte. facto ſm Auic. vbi ſupra cuꝫ his q̄ ſequunt̄. ℞. ſucci melonū. poꝛtul'. cucu. añ. quart̄. i. ⁊ ß. olei viol'. ℥. ij. olei roſ. ℥. i. canfo re. ℨ. i. miſt̄. Et ſi materia venerit per vias vrīa les tunc iuuet̄ cū diureticis frīs ⁊ fricationibus ſuauibꝰ circa illas ꝑtes. Sꝫ ſi ad totū coꝛpꝰ veni at tūc tꝑate frīs īferiꝰ poſit̄ ſuccurrat̄ flōia aut ſm Auic. nō fiat qm̄ foꝛſitā iſl āmaret eos et foꝛ taſſe iuuabit eos ſi fuerit illis turbiditas ⁊ rube do groſſa ī vrīa ⁊ rōe oppillōis ī coꝛpe carnoſo ſā guie pleō tūc fiat caute ꝺ baſilica cū mā ē ī eꝑe vl' ꝺ cardiaca cū ꝯſiſtit ī veīs coꝛdiſ minera mate rie puſ de. h galte. Et cū iſta egritudo ꝺcliauerit maīfeſte maꝉie ſi ꝓuenerit ex ſalſo flāte. bonū ē ſꝫ Aui. vti balneo cū aq̄ aliq̄ntulū ad frigꝰ ꝺclinā te.

¶ Uiſo ꝺ cāī moꝛboꝝ ꝺ eiꝰ tꝑibꝰ. nūc videō ē ꝺ eiꝰ acñtibꝰ. Nā hꝰ fe. ſm ꝯſtā. ī viatico mltū

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

eſt freneſi familiaris. Et iſta freneſis ſm ꝙ aſſerit Gal. de ea primo eſt agendū. Nam in pn. huius paſſionis radaſ caput pmo. deinde cū ſucco lactuce ꝛ ſalat. ꝛ lactis mulieris puellaꝫ nutrientis tepido fomentet. Et talis embrocatio ſm auic. ſtatim ſequit. ℞. ſucci ſolat. ſucci ſempuiue aā. lib. ß. aque endiuie aq̄ roſ. damaſ. aā. q̄rt. i. populeon. olei papaue. albi aā. ℥. i. albumina ouorum fortiter diſpūatoꝝ tria. farina papaueris albi. ℥. ß. miſceat. ꝛ ſtupis canapinis a maiori commiſſura capitis vſq ad oculos ꝛ aures tepide miniſtretur. Et poſtꝙ tranſierit dies nālis ſm Conſtantinum ponat ſuper caput eius catulus albus p ſpinam dorſi fortiter inciſus calidus abiectis inteſtinis aut pulmo arietis ipō viuo calido per dorſum abſtractus vel pullus albus recēter occiſus. ſi non poſſit haberi tanta copia caleſiant in aq̄ tepida ꝛ expreſſa capiti frequēter apponant Et ꝓuocetur ſternutatio ſm Auicē. ꝛ Conſtan. cū oleo roſ. violato ꝛ modico canfore in ipis reſolute cū pluma galline in ipis naribus intromiſſa. Unde ſi febris ceſſauerit ꝛ alienatio remanſerit ꝓpter infrigidationē memorie: tunc fomētetur caput frequēter ex oleo cū aqua decoctōis iſtarū herbarū. ℞. florū camomille viol. mellil. aā. ℥. i. ordei mundati lib. ß. cōquaſſent fortiter ꝛ ſimul bulliantur. Et ſi ſtupor accideret ꝓpter multitudinē vaporum ad caput aſcēdentiuꝫ: tūc fricent fortiter extrema cū aceto albo ꝛ ſale. deinde i extremitatibꝰ fortes fiant ligature. ¶ Cōtra inſtantiam vigiliarū ſm Cōſtantinuꝫ i viatico. ℞. ſem. lactuce. ℥. i. ſe. iuſquiami albi: opij tebaici aā. ʒ. ij. olei ro. viol. populeon. aā. ℥. i. ſucci lactuce lactis mulieris. aā. lib. ß. fiat cathaplam in cōmiſſura capitis ſupra pmā cellulam ꝛ frontem. vnde poſſunt multa alia adminiſtrari que i caplo de ſynocha putrida: ꝛ in ſint homatibꝰ febrium ſunt poſita clarius. Et cōtra ſitim abluat os frequēter cum aqua frigida ꝛ modico aceti albi. Et bibat ptiſanā que ſequitur. ℞. ordei mun. q̄rt. i. q̄ttuor ſe. frigidoꝝ mundatarum ſe. pſillij lactuce portul. aā. ℥. ß. panis zuc. q̄rt. i. fiat ptiſana ad lib. ij. ꝛ clarificet. Et detur frigida cū ſirupo violato ꝛ vino maloꝝ granataruꝫ vel cum ſirupo alexandrino vel ſirupo limonum et apponantur circa guttur cathaplanta ℞. ſucci barbe iouis morelle et vmbilici veneris. aā. q̄rt. vnuꝫ ſeminis pſillij non puluerizati. ℥. ß. canfore. ℈. i. miſceatur ꝛ cum panno ſubtili frequenter apponatur hec Galterus. Unde nota ꝙ Galienꝰ decimo de ingenio ſanitatis dicit ꝙ quādo febris putrida eſt adeo fortis ꝙ eger nō poteſt pati eiꝰ moleſtiā tunc feſtinandum eſt in dando refrigerantia ne febricitante pereant tam exterius ꝙ interius. Naꝫ cū ſirupus electuarijs ptiſanis ſuperius dictis. Exterius autem cum vnguētis emplaſtris ꝛ aquis frigidis cuſtodiendo ſemper naturam virtutis vt cōtraria contrarijs curentur. Sed quia huius febris ſemper accidit cum maximo feruore caloris. ideo bonum eſt de conſilio Auicē. primo calorem refrigerare dando quandoq canforam cum iulep puluerizatam. Et poteſt fieri inunctio cum tali vnguēto. ℞. olei ro. viola. mādragorati. aā. ℥. i. ſucci ſolatri ſemperuiue. aq̄. quart. vnū albumina ouorum bene diſpumata quattuor aceti albi. ℥. i. canfore in ipſis reſolute. ʒ. ß. miſceatur ꝛ fiat iunctio in tota ſpina dorſi ꝛ toto corpore poſtea in vola manuum ꝛ pedum. deinde ſequatur emplaſtrum ſupra epar vel ſtomachū vel inteſtina ſm ꝙ materia cōſiſtit ℞. ſucci portulace vmbilici veneris ſeminis lactuce endiuie aā. quart. vnū alfite bene munde librā vnā miſceatur. Caueas dicit auicēna ꝙ nō apponas iſta remedia in die cretica quia egritudo prolongaretur et criſis tardaretur. Et nota ſm Gali. in de ingenio ſanitatis. caplo quinto ꝙ ſi omnes virtutes patientis fortiter extiterit et febris fuerit acuta atq ſigna digeſtionis apparuerint dabis aquam frigidam copioſe ꝛ ſecure ꝛ ſtatim recipiat: quia ſtatim febris ardorem extinguit preterꝙ in die cretica. vnde ſequitur. Si eger carnoſus ſit ꝛ aer calidus et ſiccus in aquam frigidam eijciatur. non enim nocet. Nam plures iuuenes vidimus in aquaꝫ ſubmerſos in hoc tēpore ſudare. alios cholericos ſolutionem habere ꝛ alios vomitū prouocare. Sed ſi virtus fuerit debilis et ſigna digeſtionis non apparuerint caueatur ab his: quia tunc impoſſibile eſſet egrum euadere. quia ꝙuis ypoc. dixerit contraria cōtrarijs ſanantur non tamē omni febricitāti aqua frigida eſt adminiſtranda cum ſit vnum ex his que habent infrigidare. vnde aer huic febricitanti ſm Auicennā refrigeret ꝛ humectetur cum his que ſequnt. ℞. aque frigide aceti albi aā. partes equales aſpergatur in pauimēto domus. deinde ℞. foliorū arundinis: vitis albe aceti albi roſati. mirtorum nenufaris. aā. quod ſufficit in camera. Poſt deinde in duobus angulis camere ordinetur vitreum cannale ſic formatum ꝙ pars latior ponatur in aqua ꝛ per aliam fiat fortis attractio: et ſic non ceſſet cadere in peluim faciens conſonam melodiam ꝛ iſta cōtinuentur donec ardor febris ex toto mitigetur. Et ꝯ dolorē ſtomachi. ℞. roſ. floꝝ camo. abſin.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

melliloti.añ.ʒ.i.corallí ru.maſticis.añ.ʒ.ß.aceti albi.ʒ.i.conquaſſent fortiter ꝛ bulliant in aq̄ ꝛ ſpongia infuſa et expreſſa ſtomacho ſupponatur. Sed ſi ictericia poſt ſeptimū diem in hac febre ſupuenerit curet̃ iuxta dictum Aui.iiij. cañ. fen p̄ma tractatu ſcdo qui declarat ꝙ ſi vrina fuerit icterica tūc ſignificat apa. Cuius cura ē dare ſirupum acetoſuꝫ cū aqua decoctionis ordei mūdati ꝛ q̄ttuor ſem̄. frigidoꝝ mūdatarū. Deide ipſum epar epithima cū his. ℞.aq̄ endiuie nenuf. ſempuiue.añ.lib.ß.aque ro.q̄rtꝫ.i.miſceant̃ ꝛ tepide in oculis diſtilletur ꝛ cū pāno ſubtili facies abluatur. Unde ſi tremor cordis ſupueniat aut ſincopis irroret̃ primo facies aqua ro.damaſce. deinde det̃ ſirupus violat⁹ cuꝫ aq̄ pſillij. Poſtea fiat emplaſtrū q̄d ſequitur. ℞.ſpodij ro.viol'.omnium ſandal'.añ.ʒ.i.alfite.q̄rtꝫ.i.ſucci ſolatri.arnogloſſe.añ.q̄d ſufficit aceti albi.ʒ.i. Rogerius trahāt nares ꝛ fricentur extrema. Sed ſi venter fuerit nimis laxus det̃ ſirupus roſ.cū ſucco citoniorum ꝛ aq̄ pluuiali cū carnibus citonioꝝ cum zucc̄. Et ſi ſit nimis cōſtrictus laxetur cuꝫ aq̄ decoctionis prunoꝝ damaſce. ꝛ ſem̄.pſillij. vel fiat ſuppoſitoriuꝫ vel cliſteria ſupius ordinata. ¶ Et q̄ iſta febris cauſonica ſ̄m Conſtantinū in viatico ab initio vſq̄ ad finē eſt grauiſſima et piculoſa.ideo opꝫ huic famulari dieta ſubtiliſſima prout declarat̃ a Gal'.in libro piciſeos dicēs in nutriendo infirmos in acuta egritudine intētio noſtra eſt triplex. Nam p̄mo opꝫ cōſiderare tēpus infirmitatis: ꝛ ſ̄m vicinitatē ſtatus ordinemus. Nam ſi ſtatum cognoſcim⁹ eſſe ꝑpinquum dietemus dieta tenuiſſima ꝛ aliquādo nulla vt ſi egritudo terminet̃ in die quarta: aut infra ꝑut v̄tus poterit tolerare vel ſaltim micha panis in aqua lota. Et ſi ſtatus fuerit remotus paulatim dieta groſſior det̃ iuxta cōuenientiā particulariū. Secundo opꝫ conſiderare quātitatem v̄tutis q̄ ipa eſt que curat morbos. Nam ipa eſt repugnatiua morbi. Oportꝫ ergo cōſiderare qualitatē q̄ omnis febricitans eſt indiget frigida ꝛ humida dieta. Unde febris nullā hꝫ quietem ꝛ infirmū cuꝫ nutrire ſit neceſſarium tūc eſt eligēda hora in q̄ ſanus ſole bat comedere: ꝛ cōuenientius temp⁹ diei eſt tempus aurore in qua natura eſt excitata ꝛ aer ē frigidus ꝛ ſubtilis ꝛ clarus ꝛ febris mitigat̃. vnde in aurora calor febrilis eſt mitigatus. det̃ in p̄mis ptiſana que ſequitur. ℞.ordei mūdati.q̄rtꝫ.i.q̄ttuor ſeminū frigidorū mūdatarum ſem̄.lactuce: ſem̄.portulace.añ.ʒ.ß.zucc̄. candi liquiricie mūdate.añ.ʒ.ij. vini maloꝝ granatarū.ʒ.ij.panis zuc.q̄rtꝫ.i.clarificet̃ ꝛ fiat ptiſana ad lib. ꝛ detur ſemꝑ cum ſirupo viol'.in cu' lib.i.ʒ.ij.ſint reſolute nā ipſa ſūme remouet calorem ꝛ ardorem et humorū putrefactionē teſte Auic.iiij.cañ. ꝛ Haly in cōmento tegni igit̃. ꝑpter q̄d datur frequēter in egritudinib⁹ peſtilentialibus vel putridis: vel pōt dari ſirup⁹ limonū ſeu alexandrinū in ſtatu ꝛ in augmēto. Unde poteſt ſumere panē bene fermentatum in aqua frigida ter lotum in vino malorū granatorū ꝛ ſuppoſitis. Poteſt etiam vti ſpinarchijs cucurbitis brodio cicerū lactuce cucumeris portulacis pirꝫ pomis in aqua coctis. prunis dama. ꝛ vuis hyemalibus abarill'.mundis. Unde ſi virtus videretur deficere confortet̃ cum brodio parue pulle albe cocte ſimul cum agreſta: vel lactuce ſeu cum quattuor ſeminis frigidis mundis. coctis poteſt etiam ſumere extremitates eius cum acetoſitate limonum vel citranguli vel agreſta aq̄ roſ. mixta ſi tamē vinum multū deſiderauerit detur caute auferendo ſemꝑ eius virtutem totā cū aqua recenti ꝛ in reſiduo ponat̃ aqua roſ. ſimul cum frigida multa. Et nō attendat̃ in vini potatione. q̄ ſ̄m Galienū in de ſimplici medicina febri forti vita vinū. Sꝫ ſuꝑ omnia vitetur ꝙ cibus non det̃ ſi augmentatur niſi magna neceſſitate vrgente ꝛ induſtrie medici relinquat̃: quoniā aliqui ſunt fortes plus ꝛ aliqui minus iuxta neceſſitatem cōplexionis tēporis officij: regionis conſuetudinis ꝑpter officiū modus dietandi ꝛ regēdi elicitur a medico ſapienti ſ̄m Gal'.in cōmēto regimēti acutoꝝ ſuper illam ꝑtem. Quo ſumpto ſi dolor loco ingruerit. Naꝫ ſ̄m auic.iiij.cañ.fen p̄ma tractatu ſcdo. iſta febris cauſonica ꝑut dictum eſt ſuperius ē egritudo magis ꝛ periculoſa multum potiſſime in ſenib⁹ ꝑpter debilitatem virtutis eoꝝ q̄ calor fortis eſt vt ignis qui in aq̄ non extinguit̃ nam ventres eorū ſunt debiles ꝙ̄uis raro accidat in ipis. Secundo eſt periculoſa in iuuenib⁹ pluſq̄ in pueris ꝑpter cōuenientiaꝫ particulariū antecedentiū ꝛ ſubſequentium: q̄a tunc corpa eorum diſſoluunt̃ ꝛ virtutes eoꝝ minorantur ideo ſuccurrendum eſt eis ſubito. Tertio leuior in pueris ꝛ cito curabilis ꝑpter eorum humiditatem que reſiſtit calori cito diſſoluenti Et quādoq̄ accidit eis cū ꝓfunditate ſomni ꝑpter vaporū eleuationē ad caput ex quo recurretur diuerſimode. ¶ Scdo aduertenduꝫ ꝙ poteſt mirabiliter cōpetere in cauſone cum iſtis particularib⁹ ꝯuenietibus vꝫ ꝙ virtus ſit fortis ꝛ materia digeſta ꝛ ꝙ morb⁹ ſit in declinatione et ꝙ non ſit oppilat⁹ neq̄ ſit crudus cruditate materie neq̄ ſit apatus ꝛ ꝙ vehementer ſitiat ꝛ ꝙ aq̄

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ſit frigida dulcis ⁊ ꝙ cōſueuerit eam potare ⁊ in
vna vice potet tantū quantuꝫ poterit trahere ſi-
ne attractione anhelitus. ⁊ iſta ſunt q̄ legūtur a
Galieno in regi. acut. ſuper illa p̄te his qui pleu
retici ſunt ⁊c. ¶ Tertio pōt fieri dubitatio vtruꝫ
chol'a poſſit inflāmari ad febrem ſine putredine
ſicut ſanguis ad ſynochā inflatiuaꝫ. vn̄ dico ꝙ d̄
hoc ſunt opiniones tamē melior ſentētia videt
ꝙ non ꝓ tanto ꝙ cholera multuꝫ diſtat a tempa
mento rōne ſue caliditatis vt aſſerit Aui. ⁊ ideo
cum excedit de facili deſtruit ⁊ putrefit: ⁊ tūc fe-
bris putrida generat: ſed cū ſanguis excedit po
teſt facere febrem abſq̧ putredine cū non tantū
diſtet a tempamēto ſue caliditatis. ¶ Quarto no
tandum gratia materie circa dictū Gal'. x. de in
genio ſanitatis ꝙ in eſtiuo ſole ambulātes ⁊ cor
pora eorū deſiccata niſi ad balneuꝫ aque frigide
accelerauerint ⁊ de ip̄a aliq̄d biberint cito ratōe
caloris vel ebullitiōis cholere in ſe vel anguſtiā
corpis vel grauitateꝫ capitis cadūt ꝓpter quod
ml'ti iuuenes in eſtiuo ſole calefacti cito in aquā
frigidam ꝑ nos ſubmerſi ſunt: ⁊ ꝫeis ſumme ꝓfuit
maxime cum eis fuerit aſſuetum. ⁊ hoc eſt q2 nā
cum ſit regitiua corpis cogit eos iſtud opari cuꝫ
ſit ſagaciſſima cuius ſagacitatis nō eſt finis dat
ratiōabilibus appetere ea que ſunt corpi nociua
oppoſita hoc elicit ab Ypo. regula generalis q̄r
ta p̄ticula amphoriſmoꝝ ꝙ mouere ī acutis ſi ex
pedit eodem die fieri debꝫ. differre em̄ in talibꝰ
malum eſt. Cuius ratio ſm Gal'. in cōmento po
teſt eſſe ex ml'titudine furioſitatis materie atq̧
eiuſdeꝫ inſtabilitate cito ſequeret diſſipatio ſub
ſtantie ⁊ furioſitate humoꝝ nature ſuffocatō ſeu
membrorū p̄ncipalium cōtinua leſio: ideo vt po-
terimus iuxta v̄tutē nature in p̄ncipio ſuccurra-
mus cū medicina debili q2 in talibus nō eſt dan-
da fortis medicina ſicut viole pruna damaſce. li-
quir. mūdata ⁊ q̄ttuor ſemi. frigida mūdata caſ
ſiaſt. manna. ⁊ ſic de alijs ſm virtutem patientis
¶ Et iuxta hoc querit in quo tēpore egritudinis
medicina laxatiua cōpetat ⁊ videt ꝙ in p̄ncipio
vt declarat ab Auic. p̄mo cañ. fen q̄rta. caplo p̄
mo dicente ꝙ ſi egritudo fuerit multe ebullitōis
materie euacuabimꝰ in p̄ncipio nō expectando
digeſtionē ⁊ idē dicit Gal'. in cōmento ſup p̄mā
p̄tem ampho. in illo cañ. In acutis paſſionibus
ait ꝙ infra duos dies medicina exhibeat. Item
etiā aſſerit Gal'. p̄mo ampho. Medicari in val
de acutis ⁊c. In oppoſitū eſt Ypo. p̄mo ampho.
q̄ dicit. digeſta medicari ⁊c. ſed digeſtio non pōt
fieri in p̄nci. iuxta dictum gal'. in lib. de criſi qui
ait ꝙ oīs morbus humoralis īcipit ab indigeſto

Sꝫ in p̄mis duobꝰ vl' tribus diebꝰ eſt in p̄n. egri
tudinis ergo tūc materia erit indigeſta propter
qđ non euacuabitur ꝑ aliquā medicinaꝫ. Ad iſtā
auctoritatem rn̄dendum eſt auct. Ypoc. ſecūda
p̄te ampho. ibi inchoantibꝰ morbis dicentis ꝙ
ſi in p̄ncipio morbi eſt aliquid mouēdum moue.
in ſtatu v̄o ⁊ augmēto mīme. ⁊ etiam Yſaac. iiij
lib. febriuꝫ. vnde rōne ꝯcluditur ꝙ materia mor
bi aut eſt furioſa aut non. Furioſa d̄r quādo non
eſt permanens in eodem loco: ⁊ tūc patiens agi-
tatur modo huc modo illuc ſine q̄ete. Non furio
ſa eſt qn̄ hꝫ motum ordinatum: ⁊ tūc patiens in
q̄ete cōſiſtit: ⁊ in iſta non dat medicina laxatiua
in p̄ncipio nec in augmento nec in ſtatu: ſed ī de
clinatione ⁊ ꝓpter hoc incōmoda q̄ tangit gal'.
q̄rto ampho. ibi p̄gnantes purgare ſi cōuenit. ⁊
quādo materia eſt furioſa: tūc in pricipio aliquā
tulum eſt euacuāda. ſed ypo. ibi in pri. farmacijs
vti. vnde p̄acutis ⁊ acutis in freneſi in principio
euacuet ꝓut habetur in hos v̄ſus. Synocha cū
colica freneſis ſquinantis ⁊ antrax. Materias
crudas euacuare iubent. ¶ Sexto ⁊ vltimo cōclu
ditur ꝙ flebotomia nō conuenit ꝯſilio auic. p̄mo
cañ. fen. iiij. ca. xxviij. al's. xx. de flōia. ⁊. iiij. cañ.
fen p̄ma tract. ij. qm̄ frenuꝫ cholere nimis aufer
retur: ⁊ tunc magis igniret ⁊ inflāmaretur ⁊ plꝰ
curſibilis redderetur niſi corpus forte eſſet ple-
ctoricum ⁊ oppilatio fortis ꝓpter qđ recordatur
quātum erit poſſibile ⁊ remediet cum predictis
fortiſſime: vt laus ⁊ gl'ia atq̧ honor tibi ſit o me
dice. Et nota ſm auic. vbi ſup. c. de flōia ꝙ ml'to-
tiens flebotomia lꝫ in ſe nō ſit neceſſaria efficit
tn̄ vt natura ſup materiaꝫ fiat fortis. tn̄ melius ē
vt vices flebotomie ſint multe q̄ ſi eius quātitas
eſſet multa q2 virtus q̄nq̧ deficit cum ſit morbi
curatiua.

¶ De tertiana cōtinua. Capl'm. viij.

t ertiana cōtinua ē
febris d̄ cholera rubea nāli in vaſis to
tius corpis putrefacta q̄ ſm gal'. diſti
guitur dupl'r. Nam q̄dam cauſat ex cholera nāli
ru. cuius origo exiſtit ex cōmixtione aquoſi flātꝫ
⁊ cholere ru. ⁊ iſti humores cū putreſiunt in va-
ſis generat tertiana ſm Gal'. in de differentijs.
Cauſe em̄ huius tertiane cōtinue eſt qn̄ abūdat
cholera in venis ⁊ arterijs ⁊ feruet ⁊ ebulit ⁊ pu
trefit. deīde ille vapor putridus diſſoluit a cho-
lera putrida in venis a corde remotis: ⁊ tūc ꝑ ve
nas ⁊ arterias cōtinue penetrat ad cor ⁊ calor et
ſpūs inflāmant ꝓpter qđ tertiana ꝯtinua gene-
rat. ¶ Cuius ſigna ⁊ accidentia ſm Aui. iiij. cañ.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

fen pma trac. ij. cognoſcunt p vehementiaȝ paroxiſmorũ ⁊ fortitudinem accidentiũ tertiane et p dolorem capitis cõtinuũ ⁊ ſitim ⁊ inſtantiã vigiliarũ: ⁊ per lingue aſperitatem ⁊ oris amaritudinem infeſtat nãq cõtinue a calore: ſed de tertio in tertiũ auget fortius. ꝓpter naturaȝ cholere. Vrina nãq rubea vel ſubrubea in colore ⁊ in ſuã mediocriter tenuis ſine obũbratiõe ⁊ liuore pulſus eñi eſt vehemẽter freqns. vnde. xxiiij. horis affligit in ſuo labore ⁊ totidem in falſa qete. Et hec febris ſm Conſtantinũ in viatico cõuenit ⁊ diſſonat cũ cauſone. ꝯuenit q2 ẽ eadẽ mã in vtraq videlicet humor cholericus intra venas ⁊ arterias putrefact⁹ ⁊ cõtinue affligit. Differũt autem q2 incenſiones cauſonis ꝓprie ſunt in vẽis cordis ꝓpinquis ⁊ in venis epatis ſtomachi ſeu pulmonis: ſed incẽſiones tertiane cõtinue in oĩbus venis totius corpis ſunt equales ideo q2 ſinthomata huius tertiãe ſunt debiliora ſinthomatibus q̃ in cauſone cõtingunt: ⁊ vtraq fit ſine rigore. Iſta eñi febris rõne magne ebullitiõis materie niſi cito ſuccurrat in freneſim qñq terminatur qd cognoſcitur p vrinam que ꝑus fuerat multum intenſa ⁊ per circulũ vrine eſt idem. Vñ nota ſm Galteruȝ in ſua practica q in oĩ continua vrina precedente rubea ſi poſt criſim aut in ſtatu ſeu in augmẽto appuerit ĩ colore alba et tenuis ĩ ſubſtãtia cũ circulo viridi mortem futurã aut freneſim ſignificat. Vbi gratia huiuſmodi ſigna ponunt abreuitate Ypocra. dicta in pma pte pronoſticoꝝ dicẽtis. Oportet te eſſe ſollicitũ o medice circa acutas egritudines. Primo etẽi faciẽ p notabis vtrum ſit ſano ſimilis vel eꝯ. Nam ſi cõtrarium fuerit peſſimũ eſt. Et ſi nares acute oculi cõcaui timpora plana aures frigide ⁊ cõtracte ⁊ pulpe earũ ĩuerſe labia liuida. frons arida ⁊ tẽſa color totius faciei viridis niger aut plumbe⁹ vel pallidus. Tunc quere an vigilie pceſſerũt ſeu ventris ſolutiões multe an ieiunia vel labores: qd ſi ſic non ſic piculoſum tu expectabis. vnde ſi lumen effugerint nolenteſq lachrymas effuderint aut foris tanq̃ inſuffocato ꝓni minuerint: aut alter altero minor appuerit vel ſomnus ĩ declinatione laborem fecerit ſeu nimis dormierit ⁊ poſt ſomnũ grauatum ſe ſenſerit ⁊ alba eorum in ſanguine mutata fuerint aut tanq̃ vene nigroris aut palloris intus viſe fuerint ⁊ lippitudies oculorũ habuerit ⁊ inſtabiles ⁊ tremuloſi fuerit: aut extra nimiũ exierint aut intus multũ delituerint vel nõ viderint aut audierint ⁊ palpebris ſemiclauſis alba ſola apparuerint atq facies tota horribilis extiterit ⁊ ictericia ante ſeptimum diem euenerit mortem proximam iudicabis. Vnde ſi rubor in fronte cum dolore in capite et otiremia ſuperueniens et anhelitus frigidus frequens et paruus fuerit et ſudor frigidus in capite cum extremitatum frigiditate apparuerit et colores vnguium virides ſeu nigri vel liuidi extiterint: et lingua fuerit nigra: et virga viridis contracta ſeu manus ad faciem tulerit tanq̃ aliquid poſiturus et hac et illac queſierit tanq̃ aliquid collecturus ſeu d veſtibus quaſi pilos euulſerit et feſtucas de pariete deſerpſerit: ⁊ repente de lecti capite ad pedes ſe iactauerit ſigna ꝓnoſticabis mortalia. Unde morituri ſignis pronoſticis ſunt dimittendi. Sed tamen eſt aduertendum iuxta dicta Auicẽne primo canõis. fen ſecunda. et primo de ſignis malis quia pmo multotiens apparent in diebus malis ſigna mortifera. Deinde accidit criſis bona: idcirco caue et non iudices temere niſi ſciueris primo ſigna debilitatis virtutis nature in pulſu ex toto deficere et a morbi augmento fortiter decumbere: cum alijs ſignis predictis. Signa bona prout aſſerit Auicenna ſunt tollerantia egritudinis cum fortitudine virtutis. et quando accidentia eius fortia fiunt et virtus in pulſu: et eius fortitudo atq eius ordinatio recte conſiſtit. Cum apparitio laudabilis digeſtionis erit in vrina ⁊ vtilis criſis et bonitas ſignorum eius. Cum leuitas reperitur poſt euacuationem: et ſimiliter redit pulſus tunc ad bonitatem. et horripilatio accidens tunc poſt euacuationem. Et ſimiliter ſitio rationis cum bonitate anhelitus et eius facilitas et inuentio leuitatis bona poſt ſomnum. Et bonitas appetitus cum eius equalitate ⁊ cibi receptione. Et de optimis naturalibus eſt modus iacendi naturalis et in dextero latere vel in ſiniſtro: et equalitas caliditatis eius in membris. Unde ſigna bona cum virtutis fortitudine ſignificant ſalutem feſtinam. Et cum eius debilitate ſignificant ſanitatem modicam et tardam ſm intentionem Auicenne quarto canonis. fen prima tractatu ſecundo. ¶ Cura huius febris eſt adminiſtrare in principio ſi fuerit neceſſe cliſteria leuia et ſubtilia et ſubtiliare regimen cum aqua ordei et ſirupo violato: vel ſirupo acetoſo facto cum ſeminibus frigidis. Et non ſumat in potu de diſſolutiuis niſi iſta. Et ſi particularia conueniant fiat flebothomia ſm Galterum de vena baſilica et ſtatim aſpergatur facies aqua roſacea damaſc. et detur in potu zuccaro violato.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

cum aqua frigida. Deinde preparetur materia
cū iſto digeſtiuo. ℞. endiuie ſcariole herbe vio-
larum. lentiginis aque. vngule caballine. añ.
Manipulum vnum viol. ʒ. ij. florum. nenufar.
iiij. ſeminum frigidorum mundatorum. ſeminis
ſcariole. ſeminis papaueris albi. lactuce. añ. ʒ. i.
ſandal. albi ⁊ rubei. añ. ʒ. ß. canfore. ℈. i. pruno-
rum. xv. iuiub. xx. tabarzed albi. ℔. i. clarifice-
tur et fiat ſirupus. vtatur cum decoctione que ſe
quitur. ℞. viol. ʒ. ij. iiij. ſeminum frigidorum
mundatoruꝫ. ʒ. ß. miſceātur. Deinde ſumat quo
libet mane ante ſirupum electuarium quod ſe-
quitur. ℞. zuccari roſ. alexandrini. diadragtī.
frigidi. añ. quartꝫ. i. pannorum auri tria miſce-
antur. Et ſi materia fuerit digeſta euacuetur
cum colatura que ſequitur. ℞. viol. ʒ. ij. liquir.
mund. ʒ. i. iiij. ſeminum frigidorum mundatorū
ʒ. ß. prunoꝝ dama. xv. fiat decoctio in qua diſſol
uatur caſſiafi. mund. ʒ. i. māne. thamar. añ. ʒ. ß.
reubar. electi in ſirupo. viol. per noctem remol-
liti. ʒ. ß. fiat colatura et detur in aurora. Et ſi nō
bene aſſellauerit et ſirupuꝫ predictum renuerit
detur apozia Auic. quod ſequitur. ℞. pruñ. da-
maſ. quartꝫ. i. thamarid. quartꝫ. ß. infundātur in
aqua per notē ad triū. ℔. q̄titatem. deinde bulli
antur fortiter cū predicta infuſione donec ex to
to reſoluatur et colatura clarificetur addat zuc.
quartꝫ. i. ⁊ ſumat de nocte ante dormitionē ⁊ ma
ne in aurora. Et materia prīo purgata admiſtre
tur talis potio ꝓbata. ℞. ſucci ſcariole. ſucci ar-
nogloſſe oīm depuratorum. añ. quartꝫ. i. panis
zucc. ʒ. iij. miſceantur. ⁊ tepid. ieiuno ſtomacho
adminiſtret ꝓut fortior medicinaꝝ atteſtatur.
¶ Et ſi patiatur dol. capitis ⁊ inſtantiā vigiliaꝝ
atqꝫ accidentia alia fiant embrocationes epithi
mata empl'a et vnguēta et remedia dicta ī caplo
de cauſone. ita tamen vt minus frigidis. ⁊ dieta
minus tenui in hac febre vtatur. vnde ſi eſtas fu
erit et tēpus calidū aer īfrigidetur cū folijs ſali-
cis vitis albe arundinis cū aqua roſ. cāforata ir
roratis. et in pauimēto camere ſparſis. Si vero
paratus fuerit ad freneſim quod iudicabitur per
vrinā predictam radatur caput prius et abluat
tepidum ablutione cōſtantini inviatico que ſeq̄-
tur. ℞. lactis mulieris puellam nutrientis ℔. ß.
olei viol. quartꝫ. i. aque roſ. dama. aque nenufa.
añ. quartꝫ. i. aceti albi. ʒ. i. miſceant. et in naribꝰ
aliq̄tulum intromittatur cū penna gallie vt ſter
nutatio ꝓuocet. deinde talis embrocatio eiuſdē
ſequitur. ℞. olei roſ. olei camomil. populeon et
olei papaueris al. añ. ʒ. i. aque roſ. dama. ⁊ nenu
far. añ. quartꝫ. i. aceti albi. ʒ. i. lactis mulieris. ʒ.
ij. albu. ouorum fortiter cōquaſſa. tria miſceant
et panni madefacti tepidi fronti ⁊ toti capiti ap
plicentur. tñ trahat prius materia a parte ſupe-
riori cū cliſte. in caplo de cauſone dicto. Et fricē
tur pedes cū ſale et aceto albo aqua mixto. vnde
ſi virtus fuerit fortis ⁊ corpus complectoricum
fiat flobothomia ſm Auicēnam tertio canonis
fen prima tractatu tertio. de freneſi de cefalica
aut de vena frontis ſeu de illa que eſt in ſummi-
tate naſi. Et ſi virtus eſt debilis modicum tra-
hatur ne virtus debilis deficiat. vel poteſt fie-
ri cum ſetis porcinis naribus intromiſſis caute
tamen. Et poſtea ſequatur cliſtere lenitiuū di-
ctum in caplo de freneſi ⁊ oīa alia huic materie
neceſſaria ſeu in tractatu de cauſone. Dieta vtat
ſemper patiens ſm Auic. ſiru. papaueris et vio
lato cum predicta ptiſana. Et ſi iſta febris cauſe
tur ex colera citrina quod declarat ex colore vri-
ne quia citrina eſt tenuis in ſubſtantia ⁊ obūbra
ta in ſuperficie. et in puero cuius cauſa et accidē
tia ſunt eiſdem ſimilia curetur cum his q̄ ſequun
tur. ℞. capilli veñ. endiuie. ſcariole. lingue cer-
uine. epatice. ceterac. politrici. adianthos. cico
ree. añ. M. i. viol. ʒ. ij. florum borragꝫ. ʒ. i. iiij.
ſeminis frigidorum munda. ſeminū endiuie. la
ctuce. portul. añ. ʒ. ß. liquir. mund. ʒ. i. prunoruꝫ
damaſce. iuiube. añ. numero. xx. zucca. albi. ℔. i.
clarificetur et fiat ſiru. detur mane et ſero cum
aque fontis bulliata ⁊ electuario quod ſequitur.
℞. conſerue viol. quartꝫ. i. zucca. candi. ʒ. iij. pā
norum auri. ij. numero miſceantur. poteſt etiam
dari alijs horis diei ſir. limonū ⁊ aq̄ frigida vl cū
ptiſana ſupradicta. Digeſta autem materia eua-
cuetur cum iſta medicina. ℞. viol. ʒ. ij. floruꝫ ne
nufar. ʒ. i. liquir. mund. ʒ. ß. pruñ. xx. fiat dcoctō
in qua diſſoluantur caſſiafi. mund. electe. ʒ. i. cor
ticis mirabol. citri. ʒ. ß. māne oxifenicie. añ. ʒ. ij
fiat colatura. Item diarodon abbatis. diadraga
gtī frigidi. añ quartꝫ. ß. conſerue viol. zucca. cā-
di. añ. ʒ. ij. diapapaueris. coriandri conditi. añ.
ʒ. ß. panis zuccari. ʒ. iij. fiat electuarium. ⁊ fiant
alia remedia ſuperius dicta. Unde ſi iſta febris
euenerit cum vermibus in pueris quod frequen
tius ſolet accidere fiat eis iſtud emplaſtrum. ℞.
alfite bene mundate libras. i. ſucci caſſule mino-
ris. ſucci ſolatri. añ. quartꝫ. i. aceti. olei abſin. añ
ʒ. i. miſceatur. et ſuper vmbilicum et ſtomachuꝫ
ponatur. quia vermes interficit et febrem mira-
biliter extinguit probatum eſt a galtero. Et ſup
ponatur per anum ſuppoſitoriuꝫ ex melle factū.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Itē fiat cliſtē ad idē ſm Auic. qđ ſeqꝛ. ℞. ſucci malue ℔. ß. olei pſicoꝝ. ℥. i. olei viol'. ℥. ß. mell'. ℥. i. ſalis cõis. ʒ. i. miſce. fil' et fiat trinema. ¶ Vtaꝛ dieta dicta in capl'o de cauſone aliquãtulũ groſſiori et minus frigida. ſm ꝙ teſtaꝛ Gal'. ij. de ingenio difficilis eſt cognitio dictarum febrium ⁊ cauſarũ ſuarũ putredinum. ratio iſtud percipiēs oportet ꝙ ſit acutiſſima ⁊ rõ ſtudioſa maxime cũ ſit cõpoſita quia tales ſunt grauis cure et difficilis cognitionis et nimirum qꝛ ſimplices vix q̈ſ ꝗ põt cognoſcere quãto minus compoſitas. Idcirco ſuper has tua ratio ſit vehementiſſima ſtudioſa vt laus et gloria ſit tibi gratioſa. ¶ Secundo declaratur tibi per ypo. regula generali. iiij. ꝑticula ãfo. febriũ die. vij. egritudinis terminãtium dicens. Quibus die. vij. egritudines terminãtur his nubes rubea. quarto die apparet cum eiuſdē vrina et alia ſigna bona. Vnde tunc non oportet euacuare materiam aliquo modo eo ꝙ ꝑ hoc ſignificatur naturã dñari ſuper morbũ maxime die quarto et tunc natura fortius mouetur contra morbũ ꝓpter orbis influentiam in adiutorium eius ideo nõ expedit ipam moueri a morbi digeſtione. ¶ Terio queritur in qua egritudine ſit ſecurior pronoſticatio vtrum in cronica vl' in acuta. Arguitur ꝙ in acuta auct. Gal'. ij. amphõꝝ dicentis ꝙ ſumma operatio eſt cõparare inter virtutem patientis et egritudinē. ſed ī acuta egritudine eſt fortior cõparatio. ergo fortior ꝓnoſticatio. Maior eſt nota de ſe. Et minor ꝓbatur per Auic. iiij. cañ. fen. ij. tractatu primo. ⁊ per Gal'. in quinto. qꝛ illud quod in omni egritudine virtus et egritudo ſunt ſicut duo luctantes quia quãto citius pugnant tanto citius põt ꝑcipi quis eorũ vincet. ſed in acuta egritudine fortior eſt pugna q̃ in alijs ergo citius poterit ꝓnoſticari euaſio vel mors. Scđo ſic quãto ꝓpinquior eſt curſus mortis tanto facilior eſt ꝓnoſticatio teſte Gal'. in de criſi. ſed in acutis eſt ꝓpinquior curſus mortis et euaſionis. ergo ⁊c. Maior de ſe eſt euidens. ſed minor per rationē fortitudinis diſcraſie cito poterit cognoſci vtruꝫ natura vincat vel vincatur. In oppoſitum eſt ypo. ij. ãphõꝝ dicens. Acutorũ morborum nõ omnio ſunt certe ꝓnunciationes ſanitatis neqꝫ mortis Ad hoc rñdetur ꝙ facilior eſt ꝓnoſticatio in quibuſdã cronicis q̃ in acutis. ⁊ ratio eſt qm̃ in acutis non eſt oĩno certa ꝓnoſticatio ꝓpter mãie et morbi inſtabilitatē atqꝫ furioſitatē. Vnde cũ materia mouetur de loco ad locũ et digeſtio fiat per membri virtutē tunc impeditur digeſtio ratione motus materie ⁊ recte ꝓnoſticare. vtrum etiaꝫ eſt poſſibile qñ iſta materia furioſa moueꝛ ad loca diuerſa vadit ad aliquod mēbrũ nobile ⁊ infert nocumētum ſeu mortem. Tertia ratio poteſt eſſe quia in acutis contingit ineſſe accidentia alia mala que ꝓſternunt virtutem. In cronicis vero minime cum nec accidentia morbi neqꝫ materia ita fortiter moueantur ꝓpter quod certior poteſt fieri pronoſticatõ in cronicis q̃ ī acutis. argumēta non probant niſi ꝙ facilior fiat ꝓnoſticatio ⁊ hec cã breuitatis ſufficiant. ¶ Quarto concluditur ex dictis Gal'. in de criſi ꝙ acute egritudines ſemper ſequuntur motum lune. cronice vero motum ſolis. quia ipſe ſunt ſicut rex ē in medio planetarum ſub ſe habens venerē mercurium et lunam. ſupra ſe autem ſaturnum iouē et martem. luna vero in ſuo circulo peragrat infra menſem et facit quattuor quadras. ponatur ergo ꝙ iſta egritudo vel ſimil'. ſit facta in primo puncto arietis luna ꝑagrat circulum ſuũ incipiens ab ariete et tranſiens per taurum vſqꝫ ad finem gemiorum. et ſic complet quadram primaꝫ per ſeptem dies et quia reſpicit ab aliquo arietē non eſt multũ potens in influendo egritudineꝫ introductam in ſortem. et ideo non facit criſim niſi inueniat materiam preparatam ad expellēdum et virtutem fortem. aut ſi inueniat cõtrarium facit mortem maxime ſi aliqua mala conſtellatio incipiat in ariete. Iterum etiam luna mouetur et tranſit cancrum leonē et virgineꝫ. ⁊ tũc ſcđa quadra que eſt dies. xiiij. Vnde luna reſpicit arietem recto diametro et fortiter imprimiꝛ in eo propter quod eſt fortis fluxus lũe ſuꝑ egritudinem fortem et tunc fortificatur virtus nature contra morbum et facit criſim in. xiiij. die qua ſm Auic. et alios auctores medicine eſt fortior in faciendo criſim. quia eius aſpectus eſt rectus deinde luna tranſit per libram ſcorpionem et ſagittarium et facit tertiam quadram. ⁊ eius aſpectus eſt in obliquo. poſtea pertranſit luna capricornum aquarium et piſcem. et quando prima q̄dra conſumitur eius egritudo conſumitur. Et ſcito ꝙ in talibus natura proſequitur motum lune teſte Galieno. vnde idem poteſt eſſe iudiciuꝫ de ſole in egritudine cronica ſicut de luna niſi ꝙ tantum facit ſol in tribus menſibus quantum facit luna in ſeptem diebus. Sol enim anteq̃ pertranſierit circulum peragrando duodeciꝫ ſigna tranſit annus. Vnde in vere quod eſt principiũ noui anni ſm haly. in tertio tractatu quadripartiti ſol facit vnam quadram tranſiens per arietem taurum et geminos. In eſtate vero facit aliam quadram trãſiens per cancrũ leonē ⁊ vĩginē.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

in autūno vero facit tertiam currens per libram ſcorpionē ⁊ ſagittarium. Sed in hyeme ꝯſumit quartam quadrā ſcꝫ aquariū capricornū ⁊ piſcē tranſeundo: ⁊ ſic complet motus ſolis ⁊ cronice egritudines terminant. Et ſm hoc nota ꝙ egritudines q̄dam ſunt acute ⁊ quedā peracute. acute eñ egritudines ſimpl'r habēt terminari in nona vel q̄rtadecima die ⁊ vltra nō trāſgrediuntur eo q2 tunc luna nos aſpicit directe: ⁊ ideo fortius habꝫ imprimere in corporibus inferiorib⁹. pacute vero terminant in die ſeptimo vel infra: ⁊ q2 nō eſt ſita in ſubtiliſſimis venis epatis cordis ⁊ pulmonis ⁊ ſunt magni acuminis. Perpacute hñt terminari in tribus vel quattuor diebus propter velocitatem furioſitatis materie. Item etiā ſūt quedam acutiſſime ex trāſitione que hñt termiari in die. xvij. vl'. xx. ⁊ vltra nō regrediūtur. Sūt etiam alie egritudines que dicuntur acute ex recidiuatione cuius terminus conſumitur. xxix. diebus vel triginta ⁊ vltra q̄draginta non tranſgrediunt. Et cauſa breuitatis iſta ſufficiāt.

¶ De quotidiana cōtinua. Capi. ix.

Quotidiana continua ē febris putrida ex flegmate naturali putrefacto itra vaſa. Cauſa huius eſt iſta. naꝫ quādo flegma naturale eſt valde groſſum ⁊ viſcoſum nō reſpirat in venis ſed conculcat ⁊ ebulit in ipis. deinde deſtituit a regimine nature ⁊ putrefit eo q2 cōtinue eſt ebullitio ītra venas a calore extraneo: et tūc diſſolutio eſt cōtinua vaporis putridi qui vapor putridus ⁊ calidus veniens ad cor ipſum calefacit et inflāmat continua inflāmatiōe. deinde ducitur cum calore naturali a corde ad totū corp⁹: ⁊ tūc cauſatur quotidiana continua ſm actū. Signorū autem huius febris ⁊ accidentiū quedam inferuntur ab Auicē. q̄rto cañ. fen p̄ma tractatu ſcdo dicentis ꝙ in hac febre neqꝫ rigor neqꝫ tremor neqꝫ frigus adeſt niſi a pricipio egritudinis modicum. nec ſudor niſi cū totaliter febris receſſerit. vrīa aūt eſt rufa vel citrina in colore. Confuſa in ſubſtantia obumbrata in ſupficie ſuperius liuens a media regione. Pulſus ē mollis latus tardus et ineq̄lis: q2 q̄nqꝫ fortꝫ q̄nqꝫ debilis. facies ei⁹ eſt aliquātuluꝫ tumida ⁊ ſubalbida: ſitis modica: aggrauatio totius corporis ſtupor atqꝫ palpebraꝝ ⁊ oculorum oppreſſio ratione putrefactiōis flegmatis oris inſipiditas: ⁊ lingue eius limoſitas: nauſea ⁊ ſtomachi perturbatio: atqꝫ eius appetitus diminutio. xviij. horas habꝫ in ſummo labore: ⁊ ſex in falſa qniete. Cognoſcitur etiam a rebus naturalibus ⁊ nō naturalibus ⁊ que ſunt cōtra naturam. Iſte enim febres flegmatice ſm auicē. vbi ſupra ſunt multe oppilatiōis ꝑpter młtitudinem ſuarū humiditatum atqꝫ vaporū putridorū coherentium. Et pauci ſudoris propter viſcoſitatem humorū vrine patientiū has febres flegmaticas ſunt ſpiſſe et colores earum ſemper declinant ad plumboſitatem ſeu citrinitatē ſiue albedinem ratōe flegmatis infecti. vnde huic febri quādoqꝫ appropriat flux⁹ ventris ſeu vomit⁹ qui ſi fuerit flegmaticus bonū eſt. Si aūt cholericus malum eſt q̄a ſincohomaticus ſicut garrulitas eſt ſignū cholere ⁊ taciturnitas eſt ſignū melancholie: ⁊ ſtupor eſt ſignū flegmatis ꝑpter qđ cadunt frequēter in mortem ſubitaneaꝫ niſi eis ſuccurrat. Cura eius ſm ꝙ innuitur a Galieno ſexto de ingenio ſanitatis in omi febre putrida. Primo eius cauſa q̄ eſt ꝓhibitio diſſolutiōis eſt extirpanda: que ꝓhibitio generat tribus mōis. Nam quedā generatur ex pororū conſtrictione. alia ex corporis obtuſione. ⁊ tertia ex multitudīe oppilationis groſſi vel viſcoſis flegmatis putrefacti. idcirco tollam⁹ cauſam huius quotidiane ⁊ omniū febri. putridarū vt dictum ē cū de oppilatiōibus ⁊ poros aperientib⁹ vl' ſubtiliantib⁹ intus ⁊ extra cū multis ⁊ diuerſis fricatiōibus circa ventrē ⁊ dorſum vel latera aliquādo fortiter: aliquādo ſuauiter aliquādo cū manib⁹ aliq̄ñ cuꝫ pānis aſperſis tepidis cū his que ſequunt. ℞. aque dulcis lib. i. vini albi odoriferi. ℥. iij. aceti al. ℥. ij. ſucci apij. ℥. i. olei camomil. ℥. ij. bulliantur ſimul ⁊ fiat vnguentū ⁊ eſt mirabile in deoppilando ⁊ poros apiendo ⁊ fiat frequēter ⁊ multis vicibus. Deinde mā digerat cū hoc digeſtiuo. ℞. ſcolopēdrie: capillis ve. endiuie: ceterac politrici adianthos: ſcariole: liquir. mūdate. añ. ℥. ß. florū borrag. melliloti. añ. ℥. i. pruno. dama. iuiub. añ. xx. zuc. al. ℔. i. fiat ſirupus clarificat⁹ qui det mane ⁊ ſero cum aq̄ ciceruꝫ rubeorum calida: et electuario qđ ſequitur. ℞. optimi ſpodij: ſandal' rub. ⁊ muſcatel'. añ. ℥. i. coriādri p̄parati. ℥. ij. cōſerue bugl'. cōſerue roſ. añ. ℥. i. panis zucc. lib. ß. fiat electuariū in bal'. Poteſt etiaꝫ adminiſtrari ꝓ digeſtionē materie ſm Auic. vbi ſupra ſirup⁹ acetoſus cū mulſa q̄ ſequit. ℞. rad. petro. fen. apij yſopi. añ. M. i. ⁊ ß. melli. ℥. ß. zuc. al. gelemabin. añ. q̄rt. ß. clarificet ⁊ ß. q̄ntitas duarū librarum dādo calid. mane ⁊ ſero. vñ materia digeſta purget cū medicīa flāt. putrefacti purgatiua q̄ ſequit. ℞. florum borrag. melli. fumiterre polipodij q̄rcini aniſi maratri liquir. mund. añ. ℥. ß. prunor dam. xv. fiat decoctio in q̄ diſſoluat caſ

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ſtaꝝ.mund.trifere ſarracẽnice.añ.ʒ.i.eſule.℈.i. fiãt trociſci dragmei ⁊ detᷣ vnus qualꝛ nocte. Et põt fieri ſirꝰ ad idẽ laxatiuꝰ q̇ ſeqᷓ. ℞.poli.q̄rci. eupatorij.ʒ.ij.vio.eſule turbith bñ gñoſi mirab. kebul.añ.ʒ.ß.aniſi maratri.liquir.mund.añ.ʒ. ij.zuc.albi ℔.i.fiat ſirupus. Unde nota ꝙ in eſti uo tẽpore plura debent poni: ſed in alijs tꝑibus mediocriter tamẽ ea que ſumme cõferũt ſm aui. in hac febre ſunt cliſteria ad quãdam caliditatẽ declinantia ⁊ hoc etiam verificat a Gal. ſuꝑ re-gimẽto acutorũ dicẽte ꝙ ſi ſcybala indurentᷣ in i-teſtinis debẽt educi ſi ꝟtus fortis fuerit cũ cliſte ri ſeu medicina vẽtris ſolutiua aut ſuppoſitorijs ſi fuerit debilis. Unde põt adminiſtrari cliſtere qꝺ ſequitur. ℞.mercurial.brance vrſine:polipo dij:rad.yreos vio.añ.M.i.furfur.p.i.fiat deco ctio in qua diſſoluantᷣ caſſieꝝ.mund.ʒ.i.benedi-cte.ʒ.ß.eſule.℈.i.mellis.ʒ.i.fiat cliſtere ſemel in ſeptimana. Unde ſuꝑ omnia virtus cuſtodiatur qꝛ ſm Gal.in regimẽto acutoꝝ ſublimior medi-ci cõderatio eſt ſumpta a ꝟtute. Et debet notare ſm Auic.iij.cañ.ꝙ ad purgãduꝫ ꝑtes inferiores ab vmbilico inferius plus ꝯpetunt cliſteria q̃ a-lie medicine laxatiue. De ꝑtibus ſuꝑioribus ecõ tra. Sed caueatᷣ vt medicina per os ante digeſti onem nõ detur ſed potiꝰ ſuccurratᷣ. Unde in hac febre ſolet in ꝑmis diebꝰ flobotomia ꝯferre, ꝓut Gal.teſtatᷣ.xi.d ingenio marie ſi multitudo hu moris groſſi ⁊ viſcoſi in vaſis cõſiſtat ⁊ vrina ap pareat groſſa rubea ſm Auic.vbi ſuꝑ. Et ſm ga lie.xi.ꝑte megategni.flõia nõ ſolum in febribus cõtinuis eſt cõueniens verũ etiã in ꝑiodicis ma xime ſi de putredine fiant: ⁊ tẽpus ⁊ etas ⁊ ꝟtus ⁊ conſuetudo ꝯueniant. Cuius rõ eſt quoniã ſan guis cũ minuitur nõ ita cõculcantur humores i-tra vaſa: ſed habẽt liberũ motum ⁊ euacuantur ⁊ non tãcito putrefiũt. ꝓpter qꝺ natura parte ſan guinis putridi qui generabatᷣ expulſa ad ſuaꝫ ꝓ priam actionẽ cõuertitur ad decoquẽdum ⁊ dige rendum que neceſſaria ſunt ad excludenduꝫ que nõ conueniũt. vnde põt fieri flobotomia d vena baſilica. ¶ Contra ſinthomata eodẽ modo eſt ob uianduꝫ ſicut in febre ꝑiodica faciente ꝑoxiſmũ oĩ die ſm Aui. vbi ſupra caplõ de quotidiana cõ tinua que noĩatᷣ latica. Unde ſuꝑ oĩa habeatᷣ ſol licitudo ſtomachi. vñ ſi nimio flegmate abunda-uerit ⁊ patiẽs nauſeam habuerit ꝓuocetᷣ vomitꝰ ſi ſit facilis ad vomendũ ⁊ hoc cũ aqua decoctio-nis ſe a triplicis rafani ⁊ modico olei tepide bibi ta: vel pluma galline oleo intincta intromiſſa ie iuno ſtomacho. Et ſi nauſea ſuꝑuenerit cuꝫ dolo re ſtomachi tũc euaporetᷣ ſtomachus cũ his que ſequuntᷣ. ℞.rubei abſint.florũ camomille melli loti.añ.ʒ.i.coralli ru.ſandal muſcatel. mutaruꝫ olibani.añ.ʒ.ß.cõquaſſentᷣ fortiter ⁊ bulliant in aqua ⁊ fiat euaporatio ſuꝑ ſtomachũ cum ſpon-gia. Item ad idem. ℞.ladani puriſſimi maſticꝫ. electi.añ.ʒ.i.roſa.acacie foliorũ mirte.añ.ʒ.ij. ſpodij ſandali rubei ſanguinis draconis ozimi. añ.ʒ.i.aque roſ.electe.ʒ.ß.fiat emplaſtrũ ad mo dum ſcuti ſuper ſtomachũ. Conſueuit etiã appe-titus in his febribus deficere cui ſubuenitᷣ cum his que ſequuntᷣ. ℞.ſucci mente aq̄ roſa.damaſ. añ.lib.ß.aceti albi librã.i.triũ ſandal.ʒ.ij.miſce antur ⁊ ſpongia infuſa tepida ſtomacho applice tur. Item ad idẽ ſm Conſtantinũ in viatico. ℞. alfite roſa.mente ſicce.ana.ʒ.i.coſti.abſin. cina momi electi.añ.ʒ.ß.panis aſſi in aceto infuſi.ʒ. ij.ſucci ſolatᷣ.ſemperuiue.q̄tꝫ.ß.aque roſa.electe quod ſufficit fiat emplaſtrum ſupra ſtomachum. Item fricentᷣ plante pedum ⁊ manuũ cuꝫ aceto albo ⁊ ſucco mente ⁊ aqua roſata tepida frequẽ-ter et ſuauiter. Et cõtra limoſitatem lingue ſi ſu peruenerit abluatur os cum aqua tepida frequẽ ter et modico aceti: radatur lingua cum cãna ſeu cum cultello ligneo. deinde tergatur cũ panno a-ſpero. Et ſi dolor capitis euenerit nõ apponan-tur medicamina nimis frigida: quia cito caderꝫ in litargiam cum ſit ei multũ familiaris. Poteſt fieri talis embrocatio que ſequitᷣ. ℞.roſ. floruꝫ camomille mẽte.añ.ʒ.ß. coriandri preparati.ʒ. iij.conquaſſentᷣ fortiter ⁊ fiat ſacculus ſuper frõ teꝫ. Tamẽ ſi ſtupor ſeu litargia ſuperuenerit fri centur plante pedum cum aceto albo ⁊ ſale ⁊ aſſa fetida naribus apponantur vt lichiniũ: ⁊ ſimilia poſſunt enim curari vt litargici. Unde ſi alia ſin thomata ſuperuenerint curentur vt in febre pe-ryodicali vt ſuperius eſt expreſſuꝫ. ¶ Dieta groſ ſa ſm Auicẽ.in hac febre vti opꝫ vt eger ſit fortꝫ contra morbi longitudinẽ tamẽ ſm naturã tem poris ⁊ virtutẽ patientis atq̄ꝫ fortitudineꝫ calo ris febrilis ſubtilietᷣ regimẽ in ꝑmis tribus die-bus expectãdo ꝙ ſtatus eius ſit ꝓpinquus dãdo ſi eſtas fuerit auenatũ ordeatũ ⁊ amigdalatum ⁊ ſic de alijs. Unde ſi ſtatus ſit remotꝰ ei ſuccurra tur cum ingroſſatione diete maxime ſi ipm debi litatum poſt diem ſeptimã vel nonam videris ad miniſtrãdo brodiũ. iuuenis pulle: vel collaticiuꝫ factũ ex carnibꝰ ⁊ oſſibus pulle vel galline cũ la-cte mulieris diſtempatum. Sed ſi nuꝑ venit ad xviij.diem ⁊ vrina videatᷣ parũ cocta al's tincta. tunc detᷣ vinũ aqua multa limphatũ. vñ ſi hyems fuerit poteſt cibari carne iuuenis pulle edulline amidõe: farine triticũ lacte amigd.coctꝫ cũ bro-

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

cħo galline. Poteſt etiam dari ptiſana q̄ ſequit̄. ℞. ordei mūd. quart. i. aniſi. maratri. ſe. melliloti. an̄. ʒ. iij. liquir. mūd. ʒ. ß. zucca. ꝑuincie albi diſpuma. i quart. i. aceti al. ʒ. ß. clarificet̄ ꝛ fiat ptiſana ad ℔. ij. dādo cum zucca. roſa. alexādrio Et nota ſm rogeriū ꝙ patiētes quotidianā tertianā et quartanā in horis ſanguinis ſunt reficiendi que refectio fiat debito mō. Nam ſm yſaac in febribus diuerſa ſunt attenuātia hūores. Nā quedā attenuāt cū modico calore et incenſione ſicut radices origani calamēti et ſimilia. Et q̄dā attenuant acumē caloris extinguentia ſicut orizacca. ſiru. viol. ptiſana et ſimilia. vn̄ iſta fe. āfimerina cū cauſet̄ ex fl̄āte groſſo oꝫ curari cū tēpate calidis et diſſolutiuis.

¶ De quartana continua. Capl'm. x.

Quartana cōtinua

ſm Gal. fit ex mlía intra vaſa putrefacta. Nam ſm Auic. iiij. can̄. fen prima tractatu. ij. iſta febris fit qn̄qꝫ ratōe multitudinis materie mlīce in vaſis putrefacte cū aduritur ꝛ nō euacuatur maxime ſi aliqua fe. putrida preceſſerit ꝛ cū caliditate epatis aut debilitate ſplenis. Signa autem ſumuntur aliqua a cōſtātino inviatico dicente ꝙ iſta febris cauſat̄ ſemꝑ ſine frigore et rigore et cū continuo calore. ſed a principio lento valde. p. xxiiij. horas eſt in ſummo labore et per. xxviij. eſt in falſa quiete. Cognoſcitur etiam per inſtantiā vigiliarū per nigroris in ſomnijs apparitionē. ꝛ per faciei colorem quaſi plumbeū. per ſiccitatē lingue atqꝫ ventris cōſtipatōꝫ. Pulſus a principio eſt puus tardus et occultus. poſtea fortior ꝛ frequentior efficitur. Urina citrina vel ſubcitrina cum tenui ſba a pn̄cipio mediocriter tamē declaratur in hac febre. nulla aduenit horripillatio. ſed fortior efficitur in die quarto. in alijs vero tepeſcunt. Iſta enim egritudo niſi ſuccurratur bono regimine vſqꝫ ad xl. diem ꝑtendi conſueuit teſte Gal. Licet hec febris raro eueniat ſm raſim cū euenerit propter malum regim in freneſim qn̄qꝫ terminari ꝯſueuit vel mortem. et legitur ab Auic. vbi ſupra ꝙ particularibus cōuenientibus primo fiat fl̄ōia d̄ baſilica. Deinde ſirupus eſt fortis de cefalica ꝑut ait raſ. qm̄ in hac fe. ē multū nociua vt ait Auic. eo quia eius materia in venis eſt fortiter cōpreſſa. deinde per digeſtionē materie adminiſtrent̄ ea que ſequuntur. ℞. rad. ſen̄. petro. apij. ēdiuie ſcolopēdrie ceterac. politrici. cicoree. polipodij adiāthos. epice. an̄. M. i. flor borrag. cuſcute. epithi. folior ſene. an̄. ʒ. iij. iiij. ſe. frōrū mund. ʒ. i. prun̄. damaſ. xv. vini malor granatorū ʒ. ij. zucca. albi ℔. i. clarificetur ꝛ fiat ſiru. qui det̄ ſero et mane cū electuario quod ſequitur. ℞. diarodon abbi. roſate nouelle ſiue cinamo. an̄. q̄rt. i. cōſerue borra. ʒ. iij. zucca. quart. ß. miſt. ꝛ poteſt adminiſtrari in preparatione huius materie ſirupus acetoſus cum ſeibus ſm Auic. vbi ſupra veruntamē cum videris ſigna digeſtionis materie quod cognoſcitur per inſpiſſationē atqꝫ vrie colorationem dabis colaturā que ſequitur. ℞. viol. ʒ. ij. polipodij. quarcini. folior ſene. epithi an̄. ʒ. i. prun̄. damaſ. xx. liquir. mund. ʒ. ß. fiat decoctio in qua diſſoluantur caſſiafi. mūd. ꝛ mira. indor. poſitor in infuſione. an̄. ʒ. i. Poſſunt etiā adminiſtrari ſuppoſitoria de melle cocto vel cliſtere cal'o de q̄tidiana ꝯtinua poſita. Et ꝑn̄t dari iſte pillē. ℞. mirabol. ind. turbith bn̄ g̃noſi. an̄. ʒ ij. aniſi. maſ. maſt. elect. an̄. ʒ. i. alo. opt. ʒ. i. eſul ʒ. ß. fiāt pillē i fornace cū ſucco abſin. vn̄ ꝯ dolorē capit aſpitatē lingue ꝛ ſint hōata alia fiat put i capl'o. d̄ cauſone dcm̄ ē. ¶ Dieta hui⁹ fe. ordiet̄ ſicut dcm̄ ē in q̄tidiana ꝯtinua. parū tn̄ groſſior ex bibeat̄ rōe materie. Nā ſm ꝯſtā. hūor mlīcus qn̄qꝫ ſumit̄ ꝑticl'arit̄ qn̄qꝫ pōr ſumi vl'r. ꝛ h̄ duplr qꝛ aut materia putrefit itra vaſa aut extra. Si itra vaſa tūc g̃nātur pura cōtinua. Si extra interpolata. vn̄ nō iā d̄ cōtinua pp continuā putrefactōeꝫ itra vaſa. qꝛ nūꝙ aliqs hūor ꝯtinue putrefit. ſed vocat̄ continua ꝑpter cōtinuā receptōeꝫ fumorum putridorum in vaſis exiſtentium. Secūdo elicitur regula generalis ꝙ in omni continua in qua apparet indigeſtio ſtomachi manifeſta. ꝑmo debet ꝓcedere cliſtere vel vomit⁹ vt inaniat̄ ſtomachus. maxime ſi plenitudo ſit multa ꝛ cōueniāt particularia. ꝛ in ſequēti die fiat fl̄ōia de baſilica. deinde ad digeſtionē ꝓcede cōcludit̄ ſm Auic. iiij. can̄. ꝙ febriū ꝯtinuar. iiij. ſunt ſpecies ſm. iiij. hūores i vaſis diuerſimode accept al. putrefactis videlꝫ fe. ſynocha et ſanguie putrefacto i veis magnis. Cauſon vl' tertiana cōti. ex col'a ru. itra vaſa putrefcā i qb⁹ ſpēb⁹ diligenē ſis attēt⁹ curare diuerſimode ſm diuerſitatē humor i ipſis peccātiū. Et ſufficiāt h̄ cū breuitat.

¶ De tertiana vera. Capl'm. xi

Tertiana vera

eſt fe. putrida de incēſiōe col'e ru. g̃nata. vn̄ ſꝫ auic. iiij. can̄. fen pria tractatu. ij. tres ſunt fe. col'ice. q̄dā ē tertiana ꝑiodica. q̄dā tertiana ꝯtinua. quedam febris cauſonica. de vltimis tn̄ duab⁹ dictū ē ſupi⁹. ſꝫ de tertia q̄ d̄r fe. tertiana ꝑiodica reſtat diſtiguere. Nā q̄dā ē v̄a q̄ fit d̄ col'a nāli

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

rubea. Et quedam non vera que generatur ex colera citrina ſeu vitellina. Ex praſſiua vero ſeu eruginoſa non ſolet cãri fe. eo quia ſunt tante pnecabilitatis ꝙ putrefieri non poſſunt. Nam ante ꝙ̃ putrefierent ſequeretur mors. Et intelligendum eſt ꝙ duplex eſt cauſa iſtius fe. Nam quedã fit ex col'a ru. putrefacta extravaſa et in carne ſparſa ad partes cutis que vere tertiane ꝑiodice appropriantur habens ꝑiodos et interpolationes Et altera generatur ex col'a non pura propt̃ admixtionem flãtis putrefacti extra vaſa que tertiane nothe attribuitur ꝓut inferius declarabitur. Unde ſi iſta col'a ru. ſm Aui. i. cañ. fen ṗma doctria. ij. generatur maxime ex ſuperfluo calore exiſtente in epate quiquidem calor augmentatur ex ſubtilibus nutrientibus ſicut vnctuoſis dulcibus calidis et acutis. et quando conculcat̃ et caret euentatione et tunc incipit putrefieri. ⁊ ille vapor putridus tunc incipit et calefacit partem poſt partem veniat a minora vſq; ad cor ipſo nãq; calefacto vna cum toto corpore generatur fe. ¶ Signorum quedam ſunt cõmunia et q̃dam ſpecialia. Signa cõmunia tertiane vere ꝑiodice ſumuntur ex tribus videlicet ex rebus naturalibus quia plurimũ innaſcitur quibus complexiones calidiſſime et ſicciſſime dñantur nature maxime cum ſit iuuenis cholericus macilẽtus et pori ſunt rari. Ex rebus non naturalibus quia vt plurimum generant̃ in eſtate maxime ſi aer ſit calidior et ſiccior durans diu et complexiones et regiones ſint ſimiles. Cibaria quoq; calide ⁊ ſicce nature ſint nimis frequẽtata et ſe in multis laboribus et fatigationibus poſuerit maxime cum in vſu non habuerit et ſic de alijs. Iterum etian ſumitur hec febris ex rebus que ſunt preter naturã que notantur tam ex accidentib⁹ medici ꝙ̃ infirmi. Ex accidentibus nãq; infirmi declaratur ꝙ de tertio in tertiũ diẽ circa horam tertiã affligit primo rigore ſicut ſi cum acub⁹ vl' ſpinis pungeretur. deinde infeſtatur nimio calore. poſtea capitis dolore. et oris amaritudine. nauſea cholerica ſiti nimia. tinitu aurium. dolore dorſi. et inſtantia vigiliarum. Ex ſignificationibus denotatur quia a principio rigoris pulſus eſt occultus et poſtea velox et medialis cõſtrictionis et dilatatõis ſm Auic̃. Et vrina eius eſt rubea in colore et ſubtilis in ſbã clara inferius et obũbrata ſuperius. terminatur quandoq; cũ ſudore plurimo. Signa vero ſpecialia ſũt hec. Nã quandoq; materia conſiſtit in ſtomacho et tunc adeſt dolor in ſtomacho. et in ventre et venit ſitꝫ et aſperitas gutturis ſiccitas lingue et etiã volũtas vomendi adeſt. vrina rufa ſm Rogeriũ vel ſubrufa cum tenui ſubſtãtia. Quãdoq; eñ materia conſiſtit in epate ſeu in ciſti fellis et tunc vrina erit valde rubea vel ſubrubea. ⁊ qñq; cocta al' ticta ex nimio calore. calor nãq; eſt acutior ⁊ pũctiones magne ſentiũtur ſub dextro ypocũdrio. Unde materia quãdoq; conſiſtit in iteſtis ⁊ tũc adeſt dolor et tortio circa ventrem. et interdum moleſtantur fluxu ventris. Egeſtio eñ qñq; eſt cholerica ⁊ nõ eſt tantus dolor frontis nec ſitis et vrina eſt minus colorata. Et qñq; materia cõſiſtit in ſpũalibus. et tunc adeſt ſitis magna ita vt potu mitigari non poſſit. Et vrina eſt magis colorata et quedam ampulle minute in eius ſupficie apparent. Nam ſm Auic̃. iiij. cañ. fen ṗma tractatu. ij. pura tertiana eſt lenis ⁊ ſubtilis cui⁹ ꝑoxiſm⁹ cõſumit̃ a. iiij. horis vſq; ad. xij. affligẽdo. et interpolat. xxxvi. horis. Et termiat̃ in ſeptimo ꝑiodo aut infra quod verificatur ab ypo. iiij. ꝑticl'a amph'ſm dicẽte. Tertiana vera ſi non terminatur in ſeptem ꝑiodis longiſſima erit. ṗmus nãq; ꝑiodus eſt debilis. et ſecũdus eſt fortꝫ et tertius eſt fortior. ſed quartus eſt fortiſſimus ibi eñ eſt ſtatus et nequiſſima actio. Quint⁹ aũt incipit debilitari. et ſextus plus. ſeptimus magis. quia aut modicus aut nihil erit. vnde in ṗncipio ꝑoxi. venit vomitus et in fine ſudor. Et q2 iſta egritudo venit cũ terribilibus accidentibus non patitur ignorantiam medici nec ſtulticiam infirmi ideo vt melius futuris ꝑiculis obuietur et honeſtas medici ſeruetur bonum eſt futura p̄dicere. Unde ponatur ꝙ medicus poſt tertium ꝑoxiſmũ ſit vocatus. et videtur ſibi ꝙ ſi õia debꝫ fieri ſm viam rationis et curſum nature. ſed tamen nihil de futuris ꝓnoſticatũ fuerit tunc veni et quartus peroxiſm⁹ et tunc dicerẽt aſſiſtentes ꝙ ſi õia interfecit ipſum aut poſt ꝙ̃ ſumpſit ſiru. deterius ſe habuit. iõ talis medicus eſt infamis vnde ſi particularia al'. ꝑicula in quolibet morbo predixerit ſemper medicus cõmendabit̃. ⁊ nihil medico iputabit̃. ꝓpter qð ſit regula generalis ꝙ medicus nunꝙ̃ operetur in aliquo morbo niſi prius pronoſticauerit. Nam vera pronoſticatio eſt laus et gloria ipſi medico. ¶ Cura autem ſm cõſtanti. in viatico. In curatione hui⁹ fe. tertiane opꝫ ṗmo medicum preuidere vtruꝫ febris ſit fortis vel non. quia dicit yſaac in libro febrium ꝙ acumẽ cholere ru. et velocitas eius non ſuſtinent ſtulticiam infirmi nec ignorantiam medici Et quia hec febris eſt moleſtior in ſuo acumine et eius velocitate ideo ſi materia conſiſtat in ſtomacho prius digeratur cũ iſto digeſtiuo. ℞. en-

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

diuie ſcariole. roſtri porcini. epice. vngule caballine. aquatice. violarie lentiginis aque. añ. ℳ. i. violarum. florum nenufar. añ. ℥. i. iiij. ſeminuꝫ frigidorum müdatorum. berberis. ſemi. lactuce papaueris. portul. añ. ℥. i. roſ. ſandal. albi et ru. añ. ʒ. iij. iuiube. ſebeſten. añ. nūero. xv. ſpodij. ʒ. ij. prunorum damaſ. xx. vini malorum granatoꝝ quartꝫ. i. panis zucca. lb. clarificetur et fiat ſiru. Unde materia digeſta quod cognoſcitur per anticipationē acceſſionis et remiſſionem frigoris ſeu per vrine ſpiſſitudinem dabis iſtud colagogum. ℞. viol. ʒ. ij. florum borragꝫ. nenufar. añ. ℥. i. liquir. mundate. ℥. ß. iiij. ſeminum frigidorū mundatorum. ſemi. portul. lactuce. ſcariole. añ. ʒ. iij. prunorū damaſ. xv. iuiube. xx. fiat decoctio in qua diſſoluantur caſſiafi mund. ℥. i. mane oxifenicie. añ. ℥. ß. fiat colatura et detur in aurora. vel ſic. ℞. fol. ſene. ℥. ß. florum viol. borragꝫ et bugl. vuarum paſſaruꝫ mund. añ. ℥. i. reubar. electi. ʒ. i. ꝛ ß. ſpicenar. ℈. i. fiat potus ad. ℥. v. tamē dicit raſ. ꝙ in eſtate et tempore calido valde detur predicta decoctio in principio noctis ſed nō in die acceſſionis ſm conſtantinuꝫ in viatico ne forte impediatur natura in morbi repugnatiōe poſſunt tamen dari catartica in die interpolationis ſed tamē melius cuſtodiatur dies ſexta ꝙ dies acceſſionis ne impediatur cibo vel aliquo medicamine vt inueniantur die ſeptimo corpora eorum mundificata et parata vel ad obediendum nature in morbi repugnatōne. Et ſi die ſeptimo euenerit ſponte vomitus vel egeſtio ex nature actione. tunc non debent vomitus et egeſtio reſtringi ſed dimitti ꝙdiu virtus inferior pati poterit. Et nota ſm Auic. vbi ſupra. ꝙ ſi videris in principio digeſtionem vrine et eius ſedimen laudabile tunc iam non decet expectare tertiam vel quartam acceſſionem maxime ſi inuenis vehemētem inflāmationem ne per ebullitionē materia ſurſum rapiatur. et in cauſonidem ſeu continuā vertatur. ſed debes naturam iuuare cum leui medicina ſi in euacuando materiaꝫ ſit ſopita aut cū cliſte. quod ſequitur. ℞. malue biſmal. violarie. cicle. añ. ℳ. i. ordei mund. quartꝫ. ß. furfur. p. i. iiij. ſeminū frigidorum mund. iuiub. añ. ℥. ß. fiat decoctio in qua diſſoluantur caſſiafi mund. ℥. i. ꝛ ß. trifere ſarracenice. ℥. iij. miſceanť. Et poſſunt fieri ſuppoſitoria de melle confecta vel de ſapone oleo inuncta. Unde ſi conſueuit vomere materia preparata et tempore eſtiuo fauente ꝓuocetur vomitus cum aqua decoctionis atriplicꝫ lactuc. portul. añ. ℥. ß. olei cōis. ℥. ij. miſceanť ſumendo tepid. et pluma galline oleo intincta in ore intromiſſa ſtatim ſequatur. tamē ſi eſt poſſibile ait Auic. in p̄dicto cañ. vt flobothomes vſqꝫ ad tertium ꝑiodum in die dimiſſionis febris ſi particularia ꝯueniant et vrina ſit rubea ꝛ groſſa vel citrina ignea a qua timeatur colere acuminis et ei⁹ victoria fiat de vena baſilica dextri brachij dando ſtatim zucca. viol. vel roſ. cum aqua frigida. Et ſi febris non ex toto diſſoluitur digeratur iterum materia ꝓut aſſerit Auic. cum oxizacc ꝛ ſirupo acetoſo. ꝛ viol. añ. quod ſufficit maxime ſi conſiſtat in fundo ſtomachi vel epatis vł ſpūalibus ſeu in inteſtinis. Deinde poteſt purgari cum electio de ſucco roſ. vel trifera ſarracenica. vel colagogo ſuperius expreſſo q̄ ſequenti vero die dabis equalem mixturaꝫ rubee trociſcate requiei Gal. añ. ℥. ß. cum aqua roſ. tepida ante horam acceſſionis. Et die ſequenti fiat iterum flōia de altera epatica ſiniſtri brachij ſi virtus et tempus permiſerint ait rogerius. Unde nota ꝙ tempore peroxiſmi ſm viaticū detur iulep vel ſirupus viol. hoc cum aqua fontis bullita a calore ſtatim refrigerata. et poxiſmo trāſacto ſm Aui. detur in potu aque ordei cuꝫ ſeminibus frigidis et zucca. Deinde ſequatur electm̄ quod ſequiť. ℞ zucca. violati. dia nenufar. añ. lb. ß. aque roſ. ʒ. ij zuccari candi. ʒ. iij. pānorum auri. iiij. fiat electm̄ iſtud. ℞. zucca. roſ. alexandrini. tria ſandali. añ quartꝫ. i. diadragagti frigidi. quartꝫ. ß. iulep violati. ʒ. ij. pānos auri. iiij. miſceātur. vnde ſi patiens ſumme deſiderat potū aque frigide in ip̄a acceſſione tūc materia digeſta deť ei in quātitate i quaꝙtum attrahere poterit vice vna et ſtatim reijciat ſi poſſibile erit. Naꝫ Gal. in megategni dicit ſe vidiſſe multos patientes et febricitātes tertiana pura liberatos per potū aque frigide. attamē ſi ap̄a conſiſtat in ſtō et epate aut ſplene aut patiatur piplomiā nullo modo exhibeať aq̄ frā. Et nota ꝙ hec febris frequēter curať materia digeſta cū hac potione. ℞. ſucci arnogloſſe. ſucci capis monachi ꝛ ſcariole. añ. quartꝫ. ß. ſir. viol. ʒ. iij. miſceātur et detur quartꝫ. i. duabus vł tribus vicibus horis ante acceſſionē. Deīde empleūtur vene pulſatiles pedū ꝛ brachiorūꝫ materia ꝑpata cū his q̄ ſequūť. ℞. vrtice āgelice. ſepuiue. ſolatri. añ. ℳ. i. tele aranee. depurate. alfite. añ. ℥. i. ſalis cōis. ʒ. iij. aceti quod ſufficit miſceanť. Et nota qđ iſtud emplm̄ dꝫ poni materia digeſta tā in tertiana ſimplici ꝙ cōtinua ſeu q̄rtidiana nō tn̄ in die cretica qꝛ criſis retardareť et eſſet cā maioꝝ ſinthomatū. Pōt etiā iterari tal ſiru. ℞. aq̄ cucur. in furno aſſate. lb. i. vini maloꝝ grana. ʒ. ij. aq. roſ. damaſtꝫ. q̄rtꝫ. i. tabarzed al.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

℥.i. fiat ſiru. ⁊ intinctū in his q̄ ſequunt. ℞. ſeri caprini in nocte ſerenati quart. iij. reubar. electi in ſirupo viol. per noctem remolliti. ʒ.i. corticis mirabolañ. citrinorū. ʒ.ij. fiat colatura. ⁊ detur poſt tertium quartū vel quintū piodū. Sʒ cōtra oppilationem pororū que ſolet euenire ī hac fe. fricentur ſepe venter et latera cum his. ℞. vini albi odoriferi aque roſ. damaſ. añ. quart. i. aceti albi. olei ſiſamī. añ. ʒ.ij. miſceātur. Pōt etiā ſm Auic. balneari in declinatione vniuerſali febris ſi conſueuerit non morando diu. ¶ De accidentibus tractare non obmittendū eſt. Et p̄mo cōtra dolorem et rigorem ſpondilium ſm Auic. fiat iſtud locale remediū. ℞. olei lilij. olei camomille. añ. ℥.ij. olei roſ. mirtini. añ. ℥.i. cere albe. ʒ.iij. miſceant. et fiat inunctio ſuper totam ſpinam dorſi vſq̄ ad renes tepidū. Item contra ſodā capitis ſeu dolorē ſm Auic. iiij. cañ. fen p̄ma tractatu. ij. fiat inunctio tepida ſuper frontē vſq̄ ad timpora cū his. ℞. olei roſ. ℥.ij. lactis mulieris puellam nutrientis aceti albi. añ. ℥.ß. tepide in hyeme infundatur in eſtate ab extra. Pōt etiam fieri ad idem talis ſaccellatio. ℞. roſ. ru. foliorum mirti. añ. ℥.i. florum melliloti. coriandri preparati. añ. ℥.ß. conquaſſentur fortier et fiant duo ſacculi ſuper frontem calidi et ſint aqua calida aſperſi vel roſata. vel poteſt fieri lauamētum in pedibus cum his que ſequūtur. ℞. florū viol. camomille roſ. folior mirte. añ. ℥.i. miſceantur et bulliantur. Et humectentur eis nares intus et extra cum oleoviolato tepido contra ſicca fumoſitatem colere. Et contra inſtātiam vigiliarum primo fiat talis fomentatio. ℞. foliorū populi. lactuc. añ. ℥.i. terātur fortiter et bulliāt in aqua et fomententur frons et timpora man' et brachia pedes et genua. Deinde ſequatur ſtatim ſuper frontem emplaſtrum quod ſequit. ℞. pul. requiei. ℥.ij. populeō. olei papaueris. añ. ℥.i. lactis mulieris quod ſufficit miſceātur et fiat dormitorium in aluta ſuper frontem non tamen die cretica. Et contra nimium calorem in ei' acceſſione fiat tale vnguentum. ℞. olei roſ. populeon. viol. añ. ℥.i. cere albe. ʒ.iij. miſceātur et ex eo tepido tota ſpina dorſi vſq̄ ad renes inungatur. Si vero alienatio ſiue ſtupor ſuperuenerit ratione ebullitionis materie tunc fiant fricationes extremitatum cum his que ſequunt. ℞. aceti albi. ℥.ij. ſalis cōis quart. i. miſceantur et omni die bis vel ter fricentur. deide radatur caput et cum predicta fomentatione abluatur. Et ſtatim ſequatur talis embrocatio. ℞. ſucci ſolatri. lactuce ſemperuiue. añ. quart. ß. olei roſ. viola ti papaueris albi. añ. ℥.i. opij thebaici. ʒ.ij. lact mulieris puellam nutrientis. ʒ.ij. albumia. iiij. ouor miſt ⁊ tepidō cū ſtupis canabinis caput embrocet. Deinde cōtra ſitim ⁊ oris ſiccitatē et ei' amaritudinē fiat gargariſmus q̄ ſequit. ℞. vini malor grana. quart. i. diſtēperet cū aqua decoctionis liquir. mundō. et pſillij et ſe. citoniorum. dragagti al. añ. ℥.ß. ſiru. viol. quart. ß. miſceāt ⁊c. ¶ Dieta ſm Auic. iiij. cañ. debet eſſe frigida et humida maxime in calido tpe. put eſt auenatū ordeatū amigdalatū. ius cicer. lactuce. portulace. melonis. indi. cucur. ſpinargia. pira. poma ceraſa. panis triticeus in aqua frā ter lotus. Et ptiſanā talē pōt bibere. ℞. ordei quart. i. pruñ. damaſ. roſ. liquir. mundō. añ. ℥.ß. panis zucc. q̄r. i. de tur in declinatione peroxiſmi cū ſiru. violato ſeu alexandrino. ⁊ vino malor grana. vnde ī ſero ⁊ in tpe frō poteſt dari caro pullorū iuuenū ſeu brodiū ⁊ vinū bene linfatū. q2 ſm Auic. multū habet reſoluere reſiduū q̄titatis huius materie. poſſunt emēdari carnes iuuenes arietis ⁊ extremitates porci et piſces petroſi. Tñ phibeat ſomnus in die peroxiſmi q̄tum poſſibile fuerit ne ipediatur natura in morbi digeſtione. Et nota ſm Gal. i de cibis q̄ oīa olera et fructus hñt humiditates aquoſas putrefactibiles maluʒ nutrimentū generantes. ideo de iſtis tēperate ſumat. q2 non conceduntur niſi vt infrigidēt. quia ſm Auic. ⁊ alios doctores modernos digeſtiua huius tertiane ſunt ſiru. acetoſus et oxizacc. ⁊ ſimilia. ¶ Queritur vtrū cōperant aut nō. videt q̄ nō. Nā ſicut aſſerit Auic. iiij. naturaliū ⁊ alij nulla virtus naturalis opatur p frigidū. ſed ſiru. acetoſus ⁊ oxizaccara ſunt hui' ergo. p̄ma pars ptʒ q2 illud qd̄ debilitat calorē naturalē nō cōpetit. ſed frigidū eſt hui' ergo ⁊c. Maior eſt euidens ex dictis ypo. iiij. aphor dicētis. Frigidū vero ē inimicum neruis oſſibus dentibus et ſpiali medulle. calidum vero vtile eſt et amicum nature. ſed ſiru. acetoſus et oxizacc. ſunt frā ergo et ipſis nō pōt fieri digeſtio. Rñdeo ⁊ dico q̄ teſtat Auic. iiij. cañ. fen p̄ma tractatu. ij. de cura fe. putridarū in generali q̄ in materia ſubtili nō cōpetunt ſubtiliatiua quo ad ſui digeſtionē ſed poti' ingroſſatiua. Et qui dicit ꝯtrariū nō eſt audiendus. hoc idē teſtatur Gal. xij. de ingenio. Vñ ī tertiana q̄tū eſt de ingroſſatione materie et diſcraſia nō cōpetūt frā et ſicca. ſed magis frigida ⁊ hūida. ſʒ rōe oppilatōis et putredinis hñ poſſunt cōpetere ſiru. acetoſus et oxizacc. maxime quando in iſtis ponūt roſe ⁊ ſpodiū ⁊ ſilia.

¶ De tertiana notha. Capl'm. xij.

© 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Tertiana notha eſt fe
bris
putrida de innāli cholera ex vaſa pu
trefacta cui⁹ rō eſt iſta. Nā qñ chole-
ra citrina q̄ ſm Johānitiū fit ex cōmixtōe chole
re rubee: ⁊ aquoſi flātis: vel ex cholera vitellina
que gñatur ex cōmixtione flātis vitrei ⁊ cholere
rubee clare putrefiūt ex vaſa ⁊ in carne ⁊ nō poſ
ſunt euentari tūc cōculcant̄ feruent ⁊ bulliūt ter
tianam nothaꝫ gñantes. ¶ Signa huius febris
ſm auctores ſunt plurima grauitas dolor ſpon-
dilium repletio ſtomachi grauedo totius corpis
et ſitis magna ⁊ amaritudo oris. affligit nāqꝫ de
ꝯtio in tertiū diē horas ſue afflictiōis mutando
qꝛ qñqꝫ in tertijs qñqꝫ in nonis qñqꝫ in veſperis
patiēs infeſtat̄ ꝑmo aliq̄li rigore. deīde lento ca
lore ꝓlongatur. nāqꝫ rigor ſm Auic. ad. xiiij. ho
ras ⁊ tepeſcit donec ꝯpleātur. xlvij. hore vrina ē
citrina in colore rufa vel ſubrufa qñqꝫ in ſubſtan
tia mediocriter tenuis vl' mediocriter ſpiſſa pul
ſus eſt velox ⁊ inequalis. Et nota ſm intentionē
Aui. ꝙ drīa ē int̄ tertianā verā ⁊ nō verā: qm̄ v̄a
tertiana incipit ſemꝑ cū rigore et magno calore
non v̄a ſeu notha qñqꝫ cū rigore qñqꝫ ſine. Se-
cūdo differunt qꝛ ꝑoxiſmus v̄e tertiane cōſumit̄
a q̄ttuor horis vſqꝫ ad. xij. ⁊ non addit ſuꝑ eas: ⁊
ſi addat additione multa tūc eſt nō vera. Tertio
opponunt̄: qꝛ tertiana v̄a conſumit̄ in ſeptimo
ꝑiodo. Non vera eſt perueniēs vſqꝫ ad. xiiij. diē
vel. xij. periodos aut plus. Quarto dn̄t qꝛ in ter
tiana v̄a vrina eſt rubea ⁊ ſubtilis appꝫns dige-
ſta in ꝑmo die in tertio aut in q̄rto aut in ſeptio.
Et in tertiana notha appꝫt citrina ⁊ magis groſ
ſa ad digeſtionem nimis ꝓlongata. Quinto diſ-
ferunt qꝛ in tertiana vera oīa ꝑticularia cōueni-
unt vt etas regio tp̄s complexio ⁊ in nō vera diſ
cōueniūt. Sexto differūt qꝛ in tertiana v̄a ſem-
per eradicat̄ aut per vomituꝫ aut ꝑ ſudorem aut
ꝑ fluxum vētris. ſed tertiana non vera. prout ait
Aui. nō eradicat̄ cū ſudore copioſo neqꝫ eſt cali-
ditas multa fortitudine. Nam ſm Gal'. in de diſ
ferētijs fe. iſta febris rōne cōmixtiōis frigidi flā
tis licet hēat diu durare et ſuos terminos ꝓlon-
get tñ eius ꝓlongatio ſm Auicē. conſiſtit circi-
ter medietatē vnius anni. incipiens quādoqꝫ ſꝫ
Conſtantinū in autūno ⁊ finiens in vere ꝑductiſ
qꝫ ad ſplenis duriciēꝫ eiuſqꝫ egritudines. ¶ Iux
intentionem auic. q̄rto cañ. fen ꝑma tractatu. ij.
de ſolutiuis in ꝑncipio huius febris ſunt cliſte-
ria ſibi magis dilecta q̄ alia ſolutiua eo ꝙ habēt
materiam attrahere diſſoluere ⁊ maturare cuiuſ
deſcriptio eſt hec. ℞. maluarū ſicle mercurialis
viol'. brance vrſine. añ. M. i. abſin. recenti. M.
ß. furfur. p. i. cartani. ʒ. ß. olei viol'. ⁊ camomille.
añ. ʒ. i. mellis. ʒ. ß. ſalis cōmunis. ʒ. iij. ſalis gem
me. ʒ. ij. Tamē dicit aui. ꝙ ſi in ꝑncipio huius fe
bris videris venas groſſas tūc flobotoma ſi par
ticularia cōſentiant: ⁊ cū flobotomaueris iaꝫ nō
indiges cliſteri. Deinde ad digeſtionem ꝓcede.
Nam ſi iſta venerit in eſtate ⁊ in calido tempore
tūc materia digerat̄ cū iſtis. ℞. ſiru. acetoſi oxi-
zac. ꝯpoſite. añ. ℥. ß. miſceat̄ ⁊ miſtret̄ ſero ⁊ ma
ne cū iſta d̄coct̄. ℞. ordei mūdi q̄rt. i. cice. ru. ℥.
ß. Unde materia digeſta euacuet̄ paulatī cū iſtiſ
℞. viol'. florū borragꝫ. añ. ʒ. i. liquir̄. mund̄. ʒ. ß.
prunoꝝ damaſ. iuiub. añ. xv. nūero fiat decoctio
in qua diſſoluat̄ caſſiafiſt. mund̄. trifere ſarracē-
nice. añ. ʒ. i. miſceant̄ ⁊ fiat colatura. Si aūt hec
febris ſuꝑuenerit in autūno ſeu in hyeme digera
tur materia cum iſto digeſtiuo. ℞. oximellis diu
retici mellis roſ. ℥. i. gelemabin oxizacc̄. cōpoſi
te. añ. quart. i. det̄ cum aqua decoctōnis yſopi ⁊
liquir̄. mund̄. añ. ʒ. i. cicerū rubeoꝝ lib. ß. miſcea
tur. Materia digeſta euacuet̄ cum pillulis q̄ ſe-
quunt̄. ℞. trifere ſarracēnice benedicte. añ. ʒ. ij
mirabolanoꝝ citrinorū turbith bñ generoſi. añ.
ʒ. iij. aniſi maratri. zucc̄. alb. añ. ℈. ß. eſule. ℈. ß. fi
ant pillule cū ſucco abſinthij. Et nota ſm Auic.
vbi ſupra ꝙ nō eſt res magis iuuans eos in hac
febre q̄ vomit⁹ poſt cibum: vel in ꝑncipio pero-
xiſmi: qm̄ ſtomachus eo alleuiat̄ ⁊ febris minui-
tur. Unde poſt tertiū vel q̄rtum peroxiſmum ꝑo
teſt fieri flobotomia de vena baſilica iuxta virtu
tem patientis: ita tamē ꝙ in hyeme fiat de ſini-
ſtro brachio: ⁊ in eſtate de dextro. Et ſi poſt ſe-
ptimū peroxiſmum adhuc durauerit febris fiat
tunc tale apozima. ℞. rad̄. yreos yſopi rad̄. ſicle
peucedam eupatorij abſinthij. ana. M. vnuꝫ po
lipodij quercini: ſemi. melonū citrulli bedegar̄.
liquir̄. mund̄. ana. ʒ. ß. vuarum paſſularū abaril-
lis mund̄. quarteriū vnum caricarum iuiub. ſe-
beſten añ. numero quindecim cicerum rubeoruꝫ
lib. ß. tabarzad quart. q̄nqꝫ clarificetur ⁊ fiat a-
pozima ad lib. duas. Et ſi fuerit neceſſitas eua-
cuetur materia. iterum paulatiue cum pillulis ꝑ
dictis. tamen dicit Auicēna ꝙ ſi contingat iſtaꝫ
febrem tranſire peroxiſmum ⁊ egritudo prolon-
garetur non eſſet malum dare trociſcos de roſis
minores vel troc̄. de eupator̄. quoꝝ recepta ē ta-
lis. ℞. abſinthij ſquinātī roſ. maratri ſucci eupa
torij. añ. ʒ. iij. maſticis aniſi ſpicena. dragagātī
albi ſpodij. añ. ʒ. i. ⁊ ß. fiant trociſci q̄ dentur cuꝫ
oxizacc̄. ⁊ decoctione eupatorij. Fiant etiam in
tempore frigido ꝯtrā ypocūdriorum calefactio ⁊

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

emplaſtratio mirach eorum que mollificāt ⁊ maturant. Poſſunt etiā medicine ſupradicte ſi neceſſe fuerit de q̄ndecim dieb⁹ in.xv.adminiſtrari iuxta ꝟtutē patientis donec febris ex toto eradicetur ſ̄m Aui. Localia remedia cōtra eius accidentia eadem ponent̄ que in tertiana ꝟa excepto ꝙ min⁹ frigida in hac febre ſunt iungēda qȝ relinquo diſcretioni lectoris. Nam ſ̄m yſaac q̄rto febriū ante paroxiſmū per tres horas nullus detur cibus nec in paroxiſmo donec venerit ad maturitatem morbi declinatiōꝫ niſi corporis liquefactionem ſeu debilitas impediat: quia tunc cōpetit nobis in acceſſiōe cibare teſte Galieno tertia parte megategni qui ait ꝙ his quorum febris eſt calida ⁊ ſicca illō eſt magis vtile q̄ꝫ ante acceptionē cibari eos vt in acceſſione ſi virt⁹ eorum fuerit defecta: quoniā impoſſibile eſt febricitantibus virtutem inuenire fortem: eo q̄a diſſolutio corporis ſemper eſt cōtinua ratōe febris Somnus ergo ⁊ potus in p̄ncipio acceſſionis ꝓhibeantur quātum fuerit poſſibile niſi moleſtatio accidentium ſuperueniat. Cibaria quoqꝫ ordinent̄ ſ̄m tempora morbi ꝓut dictuꝫ eſt ſuperius in tertiana ꝟa. ita tamē ꝙ minus frigida ſemper adminiſtrent̄. Poteſt etiā bibere ptiſanam que ſequit̄. ℞.ordei mūdi q̄rt ʒ.i.yſopi liqui. mūdate.añ.℥.i.iuiubarū vuarū paſ.abarillis mūdatarū.añ.quart ʒ.i.cicerū rub.q̄rt ʒ.i.panis zucca. ℥.iiij.clarificet̄ ⁊ fiat ptiſana ad lib.ij. in die ꝟo interpolatōnis vtat̄ vino limphato et carnibus pullorū iuuenum: ouis ſorbilib⁹ in aqua coctis ⁊ extremitatibus porci ⁊ volatilib⁹ iuuenib⁹ p̄ter q̄ꝫ in aqua degentib⁹. Quia dictū eſt ſupra vt aſſerit Auicē. ꝙ flobotomia neceſſaria eſt in tertiana. Querit̄ vtrum debeat fieri in die interpolationis vel in die afflictionis. Et videt̄ ꝙ in die afflictionis nā ſicut dicit Galien⁹ tertio tegni capitulo de mēbris organicis. Natura eſt omniuꝫ opatrix: medicus vero miniſter. Modo cū natura tanq̄ꝫ ſagaciſſima ad materiā expellendā fortius intendat in die afflictiōis q̄ꝫ in die interpolatiōis. ergo medicus miniſtrādo nature dꝫ ipſā iuuare faciendo flobotomiā. apparet ergo ꝙ fortius citius in die afflictiōis debeat fieri q̄ꝫ interpolationis. Sed ꝯ afflictio nō eſt danda afflicto teſte ſapiēte. ſed ꝑ euacuationē ſanguinis in die afflictionis patiēs plus affligit̄ in qua eſt caſus ꝟtutis. ergo potius dꝫ fieri in die interpolatōis q̄ꝫ afflictionis. R̄ńdeo ꝙ in vtroqꝫ pōt fieri tam̄ ſecurius ē ⁊ melius in die īterpolatiōis q̄ꝫ in die acceſſionis. Et hoc triplici de cā. p̄mo nā non diſtrahit̄ a motu euacuatōis in die int̄polationis. Secūda cā qꝛ materia eſt diſpoſita ⁊ diſpſa ꝑ totum corpus in die afflictiōis pluſq̄ꝫ in die interpolatiōis, ꝓpter qȝ nō poſſet educi ꝑfecte ſicut ſi eſſet in vno loco. Tertia cā eſt diuerſitas regiminis qꝛ rōne euacuatiōis patiēs dꝫ ſemꝑ refici. ſꝫ rōne ſtatus ꝑoxiſmalis non pōt. Et nota ꝙ flōia in tertiana bene cōpetit poſt tertiū vel q̄rtū poxiſmum aliter nunq̄ꝫ niſi p̄dicta p̄ceſſerint: quia tūc materia redderet̄ curſibil' ⁊ fieri de ſimplici duplex ⁊ de duplici ꝯtinua. ſicut videm⁹ frequenter qm̄ licet flōia non euacuet totā materiā ꝯiunctam euacuat tñ materiā antecedentē ꝓpter qȝ aut febrem diminuit aut corp⁹ infrigidat̄ ꝓut dicit Gal'. in.iij.ꝑte megategni.

¶ De quartana. Capl'm.xiij.

Qartana est febris de mā melancholica ex vaſa putrefacta cuius origo ē ſ̄m aui. iiij.cañ.fen p̄ma trac.ij. omne qȝ multiplicat mām melancholicā ⁊ putrefacit illā. vñ quartana q̄dam eſt interpolata ⁊ q̄dam cōtinua Alia ē ſimplex: alia ꝯpoſita. Alia ꝟa. alia nō ꝟa Vera aūt quartana cāt̄ur a ml'ica naturali ⁊ hoc cū ꝯuenientia alioꝝ ꝑticulariuꝫ cuius ꝑticularia ſ̄m cōſtan. in viatico cognoſcunt̄ ex tribus vꝫ ex reb⁹ naturalib⁹ nō naturalibus ⁊ ex his q̄ ſunt ꝯ naturā. Ex reb⁹ naturalib⁹ qꝛ vt plurimū hanc febrem patiunt̄ qui ꝯpl'onem hn̄t frigidā ⁊ ſiccaꝫ ml'icaꝫ ⁊ etatem ſenectutis maxime frigidi ⁊ ſicci macri ⁊ ſubtiles venas hn̄tes cōcauas. Ex rebus nō nālibus ſicut ex tꝑibus anni p̄notat̄: qm̄ ſi tp̄s eſt autūnale ⁊ aer ⁊ locus ſunt frigidi ⁊ ſicci ⁊ comederit cibaria ml'iam generātia ⁊ ex hiſ q̄ ſunt ꝯ naturā que pn̄t declarari ex accidētibus infirmi ⁊ ex ſignificatiōibus medici. Sed q̄rtana notha gn̄atur de ml'ia ꝑ viam aduſtionis cauſata. Et ita pōt aduri ſ̄m Auic. ſanguis cholera flegma ⁊ ml'ia naturalis qȝ fit ꝓpt̄ nimios labores ⁊ ꝓpter comeſtionē ciborum nimis calidorū Etiam vt plurimū ex ſucceſſione diuerſarū fe. putridarū ꝓpter diuerſitatē humoꝝ putridoꝝ a q̄bus gn̄atur. Nam cū adurunt̄ ⁊ nō euacuant̄ melancholiā multiplicāt. deinde cum putrefit gn̄atur q̄rtana ex ſignis nāqꝫ vere q̄rtane elicitur regula generalis ab aui. vbi ſupra. Etiā eius acceſſio accidit p̄mo cū exſiccatiōe. deinde cū horripilatōe poſtea cū rigore. deinde cū frigore infrigidatio oſſium ⁊ ſeꝑatio iuncturarū poſtea cū lento calore ad vltimū cū ſudore plurimo ꝑ cōꝑationē ad flāticam qm̄ mā eſt ſicca: ⁊ ita nec fumoſuꝫ nec ſemiaduſtū remanet poſt ꝑoxiſmū ſed ꝑfecte eradicat̄ ſ̄m Gal'. in de differētijs febrium. Pul

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ſus aūt eſt in ꝑncipio tardus puus ꝛ occultus. de inde ꝟo magnus ꝛ plenꝰ. vrina aūt in ꝑncipio ſꝫ Conſtan. eſt alba ꝛ tenuis in ſubſtātia: ſed in declinatiōe poſt materie digōnez fit nigra ꝛ ſpiſſa Et eius acceſſio de q̄rto in q̄rtum diem aduenit circa nonā horā diei horas ſuas nō mutādo. Vn̄ xxiiij. horis affligit. xlviij. īterpolat ſequens dolorem ſplenis ſeu duriciē ſpondilium ptes poſteriores cū grauitate epatis ſeu ſtōi maxime poſt cibū ꝛ mutatiōem caloris naturalis in colorē liuidum. Signa ꝟo q̄rtane nothe ſunt ſigna ꝑmiſſa ꝛ variat ſuas horas mutādo ſꝫm varietatem diuerſorum humorū in q̄bus dn̄atur. nā de quarto in q̄rtum affligit mō in nonis modo in meridie. ꝛ q̄nꝗ in horis flātis ſanguinis ꝛ frequētat cibaria ſanguinē multiplicātia ꝛ ſilīa. Si ꝟo ꝓuenit de cholera aduſta de q̄rto in q̄rtuꝫ in diuerſis horis affligit ꝑmo cū magna horripilatōe. deinde cū frigore. poſtea cū ſiti ꝛ aliq̄li ſudore pulſus eſt velox ꝛ frequēs ꝛ vrina eſt citrina vel ſubruſa cū tenui ſubſtātia tꝑus eſtiuū ꝛ comedit res calidas ꝛ ſiccas ꝛ ꝓceſſit q̄nꝗ febris cholerica vt tertiana ſimplex vel cōtinua vel interpolata ꝓueniēs ad tꝑs autūni ꝛ ſimilia. Et ſi hec febris euenerit ex flegmate ſalſo aduſto tūc eius vrina ē ruſa vel ſubruſa. ꝛ mediocriter ſpiſſa cū mollicie in pulſu ꝛ ſalſedine in ore ꝛ pruritus in corpe cum longitudine poriſmi ꝛ ſudoris paucitate cū venarū duricie fit ſꝫm plurimū ſucceſſione febriū flegmaticarū. hec auic. Unde ſꝫm diuerſitatez ſpecierum ſanguīs ꝛ cholere ꝛ flātis diuerſificant̄ ſigna et loca. Nā ſi mā ꝯſiſtat in ſtō ab ipō cogſcit̄. nā dolor ē ſtōi cū nauſea. Si in ītestis ē dolor ītestinorū ꝛ egō pauca. ꝛ ſi in epe vrīa accedit ad ſpiſſitudinem ꝛ nigredinē cū eius dolore ꝛ epatis calefactōe. Sꝫ ſi eſt in ſpūalibus tunc appent ampulle in ſupficie vrine ꝛ ſitis nō de facili mitigat̄ ex potu. Si ꝟo cōſiſtat in ſplene tūc ante ꝑncipiuꝫ q̄rtane vel in ipō ꝑncipio eſt duricies ſplenis cū grauitate. Omēs eīm q̄rtane vt plurimū ſunt ſalubres. vn̄ ſi fiat ex ſanguie aduſto ſalubrior ꝛ breuior eſt aliarū. deinde de cholera poſtea de flāte deinde mlīa. Et nota ꝙ q̄rtanarius habet mlt̄as dignitates qꝛ raro incurrit maniā ꝛ melācholiā lepram ꝛ ſpaſmum de repletiōe eo quia materia purgatur ꝛ mundificat̄ in quolibet poriſmo. vn̄ q̄rtana de melancholica materia cū duricie ſplenis aut aliorū membroꝝ apoſtemate eſt peſſima ducens ad ydropiſim: ꝛ tunc egritudo ꝓlongat̄ dato ꝙ bono regimine vtatur. Et ſi malo regimine vtatur erit longiſſima aut mortalis. Et nota ꝙ quartana ſꝫm Gal. durat ꝑ vnum annū. q̄n̄ ſicut acute egritudines ſequūtur motum lune: ita cronice motuꝫ ſolis. tamē aliq̄n̄ durat. xij. annis vt ait Auic. maxime cū error accidit in eius regimine. ¶ Scōm Auicē. lib. ꝛ cañ. preallegatis oportet ꝑmo perſcrutari in hac egritudine vtruꝫ materia peccans ſit naturalis melācholia in ꝑncipio tꝑe frigido ſꝫm gal. debemus vti aliq̄bꝰ humorez melancholicū extenuantibꝰ ꝛ membra de oppilātibus vt ſequit̄. ℞. oximellis diuretici recenti lib. i. dec̄ cum aq̄ decoctiōis germandree: ypicon. añ. ℳ. i. cicerū rubeoꝝ lib. ſꝫ. Et ꝓcedat vſus electuarij qd̄ ſequit̄. ℞. zuc. alexādrini: diaſene diacalamīti añ. q̄rtꝫ. i. diaboragi. ℥. iij. miſce an̄ ꝛ fiat electuariū vtēdo ſemp iſtis mane ꝛ ſero donec mā fuerit pfecte ꝑpata ꝙ raro poſt. iiij ꝛ ſepe poſt ſeptē appet acceſſiones. Et declarat̄ ex ſpiſſitudine vrīe. ꝛ mlt̄itudie egōnis ꝛ liquiditatis que fuerat cōpacta atqꝫ materiei expulſione cū infirmi leuitate. Apparentibus ꝟo ſignis digeſtiōis euacuetur materia ꝑmo die ꝛ poſt poriſmum cū leui melagogo qd̄ ſequit̄. ℞. floꝝ boragi. mellilotī foliorū ſene. epithi. liquir̄. mund. vuarū paſ. abarillis mund. añ. ℥. i. fiat colatura. Poteſt aūt medicina frequētari multis vicibus paulatine. Itē pōt dari diaſeñ. in bolis ꝛ trifera ſarracēnica. Et ſi ꝯtingat ꝙ talis fe. nō declinauerit iterū digerat̄ cum hoc digeſtiuo qd̄ ſequit̄ ℞. radicꝫ ſeñ. petro. bruſti. geneſte. fraxini. añ. ℳ. i. terat̄ fortiter ꝛ ꝑ diem ꝛ noctē in aceto fortiſſimo infundat̄. deīde ℞. germādree. vtriuſqꝫ ſticad. melliſſe vtriuſqꝫ calamēti eupatorij ſcolopēdrie. añ. ℥. i. abſin. poli. rad. cappis epith. añ. ℥. ſꝫ. gelemabin tabarzed al. añ. ℔. i. clarificet̄ et fiat ſirupus ad q̄ītitatem ſui. vn̄ iſte ſirupꝰ ſūme remouet oppilatōez ſplenis ꝛ epatis. ꝛ valet in mlt̄is: vel pōt mā ꝑparari cū ſirupo q̄ ſequit̄. ℞. ſucci ypicon ſucci germādree ſucci cala. valeriāe añ. q̄rtꝫ. i. ꝛ ſꝫ. depurent̄ ſucci ꝛ bn̄ clarificent̄ ꝛ ſꝫ ſirꝰ ad ℔. i. vn̄ mā digeſta iteꝝ euacuet̄ iuxta ꝟtutem patiētis cū ꝓdicta colatura fortiori ſꝫm Ebēmeſ. vt ſeq̄tur. ℞. mirabo. nigroꝝ ellebori nigri polipodij. añ. ℨ. v. epyti. ſticados añ. ℨ. vi. agarici femini lapid. lazuli nonies abluti interioris coloq̄ntide ſalis indi añ. ℨ. iiij. ſucci eupatorij ſpice nardi añ. ℨ. ij. gariof̄. ℨ. i. ierepigre. ℨ. xij. formētur pilľe cū ſucco apij. ꝛ exhibeant̄ poſt acceptionē. ℨ. i. aq̄ caſei. tn̄ ſi ꝟtus nō ſufficiat potōibꝰ ſꝫ ſibi cliſtere iſtud. ℞. folioꝝ malue mercurialis ficle brāce vrine añ. ℳ. i. abſin. añ. ℳ. ſꝫ. furfur p. i. foliculoꝝ ſene. polipodij. añ. ℥. ſꝫ. ierep. gari. ℥. i. ſtercoris colūbini. ℥. ſꝫ. mellilotī viol. añ. ℥. ij. ſal. ℈. iij. fiat cliſtere. Predictis ergo ſumptꝫ die

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

cretico ⁊ in declinatõe febris poſt poriſmuȝ fiat ſtufa de his que ſequunť. ℞. calamẽti origani ru the germādree folioꝝ lauri: policarie: ẜpilli ype ricon: ſaturegie: thimi: ſticad. citrini. añ. M. i. cõquaſſentur fortiter ⁊ fiat ſtufa. Et exeũti a ſtu fa ſemp detur tyriace magne ga. cũ vino decocti onis germandree vel gentiane ad pondus q̄nq3 denarioꝝ. Secũda die poſt poriſmũ aliq̄n ſi cor pus eſt plectoricũ ⁊ v̄tus forte fuerit fiat flobοto mia de vena baſilica ſiniſtri brachij ⁊ tẽpus fue rit calidũ. Et ſi flobotomiā nõ tolerauerit pona tur vẽtoſa ſup renes vel ſup ſpatulas. Et nota ꝙ in oĩ ſpecie q̄rtane, put ait Auic. in p̄dicto cañ. ẽ cõe iudicium ꝙ minuať in p̄ncipio earũ. Unde i die poriſmi ante acceſſionem p̄ q̄nq3 horas poſ ſunt dari hmõi pił᷑e auic. a proprietate probate ℞. myrre electe epithimi folioꝝ ſene polipodij. añ. ʒ. iij. lapidis lazuli q̄nquies abluti mirabolã. mundoꝝ bell'. añ. ʒ. ij. fiat puluis ſubtiliſſim⁹ ⁊ cũ trifera ſarracẽnica ⁊ ſucco abſinthij ꝯficianť pil lule de q̄bus ſumat qualibet vice. ʒ. i. Et ſi fuerit fortis ſtatim ſequať vſus vini decoctiõis germã dree calamẽti gratie dei cũ zuccaro qđ longo tẽ pore bibitũ ſoluit quartanã. Unde nota ẜm Ra ſim in fine expimentorum ſuorum. aduene con frãgentes corpa fortia flobotomiã ⁊ medicinaȝ in die acceſſionis dam⁹. ⁊ idem Raſ. Si q̄s vult in hyeme curare q̄rtanã p̄cipe patienti in die ac ceſſionis duab⁹ vel tribus horis anteq̄ ip̄m pati entẽ inuadat vt panẽ cum rob comedat ⁊ ad balne um vadat ⁊ ſudet fundendo ſup ſe aquã calidã ſa tis: ⁊ in exitu balnei accipiat. ʒ. ij. muſe enee vel tyriace magne gar. cũ vino albo calido diſtẽpa te. Et nota ẜm Roge. ſingulis menſib⁹ apiať ve na ſofena in frigide humectatiõis vel vna ex ſal uatellis in ſiniſtra manu frequẽt'. ex ſofena q̄ ex ſaluatella. Deinde in hora poriſmi inungať to ta ſpina dorſi vſq3 ad renes ante horripilatiõem cũ hoc vnguẽto. ℞. vnguẽti arogon marciaton añ. ℥. ij. olei anetini caſtorei nardini. añ. ℥. i. pul'. piretri pipis ſinap. ʒ. ij. cere noue. ʒ. iij. fiat vngu entum. ⁊ ſtatim intret balneuȝ vel ſtufam donec frig⁹ ex toto receſſerit. Uel põt ẽt cõtra horripi lationem empl'm in collo manib⁹ ⁊ pedibus fieri vt ſeq̄tur. ℞. fuligĩs rute vrtice anglice. añ. ℥. ij ſalis cõis. ℥. i. tele aranee depurate. ʒ. ij. abſinth. olei aceti. añ. ℥. i. miſceať. Et p̄nt etiaȝ extrema calefieri cũ latere calido vino ſparſo ⁊ p̄anis ca lidis: ⁊ dare tyriacam magnã ante acceſſionẽ cũ ſucco mente vel calamẽti cũ vino calido. Prohi beatur etiã in die poriſmi a potatiõe aq̄ frigide. Et p̄uoceť eadem die vomit⁹ cũ aqua decoctiõis atriplicis cũ modico olei ⁊ pluma galline intro miſſa in gutture. Nã vomitus ẜm Aui. añ poriſ mum aut ex toto eradicat ip̄m: aut ip̄m alleuiat. Nam ẜm auic. vbi ſupra in q̄rtana vtať ſemp ca lidis ⁊ humidis actual'r ⁊ potẽtialiter tempatis vt pullis iuuenib⁹ cũ petroſillo ⁊ boraginib⁹ con ditis ⁊ auib⁹ campeſtribus ⁊ piſcib⁹ ſcamoſis de aquis mũdis. Et ouis ſorbilibus. Et extremitati bus porci. Et carnib⁹ arietum edorum ⁊ p̄dicum ⁊ faſianoꝝ q̄nq3 cũ ſpeciebus ꝯditis. et panis ſit recens vnius diei: ⁊ ſit bene fermentat⁹. vinum ſit clarum rubeũ mediocriter limphatũ vel purũ ẜ3 aui. Et ẜm ga. forti egritudi fortis debeť me dicina. idcirco in q̄rtana de naturali m'ľia fortia videnť cõpetere medicina. p̄pter qđ ſciendũ ꝙ i q̄buſdam medicis eſt quoddã medicamẽ forte ra tione ſue q̄ntitatis ⁊ nõ rõne qualitatis ſicut oxi mel ſquilliticũ ⁊ yerarufiui. Unde nota ꝙ i p̄nci pio q̄rtane nõ ꝯpetit medicamẽ forte rõe q̄ntita tis ⁊ q̄litatꝫ q2 ſ ſolueret qđ ẽ ſubtili⁹. ⁊ remanẽt qđ ẽ groſſũ: ſ3 bñ põt ꝯpetere ex alta q̄litate tñ vt ſi eſt fortis q̄litatis ꝙ deť in p̄ua q̄ntitate. ⁊ ẜ in p̄ncipio ⁊ in fine.

¶ De q̄rtana notha. Capl'm. xiiij.

Quartana notha vt declarať ex dictis auic. vbi ſupra cauſať q̄nq3 ex ſanguine aduſto: cholera flã te ſalſo. vñ earum cure diuerſificanť ẜm diuerſi tatem ſp̄erum ⁊ tẽporum. Nam ſi hec febris p̄ue nerit ex ſanguine aduſto ⁊ in tp̄e calido miniſtre tur p̄mo ptibus cõuenientibus ẜm Auic. loco et cap'lis p̄allegatis flõia de vena baſilica et ex hać ſanguis ẜm q̄ntitatem neceſſitatis in lib. febriũ minue vſq3 quo videas ſanguinẽ claruȝ egritud. v̄tute tñ patientis cõfortata. Naȝ ſi v̄tus fuerit debilis aut niſi ex hatur q̄m ipſa eſt q̄ curat mor bos. Deinde ad digõnem materie, p̄cedas. Nam in p̄mis de aq̄ ordei cũ ſecanabin ⁊ oximelle quo tiens bibere voluerit. Poſtea digerať mã cum ẜ digeſtiuo. ℞. ſiru. de borraginib⁹. ſir⁹ đ fumoter re oĩm recẽtium añ. ℥. ß. miniſtreť. Et vtať omi die in mane electuario. qđ ſequiť. ℞. diaborragi nati zuc. roſ. viol'. añ. q̄rt̄. ß. addanť panni auri Sed poſt p̄rãdium põt vti electuario qđ ſequiť. ℞. triaſãdali zuc. ro. alerã. añ. ℥. ß. Digeſta mã euacueť cũ eis q̄ ſequunť. ℞. viol'. floꝝ borrag. añ. ℥. ij. ſene. polipodij. añ. ℥. i. liq̄. mund. ℥. ß. pru no. dama. xv. ℞. decoctio in q̄ diſſoluanť caſſiać. mund. ℥. i. trifere ſarracẽ. ℥. ß. ℞. colatura. Et die ẜtia fiat ſtufa de folijs ſalicis ⁊ vit'. al. lactuce por tul'. arnogloſſe tormẽtille q̄nq̄neruie ypicon ger

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

mādree. ꝑpilli saturegie. Et exeunti a stufa den-
tur tres ptes rubee trociscate et quarta pars ty-
riace magne cū aqua scolopendrie. Unde in de-
cremento lune in die interpolationis saluatella
sinistre manus et in cremento eiusdē saluatella
dextre manus minuatur. Et nota ꝙ singulis mē
sibus si febris ꝓlongatur de vna saluatellaꝝ ve-
na in manu sinistra. et hoc in decremento lune.
Si autē ista fe. ꝓcedat et colera adusta vt decla-
ratū est de oībus spēbus per signa in vera tertia
na tūc digerat materia cū isto digestiuo. ℞. oxi
zacc. ꝯposite sir. viol. añ. q̄rt. i. siru. de fumoter-
re. ℥. iij. vel potest digeri cū istis. ℞. rad. feñ. pe
tro. brusci. spagi. graminis. gratia dei. añ. M.
i. endiuie. scariole. rostri porcini. scolopendrie.
ceterac. politrici. cicoree. viol. florū borrag. añ
℥. ij. iiij. se. frōrū maioꝝ mund. liquir. mund. se.
endiuie. lactuce. scariole. añ ℥. i. rob. ru. spodij.
sandalis al. ⁊ ru. añ. ℥. ß. pruñ. damas. xx. polipo-
dij quarcini. quart. i. zucca. al. ℔. i. clarificet et
fiat sir. Materia autē digesta euacuetur cū hac
medicina. ℞. floꝝ borrag. ⁊ viol. liquir. mund.
epithi. vuaꝝ passaꝝ ab arill. mund. añ. ℥. ß. fiat d
coctio in sero caprino in qua dissoluat cassiasi.
mund. ℥. i. corticū. mirabol. indoꝝ. bene gummo
soꝝ. ℥. ß. reubar. in siru. endiuie infusi p totaz no-
ctē al' in siru. viol. remolliti. ʒ. i. fiat colatura et
detur. Et tertia die post potissimū intret balneū
aque tepide ꝑm virtutē patientis ante cibū omi
die iuxta dictū Auic. vbi supra. asserentis ꝙ de
bis i qb' fit iuuamētū marie ē sessio i aq̄ calida
dulci post purgationē oī die añ cibū. Et fiat bal
neū qd̄ hūectet. ⁊ nō faciat sudorē nec excitet ca
liditatē magnā. ⁊ sint sp i q̄e ex mag trāqllitate
In exitu a balneo statim exhibeant. ʒ. ij. metri-
dati ⁊ rubee trociscate. cū aqua rob. Et si ista fe.
causetur ex materia fl ica digeratur cum isto di-
gestiuo. ℞. oximell. diuretici. oxizaccare cōposi
te. añ. quart. i. siru. de fumoterre. ℥. i. misceant.
Materia autē digesta euacuetur cū melagogo
qd̄ sequit. ℞. polipodij quarcini. floꝝ viol. bor-
rag. epithi añ. maratri. absiñ. lactuce. añ. ℥. i. ℞.
decoctio in qua dissoluat diasene. ℥. i. fiat potus
Uel fiāt iste pillule. ℞. folioꝝ sene. epithi. poli-
podij quarcini. añ. ʒ. ij. aga. electi. turbith al. be
ne gūmosi. añ. ʒ. i. anisi. maratri. zucca. al. añ. ∋.
ß. esule. ∋. i. lapis lazuli nonies abluti. ʒ. i. fiant
pillule ⁊ formētur cū succo absin. ⁊ det de his ꝑm
virtutē patiētis. Et tertia die intret balneū seu
stufam predictam. Et in exitu balnei administre
tur qualibet vice. ʒ. i. tiriace magne cū vino deco
ctōis valeriane. Uñ nota ꝙ in oī quartana iste
pillule valēt. ⁊ pñt ministrari. ℞. corticis mira-
idoꝝ bene gūmosoꝝ. agarici al. gariofil. turbith
bene gūmosi. añ. ℥. ß. succi absin. camepitheos.
eupatorij. añ. ℥. ij. lacce. añ. maraf. spicenar. añ.
ʒ. i. dentur. ʒ. ij. ꝑm virtutē patientis. Itē admi-
nistrent pille iobis Eben mesue q̄ summe valēt
vt sequit. ℞. succi absin. succi eupator. añ. q̄rt.
ß. mirabol. citri. ⁊ indoꝝ bene gūmosoꝝ. añ. ℥. ß.
aloes cicotrini. lactuce ru. añ. ʒ. ß. mast. ani. añ.
∋. i. camedreos. ʒ. ij. detur. ʒ. i. in nocte.

¶ De duplici quartana. Capl'm. xv.

Uartana duplex

q generatur ex m'ia naturali in duob'
locis extra vasa putrefacta q̄ separat
a simplici per diuturnitatē et duritiē afflictōis
⁊ ꝓpterea ꝙ duob' dieb' affligit ꝯtinuis affligit
in horis m'ie in die tertio īterpolat. Que sub ea
dē diligentia curatur. Sed quartana notha ꝑm
rogeriū causat aut ex colera adusta vel flāte sal-
so aut ex sanguine adusto in duobus locis extra
vasa putrefactis que iunctis diebus affligit ⁊ sb
eadē diligētia curatur qua simplex et notha. Si
ista fe. veniat tpe calido eius dieta humida sit et
frigida tēperate. Unde ꝑm Auic. rectius est vt
declinet regimē in hac febre ad subtiliationem
materie in principio vsq ad tres septimanas ꝙ
tuz fieri pōt. preter ꝙ destruat virtus vtēdo sem
per eis q̄ non crudificant materiā vl' ingrossant
nec cōstipāt sed subtiliāt ⁊ aperiunt magis ⁊ la-
xant vt auenatū ordeatū amidū cū brodio pulla
rū iuuenū et lacte amigdal. cōditis. Possunt eti
am vti carnibus arietinis edulinis cū folijs pe-
tro. ⁊ borrag. ⁊ extremitatibus porci et ꝑdicib'
iuuenibus et alijs auibus cāpestribus ⁊ gallinis
iuuenibus maxime si febris multos dies transi-
uerit. Tū vitet carnes nimis grossas viscosas pi
gues ⁊ vnctuosas. Unde nota experimētū Gal.
in quartana. Acc. gallinā iuuenē ab interiorib'
mūdatā ⁊ pone in eius vētre totā sbam vni' oui
excepto cortice ⁊ sanguīe porci masculi ℔. ß. sal
cōis qd̄ sufficit oīa incorporent ⁊ in pasta ponā
tur seu inuoluant. gallina optime cocta integra
Et de ista patiēs duobus diebus comedat. nā au
fert febrē. virtutē cōfortat. appetitū ꝓuocat et
cor ⁊ stōm corroborat. Nā ꝑm Auic. vbi sup. bal
nea cōpetūt in hac fe. in ꝑncipio ⁊ in fine. In ꝑn
cipio quidē cōueniūt rōne accidētiū. vt cōtra ri-
gorez horripilationē et frigus. Sed in fine vel
declinatōe cōueniūt rōe morbi. qm̄ oīs q̄rtana ī
digz diaforetic. ¶ Dubitat d afflictōe ⁊ ītpola-
tōe breuiori seu lōgiori istaꝝ fe. Et dico breuiter

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

ꝙ afflictio eſt longior et breuior ſm ꝙ materia eſt aptior ad reſolutionē vel non. Et interpolatio eſt longior vel breuior ſm ꝙ materia reſiſtit putrefactioni parum vel multum. Unde mĺica longo tempore affligit quia eius materia ē groſſa et non eſt apta reſolutioni multe quare interpolat cum reſiſtat vtraqȝ qualitate putrefactioni. ſed flā multuȝ affligit qȝ eius materia ē groſſa et viſcoſa et de facili non reſoluitur. et parum interpolat qȝ humor eſt valde paratus putrefactioni ratione humiditatis et nō interpolat aut eſt in falſa quiete. Colera autem non affligit vel parum quia citiſſime reſoluitur. Et interpolatō ſua eſt inter quartanā et quotidianaȝ cum tarde putrefiat rōne ſiccitatis.

¶ De duplici tertiana. Capl'm. xvi.

Duplex tertiana cā-

tur de colera naturali in diuerſis locis intra vaſa putrefacta cuius ratō eſt iſta naȝ quādo colera naturalis rubea aggregatur extra vaſa vt in carne et non poteſt euentari tunc in diuerſis locis conculcatur. et putrefit duplicem tertianam generans. Iſta etiaȝ febris ratione motus ſuperioris facit ſuū paroxiſmū omni die. videlicet vna die grauius. alia die leuius ſequens motum paroxiſmi ratione ſolius q̄titatis materie et loci ſed die tertia paroxiſmus fortificatur ratione corporis ſupra celeſtis cum tipo et frigore et magno calore vrina eſt rubea vel ſubrubea cum mediocri et tenui ſubſtantia ⁊ groſſo circulo obumbrato ſuperius. Pulſus aūt eſt velox frequēs et durus ſitis eſt magna. Et potum aque frigide maxime deſiderāt. Et nota ꝙ iſta febris quandoqȝ cauſatur ex colera citrina ⁊ hoc in ſene ſm galterum ꝑpter quod eius vrina eſt tunc citrina vel ſubcitrina ſuperius obumbrata et in eius ſubſtantia confuſa vt declaratur in tertiana duplici. Nota ſm Auic. iiij. cañ. ꝙ quādo vrina in hac febre apparet rubea groſſa et cōueniunt particularia fiat flōia de vena baſilica vł mediana. Et tunc materia digeratur eſtiuo tempore cum hoc digeſtiuo. ℞. endiuie. ſcariole. lingue ceruine epatice capill'. veñ. poli. adiāthos. añ. M. i. viol'. ℥. ij. pruñ. damaſ. xxiiij. nūero. iij ſeminū frigidorum mundatorum. ſeminis lactuce. ſeminis ēdiuie. berberis ſcariole. añ. ℥. ß. zucca. albi. lb. i. vini malorum grana. quart'. i. clarificet et fiat ſirupus. Unde materia digeſta euacuetur cum hac decoctione. ℞. viol'. ℥. ij. florum borrag'. liquir. mundate. añ. ℥. i. pruñ. xv. numero. iiij. ſemi. frigidoꝝ mundatoꝝ. ℥. i. mane granate oxiſenice. añ. ℥. ß. fiat colatura que detur in aurora. Tamen nota ꝙ ſi predicta febris venerit in hyeme vel tempore frigido tunc addamus ꝑdicto ſirupo rad. feñ. petr. bruſci. ſparagi. ſcolopendrie et gramis. Et ſi febris nōdū ceſſauerit. tunc die tertia poſt medicinā itret balneū aque ſimplicis et hoc duabus horis ante acceſſionem Et in exitu balnei dentur. ℥. ij. rubee troſcicate. cum aqua calida. Et iterum detur predictus ſirupus cum electuario quod ſequitur. ℞. zucca. roſ alexandrini. ℥. iiij. tria ſandali. diadragagti frigidi. añ. quart'. ℥. ß. coriandri conditi. ℥. i. cōſerue viol'. et bugl'. añ. ℥. ij. panis zucca. ℥. iij. pānorū auri. v. miſceantur.

¶ De febribus cōpoſitis. Capl'm. xvij.

Compoſite vero fe-

bres dicuntur que fiunt ex pluribus humoribus in diuerſis locis putrefactis. Unde ſpecies febrium compoſitarum q̄tū eſt de preſenti inueniuntur quinqȝ quarū prima eſt ſm Auic. quintana ſextana ſeptena nona ⁊ decima. Secunda vocatur erratica. Tertia epyalia ⁊ lipparia. Quarta cauſonides. ſed quīta emitriteus. iſtarum breuiter in ſumma. Et eſt intelligendum ꝙ quando flā et mĺia componuntur et faciunt febrem et hec cōpoſitio quandoqȝ ex flāte vitreo quandoqȝ ex flāte ſalſo et quandoqȝ ex flāte acetoſo. et ſic de alijs. vnde ſm diuerſitatē compoſitionū aliquando interpolat plus aliquādo minus. qm̄ aliqū affligūt de quinto in quintū diē. aliqū de ſexto in ſextū dieb'. Qñqȝ de ſeptimo in ſeptimū. aliqū de nono in nonū. Et aliqū mouetur de mēſe in menſem. et qñqȝ de anno in annū. Nā ſm alexandrū qñqȝ naturalis mĺia putrefit ſimul cū flāte naturali et facit quintanam Et qñqȝ eadē mĺia ſimul putrefit cū flāte acetoſo ⁊ facit ſextanā. Et qñqȝ cū flate vitreo et facit nonā vel decimā. Uñ per ſigna et curas ſimpliciū poſſumus intelligere ſigna et curas compoſitarū. Et nota ſm Auic. ex dicto ypo. ꝙ ſeptena eſt ꝑlita et non eſt mortifera. Sed nona ē longior ea et eſt mortifera. Quinta vero eſt tardior qm̄ fit et ante criſim et poſt criſim.

¶ De febre erratica. Capl'm. xviij.

Erratica eſt febris

que exiſtēs in corpore aīalis vſqȝ ad ſui creticā determīationē nec ceter̄ temporibus affligere dimittit. Cauſatur autem iſta febris ex colera flāte et mĺia ſimul cōmittis in aliqua parte corporis et maxime in autunno.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Iſta em̄ febris ſm conſtantinū qn̄qꝫ infeſtat ter
in die dū illi tres humores ſucceſſiue mouentur
in diuerſis tꝑibus vt dictū eſt in tertiana quoti-
diana ⁊ quartana. ⁊ qn̄qꝫ de die in diē. dū fl'ā mo
uetur. qn̄qꝫ de tertio in tertiū dū colera agitatur
ſed qn̄qꝫ de quarto in quartū dū m'lia mouetur ⁊
ſunt putrefacti et vſti ſimul. Nā iſti humores qui
ſunt in diuerſis locis maxime cōueniunt in autū
no teſte ypo. in ꝓnoſticis in quartanā terminaꝰ
dicēs. Febribus inordinate vagātibus quarta-
ne ſunt future. Unde in ſe non dicunꝰ erratice.
quia quelibet ſequitur motū ſue materie. ſed no
bis videtur ꝓpter diuerſitatē ſuoꝝ paroxiſmorum
ꝙ errat ad motū planetarū erraticarū. Digeraꝰ
materia cuꝫ digeſtiuo quod ſequitur. ℞. oximel
lis diuretici. oxizacc̄. compoſite. añ. ℔. ß miſceā-
tur. Et ſequatur ſtatim equalis mixtura diāthos
diaſene et roſate nouelle. añ. quart. i. conſerue
borrag. ⁊ bugl'. añ. ʒ. ß. panis zucc̄. ʒ. iij. fiat ele
ctuariū. Deinde materia digeſta euacueꝰ cū tali
mixtura q̄ ſequiꝰ. ℞. floꝝ borrag. ⁊ bugl'. epithi
foliorum ſene. añ. ʒ. i. liquir. mund. cuſcute. añ. ʒ
ß. pruñ. damaſ. xx. fiat decoctio in qua diſſoluan
tur caſſiaſi. ʒ. i. benedicte trifere ſarracenice. añ
ʒ. ß. miſceantur et fiat potus. Et die tertia fiat d
his herbis calidis et frigidis ſtufa. Et detur eq̄
lis mixtura rubee trociſcate et aure alexandrine
⁊ yxiocon. Die vero ſequēti fiat flōia d vena epa
tica corpore exñte plectorico. Et ſi nō eſt plecto
ricū aperiatur ſaluatella manus ſiniſtre vel vna
ſoſenaꝝ. Si autem febrē adhuc contingat rema
nere dabis ante horā acceſſionis qñ vngues in-
cipient liuere et oſſitationes et alices ſuperue-
nire. ʒ. iij. vel. iiij. predicte opiate cū decoctione
eadem. Et ſtatim ſequatur ſiru. qui ſequitur. ℞.
ſcolopēdrie. endiuie. rad. feñ. petro. epatice. pu
legij. balſaī. yxicon. ſaturegie. ſerpilli. policarie
añ. M. i. roſ. floꝝ borrag. añ. ʒ. i. ſene. ſandal'.
al. ⁊ ru. añ. ʒ. ß. zucca. al. ℔. ß. fiat ſirupus et deꝰ
cum electuario predicto. Unde contra predicta
ſinthomata ſimul cum dieta eius fiant ſm yſaac
localia remedia dicta ī cap'lo de q̄rtana. ¶ Sciē
dum ſm ꝙ dictum eſt ab ypo. vbi ſupra ꝙ febres
erratice mutanꝰ in quartanas maxime in autun
no. Differentia tamen eſt inter eas. Uno modo
qm̄ quartana ſeruat ordinem ſuuꝫ in ſuis exacer
bationibus. et erratica non quia aliquādo antici
pat ⁊ aliquando ſuboccupat. Unde Gal'. Et qm̄
egritudo corporis nō eſt vna ſed multe quare co
lera generatur in quibuſdam membris et quie-
ſcit motus eius in quibuſdam eorum et figitur ⁊
mouetur in quibuſdam eorum. iō quando putre
ſit oportet neceſſario vt nō ſint paroxiſmi febri-
um ſm ordinem. cum ergo adequatur cū ſit egri
tudo in oībus membris cum victoria naturalis
caloris et tunc generatur quartana maxime duꝫ
ſit eſtatis permutatio ad autūnum ꝓpter quod
Gal'. ſuper amphꝫm ait. febres errantes in autū-
no ⁊ turbati autūni fiunt. Unde nota ꝙ fe. erra-
tice planetis quodāmodo comparantur. et quia
planetarum motibus ſunt ſubiecte et ſubordina
te. qm̄ quandoqꝫ ſunt calidi quādoqꝫ frigidi pro
pter quod febres erratice mouentur motu anti-
cipationis et retrogradationis ſicut mouentur
plāete. Et nota ꝙ febris erratica poteſt dici ter
tiana erratica vel quartana erratica. quia ex his
humoribus incenſis et putrefactis maxime ge-
neratur.

¶ De febre epiala. Cap'm. xix.

Epiala febris dicit
ab epy quod eſt ſupra et algore latie
quaſi habens ſuperius algorē ⁊ frigꝰ
vnde in ea exteriora infrigidantur. et interiora
calefiunt. vnde econtrario eſt in lipparia. Und
verſus. Semper in epiala frigeſcunt exteriora.
Interiora calent lipparia vertitur illi. Iſta eniꝫ
febris ſemper generatur ex fl'āte vitreo et m'lia
groſſa in ſtomacho putrefacta. Unde nota ꝙ
quando humores putrefiunt in ſtomacho tūc ab
ipſis reſoluitur quidam fumus diſtemperatus q̄
diſtēperat cor et cetera mēbra. et ita cauſatur fe
bris et calor interius. Unde pars illius fumi ve-
nit ad exteriora et ita diſſoluit fl'ā vitreū ſubcu-
taneū et non calefacit. Ex cuius effuſione ſubcu
te exteriora infrigidantur. Nam ſm Auic̄. ꝑmo
cañ. vrina iſtius febris eſt frigida et cruda mio-
ris caliditatis ꝙ̄ vrina aliaꝝ ſui generis febriū.
Pulſus vero eſt rarus et tardus. Et ipē ſm plu-
rimū additur omni die. Et de alijs ſignis poteſt
dici ꝙ aliquando infeſtat de die in diem et quan
doqꝫ de quarto in quartum. Unde ſpacium par-
oxiſmi eiuſdem cōſumitur a. iiij. horis ad. xxiiij.
horas. ſm pl'im conſumitur ante illud. Iſta em̄
febris ꝓpter groſſitudinem humorum ſiue ma-
terie et viſcoſitatem eius conuertitur in quarta
nam. quia ꝙ̄uis huiꝰ natura ſit in corpore pau-
ca et parue putrefactionis tamen eius caliditas
eſt ignea et magne mordicationis. vnde pauci-
tas quedam eſt ex cāis elongationis paroxiſmi.
et cum hoc non extrahit quin ſit flegmatica pro
pterea quia putredo flegmatis putrido. hoc auī
cenna vbi ſupra. Unde ſm doctrinam Gal'. pri
mo digeratur materia cum oximelle ſquillitico.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Et euacuetur cum equali mixtura yerelogodion
et yerepigre Gal. acuatʒ. Et tertia die ſumpta
medicina fiat ſtufa. Et exeūti a ſtufa detur equa
lis mixtura auree alexandrine et tyriace magne
cū vino decoctionis ſaluie. Et exſiccetur cuʒ lin
theamine fortiter deinde inungatur tota ſpina
dorſi et ſtomachus et renes. ſimiliter brachia ti
bie et crura cum hoc vnguento. ℞. ſucci abrota
ni. balſami. ſucci abſin. agrimonie. verbene. aā.
ptʒ. i. olei cōis quod ſufficit bulliantur ſimul vſqʒ
ad conſumptionē. poſtea addatur cere noue. ʒ. i.
et fiat vnguentū. Si vero non ſit curatus detur
iterum predicta opiata tribus vel quattuor ho
ris ante acceſſionē quādo ſibi ſuperueniūt oſſi
tationes et alices. Iterum detur predicta medi
cina et electuaria calida. vt dianthos diacalami
tum cū vino claro rubeo. vel apozimate in quar
tana dicto. Item fiant ſcarificationes in tibijs ꝛ
ventoſe infra ſpatulas ſupra renes. Et de illis q̄
magis conferunt huic fe. ſunt cliſteria ad acuita
tem declinātia vt teſtatur Auic. ꝑut ſequit. ℞.
centaur. maioris. ficle. mercurialis. flor. camo
mille. melliloti. aā. ʒ. i. et fiat decoctio in qua diſ
ſoluantur caſſiafi. mund. ʒ. ß. yerepigre Gal. ye
relogodion. aā. ʒ. i. mellis. olei cōis. aā. quartʒ.
ß. ſalis cōis. ʒ. iij. fiat cliſtere. Dieta ſit calida et
humida tēperate. Poteſt eñ comedere pullos
iuuenes et perdices atqʒ volatilia parua in cam
pis ꝛ nemoribus habitantia et agni annuales.
Et bibere vinū clarum rubeū odoriferū medio
criter limphatuʒ. Et oua ſine albumine ſorbilia
Poteſt etiam comedere de borragʒ. petro. et ſi
milia cum lacte amigdal. et ſic de alijs cauſa bre
uitatis.

¶ De febre lipparia. Capl'm. xx.

Lipparia eſt febris

putrida epiale contraria in qua exte
riora caleſiunt ꝛ interiora infrigidā
tur. Cauſe. generatur quādoqʒ iſta fe. ſm Aui.
ex colera ſubcutanea putrefacta et ex flegmate
et mlīa in interioribus ſub ſtomacho et inteſti
nis infectis. Unde quādo colera ſubcutanea pu
treſit tunc ab ea reſoluitur quedā fumus qui ſup
ueniens ad cor facit ipſum febrire. et alia pars
trahitur ad ſtomachū et inteſtina et diſſoluit flā
vitreū et mlīam. Et ipſa quidem non eſt caleſa
ciens ꝑut apparet in ſole et glacie. Unde ex ea
rum diſſolutione et effuſione per membra inte
riora ſequitur infrigidatio quoniam iſta fe. rati
one ſue materie putrefacte habet ipſum patien
tem de certo in certum diem infeſtare in quo pri
mo ſuperueniunt oſſitationes deinde rigor. po
ſtea frigus deinde calor et in medio caloris ſup
uenit frigus intolerabile in interioribus. Si au
tem contingat materiam hui⁹ febris diu eſſe in
ſtomacho et iteſtinis poteſt eſſe cauſa colice ſeu
yliace paſſionis. vnde iuxta dictum Aui. dicitur
eſſe nomen generis ꝛ eſt longioris ſpacij q̄ emi
triteus. Cura huius fe. ſm Auic. iiij. canonis eſt
incipere primo a digeſtiuo. ℞. oximel. diuretici
oxizacca. ſimpl. aā. quartʒ. i. ſiru. roſ. ʒ. iij. fiat ſi
rupus. Deinde materia digeſta euacuetur cum
pillulis que ſequuntur. ℞. aloes epatici. ʒ. iij. mi
rabolaā. indorum et citri. turbith bene gummo
ſi. aā. ʒ. ij. ſucci eupatorij. ʒ. i. aniſi. maſtʒ. mara
tri. aā. ℈. i. diagridij electi. ℈. i. ꝛ ß. fiant pillule
cum ſirupo predicto. Et de iuuatiuis eſt admini
ſtratio vomitus cum decoctione ſe. atriplicis ra
ſani et aneti. Et miniſtratio cliſteris ſupradicti
Item materia euacuata die tertio intret ſtufam
de folijs ſalicis. viol. ſolatri quinquineruie. tor
mentille. foliorum ſeñ. ꝛ abſin. aā. M. i. deinde
fricetur per totum corpus cum herbis predictis
Poſtea cooperiatur in lecto et ſudet. Et corpo
re exiſtente adhuc calido et poris apertis fiat i
unctio per totum corpus cum vnguento quod ſe
quitur. ℞. ſucci ſolatri. lb. i. bulliatur aliquantu
lum ad ignem et coletur. et colature admiſceat
equalis mixtura aceti ꝛ olei viol. ꝛ decoquantur
vſqʒ ad conſumptionem ſucci. deinde addat mo
dicum cere albe. et fiat vnguentum diligenter.
Et ſi febris non ceſſauerit fiant iterum predicta
ter vel quater donec ceſſet. Item fiant iterū fri
cationes in anterioribus et poſterioribus tibia
rum. et apponatur ventoſa ſupra renes et inter
ſpatulas. Et poteſt iterum purgari iuxta virtu
tem patientis cum yeralo d. menſitum. et yera
pigra. Gal. acuatis. Et die tertia vt eſt dictum
intret balneum vel ſtufam. Deinde offeratur au
rea alexandrina ꝛ continuentur predicta donec
febris ex toto eradicetur. Et contra omnia alia
ſintomata poteſt ordinari ſicut in ſuis ſimplici
bus excepto q̄ iſta fe. ſm Auic. plus indiget ca
lefactione medicine q̄ alique alie propter quod
diſcreto lectori relinquo.

¶ De febre cauſonide. Capl'm. xxi.

Cauſonides autē ē

fe. compoſita ex ſanguine et colera
putrefactis intra vaſa. Unde ſi mi
xtio ſit equalis appellatur cauſon ſynocha. Et ſi
cholera ſit plus appellatur ſynochus cauſonides

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

et hec fit principaliter ex cholera et dicitur ſyno
chides. Unde contra ſynochidem apponantur
plura ſanguinem mundificantia ꝙ̃ euacuantia
choleram. Et tamen omnes curantur cum medi
cinis compoſitis tam choleram ꝙ̃ ſanguinẽ pur
gantibus ſiue mundificantibus vt declaratur in
ſuis correlatiuis ſuperius expreſſis.

¶ De febre emitriteis. Caplm. xxij.

Emitrite⁹ eſt febris continua ex duobus humoribus quo
rum vnus putrefit ĩ vaſis: alius extra
vaſa. Nam ſm Alexandrum emitriteus dicitur
quaſi medium tritee: id eſt tertiane. eo ꝙ habet
medietatem ſue materie. vnde habet materiam
tertiane peryodice et materiam quotidiane con
tinue huius febris tres ſpecies ponuntur. nam
a Galieno in paſſionario ſuo tres ſpecies ſũt e-
mitritei: ſcilicet mior medius et maior. Minor
emitriteus quotidiane flegmatice coniungitur
Medius vero tertiane: ſed maior quartane. vn-
de in minori emitriteo flegma putrefit intus et
cholera extra. vnde verſus. Minor emitriteus
in venis flegma recondit. Exterius cholera: me
dius conuertitur illi. Peſſimus humor ineſt ve-
nis ſed fel coquit extra. Tamen verus emitrite-
us quattuor habet ſignificationes. prima eſt ꝙ
febris continua aſſociatur propter flegma ĩtra
vaſa putrefactum. Secunda eſt quia quotidie ĩ-
terpolantur: et vna die minor efficitur et facili-
or et altera durior et fortior et moleſtior. facili-
tas enim eſt propter febrem continuam inuadẽ-
tem et rigorem nõ habet quia materia eſt putre
facta intra vaſa. Unde moleſtatio ⁊ duricies eſt
maior in altera die: eo quia in tertia die venit
cum forti rigore: quoniam in tertiana ſolet eue-
nire: ⁊ mouetur ſicut febris continua quia omni
die ſolet ĩuadere propter quod illa die moleſtior
eſt ⁊ dura. Tertia ſignificatio eſt ꝙ patiens pati
tur tempore acceſſionis magnã rigorem aliquã
do prima die ſecũda tertia vel quarta. Quarta ſi
gnificatio eſt ꝙ ſuum tenere eſt equale dum for-
ti aſſimilatur fortis. debile debili. Urina eius ẽ
rufa et ſpiſſa in ſubſtantia manifeſte ſuperius li-
uens liuore vergente ad liuedinem ſiue flauedi-
nem. Pulſus etiam eſt durus et inequalis et fre-
quens: horas tenet ꝗndecim in afflictione vl' la-
bore in quibus eger de vtraqꝫ materia affligitur
et ſex in falſa quiete in quibus fit moleſtatio de
vna materia tantum. vnde ratiõe flegmatis pu-
trefacti quotidie fit infrigidatio manuum et pe-
dum ⁊ naſi. Et cognoſcitur per continuum calo-
rem et lentum a principio peroxiſmi cum motu
quotidiane maxime in horis flegmatis propter
frigiditatem extremorum. Unde Galienus in
paſſionario. Minor emitriteus quotidianũ ha
bet typum. Item etiam tertianum rigorem in
quibuſdam partibus. ex motu materie cholerice
eſt dolor capitis cum grauitate eius et ſomni op
preſſione vt ſi proprio vocetur nomine ſtatim re
ſpõdet propter quod differta litargico per clau
ſuram palpebrarum ⁊ durat longo ſpatio. Nam
ſm Auicẽnam quarto canonis emitriteus quã-
doqꝫ extẽditur vſqꝫ ad ſeptem mẽſes. Et poteſt
cauſari ex ĩpa febris accuta quoniam in febribus
magis interficientibus perducẽſqꝫ ad ethicam
⁊ ad alias egritudines cronicas et difficiles. Cu
ra primum enim eſt habere ſollicitudinem in e-
uacuando materiam per ſolutionem ventris et
vomitum ⁊ per ſudorem et per euacuatiõem vri
ne et ſolutiuis. Patet vt fiat digeſtio: vt ſequi-
tur. ℞. endiuie: ſcariole: lingue ceruine: ceterac
politrici: adianthos: epatice. añ. M. vnum vio-
larũ. ʒ. ij. prunorũ damaſce. xx. quattuor ſeminũ
frigidorum mundatarũ: ſeminis lactuce portul'.
papaueris. añ. ʒ. i. aceti albi. ʒ. ij. zuccari. libram
vnã. fiat ſirupus vel poteſt dari ſirup⁹ acetoſus.
Digeſta materia euacuetur iuxta virtutem pati-
entis cum his que ſequuntur. ℞. viola. ʒ. iij. flo-
rum borrag. polipodij. añ. quarteriũ vnũ. quat-
tuor ſeminũ frigidorum mundatarũ. añ. ʒ. i. li-
quir. mund. ʒ. ß. prunorũ damaſce. ꝗndecim fiat
decoctio in qua diſſoluatur caſſiafiſtu. mund. tri
fere ſarracẽnice. añ. ʒ. i. thamarindorũ. ʒ. ß. fiat
colatura. Unde ſi medicinam abhorreat poteſt
fieri ſimplex cliſtere. tamẽ ſi cholera corp⁹ abun
dat et virtus ſit fortis et valida et vrina appare-
at ſpiſſa ⁊ colorata non fiat flobothomia vſqꝫ ad
tertium diem vel quartuꝫ de epatica. Poteſt eti
am ſumere qualibet die ſirupum viol'. cum aqua
decoctionis ſeminis, fenugreci liquiri. mund. in
ventris conſtipatione cum equali mixtura dia-
cod. abbĩs et roſate nouelle. et hec maxime pri
us euacuata materia prouocetur vomitus cum
aqua decoctionis ſeminis atriplicis et oleo cum
pluma galline in gutture ĩtromiſſa. Unde ſi do
lor ſtomachi ſuperuenerit fiat ſaccellatio cum
his que ſequuntur. ℞. roſarũ violarũ florum ca-
momille ſandali albi ⁊ rubei. añ. ʒ. i. conquaſſen-
tur fortiter et fiãt duo ſacculi in aqua calida ma
defacti et expreſſi. Unde contra alia ſinthoma-
ta fiãt alia localia remedia caplo de cauſone di-
cta. Dieta ordinetur ſm tempus. Nam ſi tẽpus
eſt calidum detur in principio panis et econtra.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Poteſt etiam comedere lactucas curcubitas et ſpinargia auenatum ordeatum. Tempore frigido amidum farine: cum lacte amigdal'. condita. Et brodiū galline et maxime ſi hec paſſio al's patiens ꝓtenderit vſq; ad vigeſſimū diem. ⁊ hoc in horis quietis. ⁊ ſic de alijs.

¶ De medio emitriteo. Capl'm. xxiij.

Medius emitriteus cauſat̃ ex cholera intra vaſa putrefacta ⁊ ex flegmate ex q̄d cognoſcitur ꝑ calorem cōem facientē ꝑotiſſimum de tertio in tertiū diem cū motu in horis cholere t̄ñ in horis ꝑmis frigeſcūt q̄dam ꝑtes corporis minus ſed ī tertio grauius. Vñ gal'. in paſſionario in medio emitriteo fit tertianari⁹ typus. Item ⁊ ſingulis dieb⁹ q̄buſdam horis flegmatis poſſeſſionē t̄ñ potiſſimi ſunt breuiores ꝙ in minori emitriteo et extremitates velociores ⁊ calefactiōz. Adeſt dolor capis amaritudo oris ⁊ ſiti atq; vomit⁹ cholicus: aſperitas lingue ⁊ ſudor magis exuberans. Vrina eſt rubea in colore ꝯfuſa in ſubſtātia obūbrata. in ſupficie liuens a media regione. xxxvi. horas hʒ in ſummo labore et. xij. in falſa quiete. Particularib⁹ ꝯuenientib⁹ fiat flobotomia prio ⁊ ꝑ digeſtiuo detur ſirup⁹ qui ſequit̃. ℞. acedule roſtri porcini viol'. lentiginis epatice aquatice: graminis effoliati endiuie. añ. M. i. iiij. ſeminū frigidoꝝ maiorū mundatarum ⁊ minoꝝ berberi liquir. mund. añ. ℥. i. iuiubarū. xxx. prunoꝝ dam. xv. vini maloꝝ granat. q̄rti. ß. panis zuc. ℔. i. ß. ſirupus. Pōt etiam bibere qua cūq; hora voluerit ptiſanā cum ſirupo viol'. alexā. ℔. ß. zuc. candi. ℥. i. pannoꝝ auri. vi. miniſtretur. Unde materia digeſta euacuet̃ cum hoc q̄d ſequit̃. ℞. viol'. ℥. ij. florum boragi. polipodij quercini. añ. ℥. i. liquir. mund. ℥. ß. prunoꝝ dam. xx. fiat decoctio in qua diſſoluant̃ caſſiaſ. mund. ℥. i. trifere ſarracēnice bñdicte. añ. ℥. ß. fiat colatura. Inde localia remedia ſimul cū flobotomia fiant: vt in minori emitriteo cū ſit magis frigida ⁊ humida.

¶ De maiori emitriteo. Capl'm. xxiiij.

Maior emitriteus generatur de m'lia putrefacta intra vaſa ⁊ cholera ex. Cuius ſigna ſunt hec. nā calor eſt cōtinuus lʒ a ꝑncipio ſit lentus faciens ſuū ꝑotiſſimum de quarto in q̄rtum in horis melancholie. Vñ ſentit typū ⁊ frigus in extremis circa volas manuū ⁊ pedum. ꝑpter q̄d dicit gal'. in paſſionario. Maior eñ emititre⁹ facit quartanarium typū. ſed de tertio in tertiū facit rigorem in horis cholere ſm portōem materie: ⁊ tūc adeſt taciturnitas ⁊ oppreſſio palpebrarū in ꝑncipio ꝑotiſſimi ⁊ ſuffocat̃ vox. Adeſt faciei terreſtreitas. mouet̃ horis. lx. ⁊ quieſcit. xx. Urina ē aliquātulum nigra cum aliq̄ rutilatōe in ꝓfundo vſq; ad fundū liuens: ⁊ aliq̄ñ apparet ex mortificatiōe cinericia ſeu plumbe a ꝑ totum. vñ Gal'. in paſſionario ſuo loquēs de iſto emitriteo dicit ꝙ potius diuina ꝙ humana manu curatur ꝑpter q̄d eidem ſoli cura relinquat̃. ſed tñ medicus cū auxilio diuino ſic dʒ operari. Nam ꝑticularibus cōuenientib⁹ ꝑmo fiat flobotomia de baſilica ſiniſtri brachij. deinde offerat̃ mane ⁊ ſero ſirup⁹ acetoſus ꝑter ꝙ in die flōte cum aq̄ decoctionis ſcolopēdrie ⁊ rad. petro. ⁊ epatice. Unde quacūq; hora voluerit accipiat zuccarū violaceum candidum ⁊ ſirupū violatū. Contra vētris cōſtipationem pōt ſumere ſirupū capl'o d' q̄rtana ꝯtinua dictū. Digeſta aūt materia q̄d declarat̃ ex augmentatione vrine ⁊ extenuatione eiuſdē euacuetur cū decoctione q̄ ſequit̃. ℞. capillis ve. folioꝝ ſene epithi. viol'. mund. añ. ℥. i. pruno. dama. xv. fiat decoctio in qua diſſoluat̃ caſſiaſ. mund. ℥. i. mirabola. citri. indoꝝ. añ. ℥. ß. lapis lazuli nonies abluti. ℈. ij. fiat colatura ⁊ det̃ iuxta virtutem patientis. Tam ꝯ alia ſint homata ſimul cū dieta fiāt localia remedia cap. de q̄rtana cōtinua dicta. Unde ſciēdū ē ꝙ in oib⁹ emitriteis ſepe ſūt dande purgatiōes interuallo q̄ttuor vel quinq; dierū ſi virtus poterit tolerare.

¶ De febre peſtilētiali. Capl'm. xxv.

Febres peſtilentiales ſunt ille q̄ eueniunt corporibus ex corruptōe ⁊ putredine aeris. Nā ſm Auic. iiij. cañ. fen ꝑma. q̄nq; accidit ꝙ virtutes agētes celeſtes ⁊ v'tutes patientes terreſtres faciunt neceſſario hūectatiōem vehementem aeri tunc expellunt̃ vapores ⁊ fumi aduſti ⁊ ſpargunt in ipm ⁊ putrefaciunt ipm cum caliditate debili. Et ex ipſo aere putrefacto corrumpunt̃ aq̄ ⁊ aīalia ⁊ ſegetes ⁊ fructus arborū ⁊ herbe ⁊ ſilūa. q̄bus corruptis humana corpa corrumpunt̃ his veſcentia maxime q̄r eoꝝ corruptio tendit ⁊ circūdat ipm quare corrūpit complexionē ſpūs qui eſt in potentia eo ꝙ nutritur ex cibis et potibus corruptis. Item etiam reſoluunt̃ vapores ex virtute ſtellarum ⁊ portant̃ a ventis ad magnam diſtantiam cōtaginoſe ſeu magne mortalitates ſi fuerint in aliqua ꝑte mūdi. Et ſm diuerſitatem corporis diuerſe febres fiunt ſeu generant̃: q̄r i aliquibus ſanguinee in aliquib⁹ flegmatice: ſeu

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

melancholice ſeu ꝯmitte. vn̄ aliqui nō leduntur
⁊ aliqui euadunt ⁊ aliqui moriunt̄ cuꝫ agat ageſ
ſm diſpoſitionē materie. Signoꝝ q̄dam ſunt
cholera: ⁊ q̄dam eis ꝓpria. Signa aūt eis cōmu
nia future peſtilentie declarant̄ lucide ab Auic.
vbi ſupra. Unde q̄n̄ appet rogen arabice hoc eſt
ſtella cadens de celo in aere que dicit̄ cometa: et
aſſub. i. radius qui eſt vt ignis flans in aere. quo
tiens videris obſcuritatem aeris cū eius mobilo
ſitate ⁊ eſtimaueris pluuiā ⁊ īueneris vacuum ꝙ
non pluit: tunc ſcias ꝙ cōplexio hyemis erit cor
rupta ⁊ peſtilentialis. vnde eſtiua peſtilentiā de
notatur cum eſt paucitas pluuie in vere cū eius
frigore. deinde multiplicat⁹ eſt auſter ⁊ turbat⁹
aer aliquibus dieb⁹ ⁊ poſtea clarificat̄ poſt vnaꝫ
ebdomadam ⁊ accidit frigus in nocte ⁊ ꝓfocatio
⁊ turbatio ⁊ caliditas: tunc certe iam ſupuenien
te peſtilentia expectant̄ febres peſtilētiales pu
tride. Similiter quādo eſtas erit calida ⁊ humi
da ⁊ videris reptilia ex putredine generata: vt
ranas locuſtas. ⁊ ſimiliter ſuper terram inuenis
multiplicari mures ⁊ alia animalia que habitant
ſub terra iam fugere ad ſupficiem terre et mani
feſte exire: et aues nidos ſuos ⁊ oua dimittere:
tunc iudica futurā peſtilentiam euenire. Et ite
rum quādo in autūno apparuerint ignes euane
ſcentes ſiue moti ſtantes aut deſcēdentes ⁊ cum
aer alterat̄ in die vna vel multis vicib⁹ ⁊ ſol orit̄
clarus et conturbatur ⁊ apparet in velaminibus
nebule vt pluuia tūc iudica ꝙ accidet peſtilentia
in terra. Signa vo ꝓpria ſunt iſta quoniā calor
accidentalis eſt lentus a parte exteriori ⁊ fortiſ
ſimus a parte iteriori: ⁊ declaratur ex magnitu
dine anhelitus ⁊ eius altitudine ⁊ ex ſiti magna
⁊ ex lingue ariditate ⁊ quādoq; cū nauſea ⁊ ſpu
to ſanguinis ⁊ malicia tolerandi egritudinē cuꝫ
caſu appetitus et cum dolore ſtomachi ⁊ magni
tudine ſplenis. inquietudo ⁊ anguſtia vehemēs
cum vigilijs multis. Unde eius vrina ſm Auic.
eſt aquoſa cholerica ⁊ melācholica. Pulſus ē al
tus plenus ⁊ vndoſus atq; diuerſus: ⁊ ꝓuenit cū
fetore omniū que egrediunt̄ a corpe ſicut eſt an
helitus ſudor ⁊ egeſtio ⁊ vrina. Et cōſueuerunt
ſupuenire morbilli ⁊ variole. Nā oēs iſte febres
ſunt male terminationis ⁊ proueniunt cum ter
ribilibus accidentibus ⁊ fraudulentis ad quam
conſueuerunt ſequi quādoq; egritudines vene
noſe vt apoſtemata inguinuꝫ aut ſubaſſellarum
que per vniuerſum orbem ſuperueniunt anno ī
carnationis domini. M. xxx. in quo fuit maria
ſtrages ſeu mortalitas cui ex memoria hominis
non fuit viſa ſimilis. Et iſte febres vt plurimum
deludunt medicos. quoniā vrine eorum ſunt lau
dabiles et ypoſtaſiate: ⁊ hec non proueniunt ex
materia morbi: ſed ex v̄tute cibi: quia natura nō
audet morbum inuadere propter eius maliciaꝫ.
Et quando expectatur criſis ad bonum tunc ve
nit mors. Unde illi ſm Auicēnam vt plurimum
moriuntur quoꝝ anhelitus fetet et eius putre
do iam confirmata eſt in corpore. propter quod
aduertamus diligenter canō. Ypoc. ſecūdo am
phoriſmorum dicētis. Acutorum morborum nō
omnino ⁊c. quoniā ſumma minoratio earum eſt
iuxta doctrinam auicēne loco ⁊ cano. preallega
to exſiccatio humorū vꝫ cum ſolutione ⁊ floboto
mia. Oportet vt incipiatur ab euacuatione pri
mo: tamen ſi materia fuerit vincens ſanguinea
et putrefactio ſit velocior fiat cliſtere preceden
do flobotomiam. Et adminiſtretur quotidie in
potu ſirupus limonum cum aqua decoctionis or
dei mundati. capillis veneris recentis. an̄. quar
terium ß. quattuor ſeminum frigidorum mun
datarū. ℥. i. ⁊ ß. acetoſe. ℥. ß. panis zuccari. quart̄
vnū fiat ptiſana clara. Unde ſi alij humores fue
rint in cauſa preparētur cum digeſtiuo. quod ſe
quitur. ℞. radicum bruſci ſperagi endiuie gra
minis effoliati. ſcariole capillis veneris epati
ce cicoree bugloſſe cum ſua radice. an̄. M. vnuꝫ
quattuor ſeminū frigidorum mūdatarum. ſemi.
acedule portulace. an̄. ℥. ß. berberis roſ. ſandalo
rū albi ⁊ rubei. an̄. ℥. i. ſucci citranguli vini malo
rum granatarū muſorum an̄. quart̄. ß. canfore.
ʒ. ß. panis zuccari librā vnam clarificet̄ ⁊ fiat ſi
rupus. Digeſta materia euacuet̄ cum his que ſe
quunt̄. ℞. viol. ℥. ij. corticis citranguli berberis
liquir. mundate. an̄. ℥. ß. paſſularū mundataruꝫ
quart̄. vnuꝫ fiat decoctio in qua diſſoluant̄ caſ
ſiafiſtul. mund. trifere ſarracennice. an̄. ℥. i. ele
ctuarij de ſucco roſ. ʒ. iij. fiat potus qui detur in
aurora. Deinde rectificetur aer iuxta temporis
naturam calefaciendo artificialiter in hyeme et
infrigidando in eſtate cum his que ſequūtur. ℞
foliorum ſalicis vitis albe: foliorū arundinis ro
ſarū. nenufari ⁊ mirte quod ſufficit colligantur
ante ſolis ortum et pauimēto camere bene mun
dato et aqua frigida cum aqua roſa. et aceto al
bo omni mane deſuper aſperſis tunc ſternantur
predicta folia et frondes. Et diſtillentur aque ſu
per peluim in angulis ipſius camere. Deinde o
doret frequenter pomum ambre. prout ſequitur
℞. mirte ſandalorū alb. ⁊ rub. nucrimus. an̄. ʒ.
duas. canfore. ʒ. vnam. aque roſacee. ℥. ß. ladani
puriſſimi quod ſufficit miſceantur. Poſtea ad
miniſtrentur trociſci canforati. Auicēna ſic. ℞.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

dragagāti albi ſpodij electi gummi arabici albi
ſeminis pſilij. aā. ʒ. ß. zucari candi liqui. mund.
ſeminis cucurbite citrulli portulace. aā. ʒ. i. pe-
nid. ℥. ß. canfore. ℈. i. ſucci citranguli panis zuc.
aā. quod ſufficit fiant troci. ad menſuraꝫ lupino
rum amarorum ⁊ dentur cum ſirupo alexādrino
Et quia in his febrib⁹ cōſueuerūt apoſtemata i
guinum ⁊ ſubaſſellarū ſuꝑuenire q̄bus eſt ſubue
niendum diligēter iuxta doctrinam venerabilis
doctoris Thederici in ſuo compendio dicentis
ꝙ corpore mundificato ſi particularia ꝯueniant
fiat primo flobothomia in exitura inguinis de
vena baſilica manus oppoſite. ſed hoc non lau-
do quia traheret materia verſus principalia mē
bra ſi fieret flobotomia de parte oppoſita. ſꝫ fiat
de eadem parte. Poſtea ad locum reuertamur ⁊
miniſtremus reſolutiua mollificatiua ſicut oleū
calidum dialtee mixtum. aā. quod ſufficit et ap-
ponatur ſtatim emplaſtrū quod ſequitur. ℞. ra-
dicū lapacij acuti ſenetiōis rad. lilij. aā. M. vnū
alfite farine ſeminis lini muſcillaginis fenugre
ci. aā. ℥. ij. tyriace magne electe. ℥. ß. litargiri te
rebentine. aā. ℥. i. colofonie. aā. ℥. ß. axūgie por
cine recentis quod ſufficit fiat emplaſtrum. Si
in apoſtematib⁹ in ſubaſſellis ꝓuenientib⁹. ꝓut
aſſerit Thedericus fiat flobotomia in principio
fiat de ſoſena pedis partis oppoſite aut de baſili
ca alterius manus aut ambarum ſi res fuerit ſu-
perflua. Et ſi poſt flobotomiam nō ſedetur et ap
pareat rubedo ſeu pulſatio tunc ſcias ꝙ collecti-
onem faciet. Ponatur igitur deſuꝑ emplaſtrum
maturatiuum ſuperius dictum et ip̄o maturato
aperiatur et ſanies mundificetur et cōſolidetur
Unde ſuper omnia regula mirabilis Thederici
et ſemper probata et notanda quoniam in exitu
turis exiſtentibus in locis neruoſis ⁊ ꝓpinquis
iuncturis perforatio nō eſt differenda imo ante
complementum maturationis velociter eſt per-
foranda maxime in epidimiali tempore ⁊ nimis
periculoſo eo quia materia eſt multum venenoſa
⁊ corrupta exiſtens circa membra nobilia. Tam̄
contra ſinthomata ſic ſubueniendum eſt. Naꝫ ſi
dolor ſtomachi ſuperuenerit ſaccelletur cum hiſ
que ſequunt̄. ℞. ℥. i. ſandali albi ⁊ rubei. aā. ʒ. iij
corticis citri. ʒ. duas conquaſſentur fortiter ⁊ fi
at ſacculus infundendo in aqua roſ. cum modi-
co aceto ponendo ſuper os ſtomachi. Et ſi extre
ma infrigidentur forti infrigidatione fiant for-
tes fricationes incipiendo ab interioribus tra-
hendo ad exteriora. Si etiam contingat appeti
tum cadere ſubueniatur ꝓmo cum acetoſis in po

tu ſumptis ſicut lacte acetoſo et ſucco limonum
ſeu citrangulorum. Et poteſt fieri tale apozima
℞. ſucci acetoſi. ſucci citranguli. ſucci maloruꝫ
granatarum muzorū. aā. quart. ʒ. vnum. ſucci mē
te. aque roſarū damaſc. aā. quart. ʒ. ß. clarificetur
et fiat apozima ad lib. duas. Unde ſi vigilie ſu-
peruenerint cum alijs accidentibus ad capitulū
de cauſone recurramus. Reſtaurentur tam ſani
q̄ egri ſm Auicēnam cum rebus acetoſis deſic-
catiuis non in magna quantitate aſſumptis. ita
tamen vt vitetur cibi repletio ⁊ potus vniuerſa
liter in hoc tempore ⁊ coitus. Unde bene poſſe-
mus vti lacte acetoſo ſine butyro cocto ⁊ ſero ca
prino acetoſo. Poteſt etiam bibere tempore eſti
uo acetum album cū aqua frigida plurima: quo-
niam eſt multum iuuatiua. Et valet ſumme caue
re ab omnib⁹ oleribus et vti carnibus pullorum
iuuenum ⁊ arietum ⁊ vitulorum cū acetoſis ſalſa
mentis coctorum cum ſucco limonum citrangu-
lorum ſeu vino malorum granatarum muzorum
cum coriandro preparato et aqua roſ. ⁊ cro. Po
teſt etiam vti caparis cum aceto albo ablutis de
tur ſanis tyriaca magna Gal. cum gelemabin:
quoniam ſunt iuuatiua valde. Naꝫ ſicut habetur
tertio amphoriſmorum. Mutatiōes temporuꝫ
maxime generant morbos vbi declarātur a Ga
lieno tres ſpecies epidimiarū quarum prima di-
citur maior. vnde quādo vnūquodqꝫ tempus in
ſuis qualitatibus diſtemperatur: vt ſi eſtas que
debet eſſe calida et ſicca ſit frigida ⁊ humida: vl'
hyems que debꝫ eſſe frigida ⁊ humida ſit calida
⁊ ſicca et ſic de alijs. Minor vero epidimia cau-
ſatur quādo aliquod tēpus in vna ſola qualitate
diſtemperatur vl' frigida vel ſicca: et ſic de alijs.
Sed media epidimia dicitur quando eadem die
ſit eſtus et eadem die frigus: vel in eadem heb-
domada: vel in eodem menſe. Et ſimiliter quā-
do eodem die mutatur aer de caliditate ad fri-
giditatem: tunc mutabuntur ſm ea corpora a-
nimalium. Et proueniunt quandoqꝫ ex corrupti
one aeris accidentia mala in corpriobus humi-
dis maxime cum putrefactio cauſatur ex vapori
bus lacuum et ſtamnorum et terrarum et loco-
rum: vbi naſcuntur olera et caules et eruca et ar
bores viſcoſe malarum complexionum ſicut nu-
ces et ficus. et ex malis odoribus cadauerum
mortuorum propter quod generatur peſtilen-
tia et aer putrefactus peſtilentialis qui vt pluri
mum prouenit in poſtremo eſtatis et autumni.
Unde illa corpora leduntur ab his que ſunt ple-
na humoribus malis et corpora coitum multi-

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

plicantia. Item dilatatio pororum et corpora multas balneationes. cibos humidos et potus frequentantia et nimis vtentia.

De variolis et morbillis. Capl'm.xxvi.

Variole et morbilli sunt quedam pustule parue de genere infectionum et corruptionis huorum super corpus. Nam ſm Auic. iiij. canonis fen p'ria al'. quarta tractatu quarto. Iſta paſſio poteſt cauſari vniuerſaliter duobus modis. primo ex ſanguine meſtruo in poroſitatibus membrorum ipſius fetus retento et tunc natura fortificata expellit et mundificat corpus ab hoc ſanguine vt in infantia puericia ſeu adoleſcētia. raro autem in iuuentute. ſed rariſſime in ſenectute et iſto modo eſt cōmunis omnibus. Alio modo generatur ex regimine in malo cibo vtente cito corrumpente ſicut lac et vinum ſimul in eadē comeſtione et in eadem menſa ſumpta cum ſint calide ⁊ humide nature. Signorum quedā ſunt que predicūt variolas futuras ſicut pruritus narium apparitio lampadum. timor in ſomno. dolor in capite et rubedo in facie et in oculis quandoq; cum fortitudine febris ⁊ pūctiones in corpore cum dolore dorſi necnon et lachrymas oculorum cum vocis raucedine. Et dicit Auicenna q̄ morbillus eſt proprie colericus et minoris q̄titatis non pertranſiens cutem et lachrime ī eo ſunt plures et inflammatio et anguſtia eſt vehementior ſed minus adherens oculis q̄ variole. Unde cum variole incipiunt apparere ſicut capita acuum aut milij granum vel ſicut caput formice. deinde incipiunt multiplicari et magnificari et faciunt cruſtam et ſaniem. deinde ſiccantur et cadunt. Tamen ſi fuerint ex ſanguine vergunt ad rubedinem. et ſic de alijs pronoſticatio dicit Auicenna q̄ ſi variole fuerint cito apparētes atq; maturantes ſignum eſt bone criſis vel quaſi criſis et per modum criſis. Si autem vergunt ad colorem violaceum liuidum vel viridez ſeu nigrum ſunt peſſime et mortales. et cum apparet ſanies virulenta mors eſt in ianua. Sed ſi modo appareant modo occultantur malū ſignū eſt. Et ſi fuerit difficultas anhelitus peſſim̄ eſt. et econtra erat bonum ſignum. Cura ſm dictum Auic. ſi corpus eſt plectoricum et ſanguis dominetur ⁊ virtus ſit fortis in principio vſq; ad ſcḋz vel tertium diem incluſiue fiat flobothomia ḋ vena cardiaca ſeu de mediana. Poſtea de ſummitate naſi que facilis eſt ſup infantes pp malicia variolaꝝ. Et ſil'r fit ī morbillis pp replōez ſanguis cum ergo ſecundam diem tranſiuerit et variole ceperint apparere tunc adminiſtra ſm Auic. ea que ſunt vehemētis expulſionis ad exteriora. vt ſequitur. ℞. caricaꝝ albaꝝ numero. x. lentiū mundꝰ. ʒ. i. lacce. ʒ. ij. dragagti albi. ſe. feñ. ſe. citonioꝝ. añ. ʒ. iij. zucca. quart'. i. clarificetur et fiat apozima ad ℔. iij. dādo mane ⁊ ſero donec omnes apparuerint. Sed infantibus poteſt dari ī principio variolarum ſuccus citranguli cū zuc. aut pomi citri ſeu maloꝝ grana. acetoſorum cuz zucca. Unde ſi iſta paſſio fuerit ſanguīea aut colerica cum fe. tunc preparetur materia cum his que ſequuntur. ℞. orizacc. ſimpl'. ℔. ſ. ſiru. viol'. ſiru. de fumoterre. añ. quart'. i. miſceantur. Et ſi materia fuerit m'lica poteſt digeri cum ſiru. diuretico de borraginibus et de fumoterre. Vel poteſt fieri talis embrocatio vt extra expellātur cito. ℞. folioꝝ apij. feñ. añ. faſciculum. i. lentium mundꝰ. ℔. ij. bulliantur in aqua et cum tepida fuerit intingatur linteamen in illa aqua et ip̄o ex p̄ſſo patiens inuoluatur. Et nota ſm Auic. q̄ propter leſionem variolaꝝ et morbilloꝝ in corpore quinq; al'. ſex partes ſunt obſeruāde. primo oculi ne diſtrahantur. guttur ne ſuffocet̄. pulmo ne vlceretur. inteſtina ne excorientur. In conſeruatione nāq; oculorum. ℞. aque coriandri aq̄ roſ. damaſ. añ. quart'. i. ſumat. ʒ. ij. croci. canfore. añ ℈. i. aque albuminis ouorum. ʒ. i. fiat collirium ⁊ cum bombace frequenter oculis apponatur. Ad cuſtodiam narium inungantur nares cum agreſta et aceto et aqua roſata mixtis. Sed ad cuſtodiam gutturis gargarizetur frequenter diamoron cum aqua calida decoctionis ordei mundꝰ. Et ad cuſtodiam pulmonis vtatur diapapauere cum aqua decoctionis. Ad cuſtodiam inteſtinorum vtatur cōſtrictiuis vt trociſcis factis de ſumac coriandro. ſpodio cum ſucco acetoſe al'. cuz ſuccis acetoſis. et alijs conſtrictiuis capitulo de ſinthamatibus febrium dict'. Et ad remouendū veſtigia variol'. que in facie remanſerunt. ℞. ceruſe lote. litargiri carbune auri lote. pulueris radicis arundinis aduſte. cocule marine. olei lilij. cere albe quod ſufficit fiat vnguentum citrinum et optimū eſt ad vlcera variolarum. hec Auicenna. Dieta ſit auenatum ordeatum cum lacte amigdalarum condita et amigdalatum. vue paſſe munde. iuiube. lētes. cocte cum duabus aquis Item brodium pullorum iuuenum cum lentibꝰ coctis et agreſtis. Panis ſit bene fermentatus

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

et coctus. Et vinum ſit clarum rubeum odoriferum cum aqua citrãguli limphatum. Poteſt vti fructibus ſuccis acetoſis. Quã ſm intentionem Auic. variole poſtq̃ apparent manifeſte ſunt p̃ totum corpus expanſe iam non competit flōia. quia tunc materia traheretur ad interiora ab exterioribus. et eſſet cauſa maioris nocumenti. ſ3 cum materia conſiſtit interius hoc eſt in principio tamen particularibus conuenientibus bene vt dictum eſt competit flōia vt materia deſiccet et corpus in parte mundificetur. Item etiã ſm Auic. ſciendum eſt q̃ variole ⁊ morbilli poſſunt generari in membris interioribus ſicut in pulmone et in inteſtinis et alijs ſimilibus mẽbris. et eſt valde malum quia debilitatem virtutis ſignificant expulſiue ꝓpter quod eſt eis cito cum predictis ſuccurrendum ne pereant.

¶ De accidentibus febrium.

¶ De nimio ſudore. Capl'm. i.

Extra intẽtionẽ Gal. xij. parte megategni ſinthomata in febribus interdum adeo fuerunt maxima vt omiſſis febribus cogãtur ſumme illa accidentia expellere. quia obuiando accidentibus vt ipſi morbo obuiam⁹. Unde quia ex acutis peracutis et longis et cronicis febribus contingit quãdoq̃ cardiaca paſſio ſuperuenire que dr̃ a cardian grece qđ ẽ calor al' cor latine. quia totum cor et corpus in ſudorem reſoluitur et ab actoribus diaforetica et cardiaca nũcupat'. q̃m ipſa diaforeſis. i. pororum apertio comitatur. ſ3 tamen prima habet ꝓprie exordium a corde cũ fiat a calore ſubtilem humiditatẽ cordis diſſoluente et ipſam conſumente et deſiccante. Secũda vero prouenit ab alijs membris vt ab epate ſtomacho vel venarum repl'one. et cum impetu quandoq̃ bis aut pluries fit et parum durat. Et nota q̃ cardiaca paſſio quandoq̃ cauſatur cum fe. quandoq̃ ſine fe. Sed cum fe. duobus mōis vel cum fe. acuta ſicut eſt cauſon vel cum fe. lenta. Si cum fe. acuta curetur ſic. Cura eſt. In p̃ncipio aer frigidus et ſtipticus cum flabellis preparetur in eius camera bene mundata. aceto albo ſparſa frigidi flores et folia ſternantur. Deinde extrinſecus tale ponatur ſinapiſma. ℞. mucillag'. pſillij gũ i dragagti. ſe. citoniorum in aqua infuſorum. añ. quart'. i. albumia ouorũ tria miſceantur et fiat vnguentum quo vngatur cordis regio ante et retro. ſimulq̃ frontis ⁊ epatis et ſtatim ſinapizetur pul'. qui ſequitur. ℞. trium ſandal'. acacie. roſ. foliorum mirte. gallarũ. ſe. arnogloſſe. añ. ʒ. ij. pul'. cornu cerui combuſti. ſãguis draconis. añ. ʒ. i. fiat pul'. ſubtiliſſimus. vñ ſm conſtantinum in viatico. Sirupus roſ. poteſt quotidie adminiſtrari cum aqua frigida citranguli et electio quod ſequitur. ℞. trium ſandal'. carnium citoniorũ cum zucca. añ. quart'. cõſerue citranguli. ℥. ß. panis zucc. ℥. ij. pãnorum auri puri. vi. miſceantur. Et nota ex dictis Aui. iiij. cañ. et Gal'. in decri. ſi natura videatur debilis vt non poſſit tolerare criſim ſeu vltra terminum tranſire vel fuerit ſinthomatic⁹ tunc ſubito fiat euentatio et infrigidetur locus aut poſitus in aere frõ cõmoueat' ne eueniat nature ſuffocatio. Nam melius eſt vt morbus ꝓlongetur q̃ ſi natura deficeret. Et tunc confortetur natura cũ cordiali Auic. quod ſequitur. ℞. optimi ſpodij. coralli rubei. ſandali muſcatelini. añ. ʒ. i. iacintorũ. ſafirorũ. ſcalpellorũ. ſmaragdorũ. añ. ʒ. ß. oſſis đ corde cerui electi. ʒ. i. zucca. candi. ℥. ß. margaritarum ſplendidarum orientalium limature auri. añ. ∋. ß. conſerue roſ. bugl'. añ. ℥. ß. coriãdri p̃parati. ʒ. ij. panis zucca. ℔. i. aque roſ. ℔. ß. pannorum auri puri. xv. fiat electuarium vel cordiale in bolis. Deinde apponatur ſupra regionẽ cordis et ſtomachi qđ ſequit'. ℞. roſ. alfite oĩm ſandal'. foliorũ mirte. añ. ʒ. i. raſure eboris. ʒ. ß. aque roſ. ſucci arnogloſſe. añ. quod ſufficit miſceant' deinde fiat vnguentum quod ſequitur. ℞. olei roſ. olei mirtini. añ. ℥. ij. acacie. ſan. draco. terre ſigill'. añ. ʒ. i. pul'. oſſis de corde cerui combuſti. ʒ. iij. albumia ouorum. ij. miſceantur et ſuper regionem cordis ante et retro inungantur et epatis totiens donec curetur.

¶ De fluxu ventris ſinthoẽatico. Capl'm. ij.

Dẽ conſueuit quãdoq̃ euenire a principio cõtinue fluxus ventris ſinthomaticus et ideo ſi talis fluxus ventris ſuperueniat vi ſinthomatis quod cognoſcitur. quia quanto magis fluit tanto plus patiẽs debilitatur cã particularibus cõuenientibus. de vena baſilica poteſt fieri flōia ⁊ ſtatim adminiſtrari ſir. roſ. cũ electuario quod ſequitur. ℞. zucca. roſ. alexandrini. carniũ citoniorum cum zucca. conditarum. añ. ʒ. iij. ſpodij. acacie. ſan. drac. añ. ʒ. i. aque roſ. ℥. ij. panis zucca. ℥. iiij. pannos auri. v. miſceantur. Si autem fiat vi nature quod poteris cognoſcere q2 paula

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

tim et ſuauiter fluit et patiens inde alleuiatur ⁊ fortior efficitur et tunc non fiat flōia ſed intercipiatur fluxus et materia alteretur.

¶ De fluxu ſanguinis nariuꝫ. Caplm. iij.

Liud ſinthoma cō

a ſueuit ſuperuenire febricitantibꝰ cōtinue videlicet fluxus ſanguinis narium quādoqꝫ in alio tempore quia ſi talis fluxꝰ ſinthomaticus cum magno venit et cum nimia debilitate patientis in principio morbi tunc pticularibus cōuenientibus iuxta intentionē Gal. quinto de ingenio ſanitatis ⁊ Auic. iij. canonis ꝺ vena cefalica partis oppoſite minuat ſanguis duabus vel tribus vicibus extrahatur. Deinde cum exhibitione aliquorum leuium conſtrictiuorum ſuccurratur. vt ſequitur. ℞. ʒucca. roſ. alexandrini. ℥. iij. ſangui. dra. ʒ. ij. pannorū auri. vi. miſceantur et cum ſirupo roſ. et mirtino detur. Et ponatur emplaſtrum ſupra frōtem et timpora ex his que ſequūtur. ℞. argille fortiſſime. ℔. i. aceti ſucci arnogloſſe. aque roſ. añ. quod ſufficit. boliar. quart ʒ. i. albumina ouorū. iiij. miſceātur et omnia piſtentur fortiter. Et idem emplaſtrum ponatur ſuper regioneꝫ epatis ſi a dextra nare fluxerit. vel ſupra ſplenem ſi a ſiniſtra venerit. Et in naribus intromittatur tenta ex ſucco arnogloſſe et fimo aſinino recenti illinita.

¶ De dolore capitis. Caplm. iiij.

Liud ſinthoma cō

a ſueuit euenire in febribus compoſitis vt dolor capitis et frontis. Et dico ꝙ ſcḋm conſtantinum in viatico et alios doctores medicine debet fieri inunctio cum oleo roſ. et aceto maxime qꝛ ſunt frigida et alteratiua facientia ceſſare fumū febrilem calidū et ſiccuꝫ nature infectum bonum eſt et quandoqꝫ ſinthomaticus ex fumo mlꝉico caput petente et ex vaporibus febris aſcendentibus cum impetu ſubito veniens. Unde ſi talis dolor ſit creticꝰ natura ſcḋm Auic. iiij. canonis fiat inunctio neqꝫ frigida repercuſſiua quia ſic impediretur criſis. fomētatō tamē pōt fieri ſcḋm rogeriū cum aqua decoctiōis hedere cicoree lactuce. portulace. coriandri pꝑparati. foliorum mirte roſ. florum camomille. añ. quod ſufficit niſi ſit reumatica qꝛ ſcḋm alexandrū in cauſis reumaticis non debet fieri flōia vel inunctio neqꝫ fomentatio aliqua. quia ſic augmentaretur reuma. et eſſet cauſa maioris ſinthomatis. Et nota ꝙ dolor capitis poteſt veraciter cognoſci per vrinam velut ſubiugalium apparēter conturbate his dolores aut aſſunt aut aderunt et eſt regula generalis.

¶ De ſingultu. Caplm. v.

Liud ſinthoma ſo

a let euenire febribus continuis videlicet ſingultus qui ſcḋm conſtantinum in viatico fit principaliter aut ex humore ſeu vētoſitate repletione aut complexiōe frigida ꝓuenit vt plurimū in ſenibus et quietis ⁊ humidis nutrimentis nutritis. Scḋo modo vt iam preceſſit fluxus ſanguinis a naribus vel nimius vomitus vel fluxus ſeu ſudor vel abſtinētia ſeu febris acuta et tunc patiuntur ſiccitatem in ſtomacho aut nimium calorem ſiue eſtuationē quā vt plurimū patiuntur iuuenes et nimiū laborantes. Nā ſcḋm Auic. iij. cañ. de magis conferentibus ſingultū ex nimia replōne eſt vtilis vomitus ꝓuocatio. Et ſi patiens euomat et non ſedetur ſingultus tunc ſignificat apa in ſtomacho aut ī radice nerui venientis ad ipm ex cerebro. et tunc ſequitur talem ſingultum illa rubedo oculi teſte ypo. vij. particula aphoꝛum dicente ꝙ quando vomitus non ſedat ſingultum et cum eo eſt rubedo in oculo eſt malum et periculoſum. Et ſignificans apa ſtomachi aut cerebri. et adminiſtretur tunc ſcḋm Aui. aqua et ſimul cum vino malorū grana. muſorū ſimulqꝫ dulcium. Et da orizacca. compoſitā cum ſirupo abſin. Deinde poſt vomitum yerāp. et poſt vtatur mirabol. conditis. vnde ſi talis ſingultus ex inaniatione veniat quod tarde accidit et difficilis curatur tūc ſi fiat ex calore actiue detur pmo ſcḋm conſtantinū in viatico ſimplex orizacc. quotidie cum aqua frigida vel ſiru. viol. cū aqua ordei et electio quod ſequit. ℞. zucc. viol. alexandrini: ℥. iiij. diadragti frigidi papaueris al. añ. quart ʒ. i. pānos auri. vi. miſceātur. Inde epithimetur ſtomachus cū his que ſequūtur. ℞ ſucci vermicularis ſucci ſpuiue. añ. quart ʒ. vi. oli viol. ℥. iij. cere albe. ℥. ß. coquantur vſqꝫ ad ꝯſumptionē ſuccorū et fiat emplaſtrū. et ſemper regatur corpus cū humectantibus et confortantibus corpus ſcḋm naturaꝫ patientis. Et nota ꝙ ſingultus veniens ex inanitione cuꝫ febre periculoſus eſt et ſine febre minus timendus.

¶ De vomitu. Caplm. vi.

Liud ſinthoma cō

a tingit febri continue. ſi vomitus ſuperfluus qui ſcḋm Auic. tertio cañ. accidit multis modis. ſed hic ſpecialiter poſſumus reducere ad duos nam aut veniet ex humorum

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

calidorum abundantia et hoc ꝓpter ebullitōem aut abundantiam frigidorum humorum ꝓpter expreſſionem. Calidos autez humores in cauſa eſſe in ore ſtomachi cognoſcimus per vomitum colericum croceum vel viridem rubeuz vel vitellinum ſeu eruginoſum ſeu etiam per ſitim ⁊ oris amaritudinem et ſtomachi dolorem. Sed frigidos humores in cauſa cognoſcimus per eructuationes inſipidas vel acetoſas q̄ in vomitu ſtico aquoſo ſeu viſcoſo in multa q̄ntitate ſolet euenire et ſtomachi grauedine cuz eius frigiditate vt dicit Auic̄. iij. can̄. fen prima tractatu. ij. ꝙ vomitus creticus nullo modo abſcindatur niſi magna inſtet neceſſitas quoniam per ipſuz a malis humoribus ſtomachus mūdificatur. ſʒ ſi timuerimus ꝙ vomitus augmentetur et infirmus deficere incipiat tunc confortetur natura cum his que ſequuntur. ℞. ſucci citoniorum. ſucci piroꝝ ſucci maloruz grana. muzorum. an̄. quartʒ. i. ſucci mēte. ʒ. iij. acacie. ſpodij. an̄. ʒ. ij. mirtill̄. et ſiru. de menta cum aqua ciſternali et vino maloꝝ grana. muzorum cum electio quod ſequitur. ℞. trium ſandal̄. ſpodij. coralli ru. coriandri preparati. antere capparis. ſemi. iuſquiami papaueriſ al. an̄. ʒ. i. ſucci citrāguli quod ſufficit panis zucca. ℔. i. pannos auri puri. vi. miſceantur. et iſta fiant in ſtomacho calido ſimul cum materia calida. Item ligentur extrema vt brachia et crura ſm Auicennam et fricentur extrema ponendo ſepe pedes ī aqua calida. Et ponatur emplaſtrū quod ſequitur ſuper ſtomachuz. ℞. maſticis puriſſimi. ℥. i. ponatur in aluta ad moduz ſcuti. Si ex flegmate frigido ſuperueniat vomitus in primis fiat calefactio extremitatum cuz pannis calidis et vnguentum calidum ſuper ſtomachum apponatur vt ſequitur. ℞. pul̄. cimi. baccarum lauri maſticis olibani. an̄. ʒ. i. olei laurini. olei maſtʒ. an̄. ℥. ij. miſcʒ. et lana ſuccida intingatur ⁊ calefacta; deſuper ponatur. Item detur electuarium confortatiuum vt diamargariton ſimul cum diacitoniten. Item in omni vomitu poteſt dari iſte pul̄. q̄ ſequit̄. ℞. corꝫ citri. lig. aloes. maſtʒ. coriandri preparati. portul̄. ſandal̄. muſca. an̄. ʒ. ij. fiat condimentum vel ponatur in cibis.

¶ De ſuffocatione gutturis et de apoſtematibus. Capl̄m. vij.

Aliud eſt ſinthoma ſuperueniens febri continue vt apoſtemata periodica que fiunt de materia venenoſa ad collum et ad pedes iuxta aures diſcurrentes. Unde comprimūtur vie aeris ciborum et potuum propter quod de ſuffocatiōe eſt timendum. Unde cum talia eueniunt ſm intentionem ypo. tertia particula prouocatoꝝ in die cretica poſt ſigna digeſtionis poſſibile eſt ꝙ ſit ad bonum. ſed ſi ante euenerint difficile eſt ꝙ euadant maxime cum vrine eorum apparēt crude et tali modo multi perierunt. Unde ſi contingat ꝙ iſta apoſtemata per viam cōgeſtionis aut deriuationis ſuperueniant tūc purgetur ſm materiam peccantem primo. deinde ſm conſtantinum in viatico non apponātur repercuſſiua vllo modo quoniam deriuatio ipſius materie fieret ad cor ſubito. Si autem materia vergat ad groſſiciem quod apparebit per ſigna manifeſta cum his que ſequuntur preparetur. ℞. rad. altee. folioꝝ mal. lapacij acuti. brāce vrſine. an̄. ℳ. i. farine fenugreci. ſemi. lini. an̄. ℥. i. olei laurini. violati camomille. an̄. ℥. ij. axūgʒ galline anatis. an̄. quartʒ. ß. miſceantur et fiat emplaſtrum. Et nota ſm Galienum de ſimplici medicina ꝙ folium mente vel ſuccus eius ſolus aſperitatem lingue et trachee artie curat.

¶ De retentione vrine. Capl̄m. viij.

Aliud ſinthoma cōſueuit euenire febri continue qr quādoqꝫ in die cretico quandoqꝫ in non cretico humores conſueuerunt venire cum vrina ad veſicam et ibi faciunt magnam inflationem et dolorem propter quod retinendo vrinaz ſuffocatur patiens et videtur mori et preter naturam inflari. Quibus poteſt dari talis puluis ī potu. ℞. bdellij iudaici. milij ſolis. lapidiſ lincis ſemi. ſaxifrage cum aqua decoctionis cicerum vel brodio pulle. Uel peſſarizetur cum ſtringa argentea aque decoctionis ordei mund̄. ⁊ cicerum nigrorum cum oleo ſcorpionum et axūgia cuniculi in ipſo reſoluta. Item fiat ſimplex cliſtere. Et nota ſm Auicennam quarto canonis fen prima. et primo in habente dolorem veſice ſi apoſtema in ſub aſſella eius ſiniſtra in forma citonij apparuerit maxime in die ſeptima tunc patiens morietur infra quindecim et proprie ſi ei accidat ſomnus profundus.

¶ De vigilijs. Capitulum. ix.

Aliud ſinthoma cōſueuit euenire febri cōtinue. ſi inſtantia vigiliaruz que ſepius cauſat̄ quā

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

do materia eſt nimis furioſa ex qua fumus malicioſus cito reſoluitur: vel quādo conſtipatio vētris accidit vnde fumi ab ipſis fumoſitatibꝰ reſoluti humiditatem cerebri deſiccant ſeu ex nimio fluxu ex quo deſiccatꝰ corpus multū ⁊ fumi non aſcendunt ad caput ꝓut debent quare non inducunt ſomnū ꝓpter quod cauſatur inſtantia vigiliarum. Si autem ꝑmo eueniat ex fumoſitate febril' materie tūc offeratur ſirupus viol'. cum ptiſana ⁊ electuario qd̄ ſequitur. ℞. zucca. viol'. dia papaueris albi. an̄. q̄rtꝫ. i. opij thebaici. ℈. ß. pannos auri. vi. miſceatꝰ. Item ſuper os ſtomachi et regionem epatis ponatꝰ emplaſtrū quod ſequitꝰ. ℞. alfite bene mūde lib. i. ſucci ſolatri ſucci ꝟmiculari ſucci ſempuiue an̄. quod ſufficit miſceantꝰ vnde ſi in fluxu ventris acciderit detur ſirupus roſ. cum aqua decoctionis ſeminis portulace ſeminis papaueris albi. anthere ſemis citoniorū an̄. ℥. ß. zucc̄. quod ſufficit. Et ſequatꝰ ſtatim electuariū quod ſequitur. ℞. ſucci roſ. alexā. ℥. iiij diarodion diapapauerꝫ. an̄. q̄rtꝫ. i. aq̄ ro. ʒ. ij. panis zuccaris qd̄ ſufficit pānos auri. v. miſceatur Si tamē fiant vigilie ex ventris conſtipatiōe ⁊ patiens ſit debilis tunc adminiſtretꝰ de penidijs ficle ſeu ſuppoſitorijs de lardo in aq̄ frigida īdurato. Et ſi fuerit nimis debilis fiāt ſuppoſitoria de melle ⁊ ſtercore muris ⁊ ſale cōmuni vel de ſapone hiſpanico ſeu d̄ folijs mercurialis tritis cū oleo violaceo.

De excoriatiōe trachee arterie. Ca. x.

Aliud ſinthoma cōſueuit ſupuenire febri continue: ſcilꝫ excoriatio trachee arterie ⁊ palati: ⁊ ita vox impeditur ⁊ rauca penitus efficitur ⁊ vix verba patientis intelligūtꝰ. Contra talem paſſionem fiat ꝑmo talis purgatio. ℞. ordei mund̄. quartꝫ vnū. penidiorum q̄rtꝫ. ß. liquiꝰ. mundate. vuarū paſſularū mundatarū abarillis. an̄. ℥. i. ſeminis pſillij citonioꝝ zuccari candi. an̄. ℥. i. ſucci liqui. ʒ. iij. tres miſceatur. Itē fiant pillule iohānis damaſceni valentes cōtra raucedinem ⁊ trachee arterie excoriationē. Et valent in omnibꝰ paſſionibus pectoris que fuerit de materia calida vt ſequitur. ℞. zuccari candi dragaganti albi. gummi arabici. an̄. ʒ. duas ſeminis pſillij ſeminis citoniorum ſeminis portulace. an̄. dragmas ß. conſerue violarum. ʒ. iij. iulep. quod ſufficit miſceatur. teneatur frequenter in ore donec liqueſiant. Item ponatur ſal Galieni panni infuſi in aqua arnogloſſe. ⁊ aqua roſacea. et fiat remedium.

De tremore membrorū. Capl'm. xi.

Aliud ſinthoma cōſueuit euenire febri cōtinue ſcilꝫ tremor membrorum qui frequēter accidit ex magno calore febrili membra ⁊ neruos debilitāte quibus ſubueniatur cōſilio Rogerij cū vnguēto quod ſequitur. ℞. olei roſ. ℥. ij. olei maſticis. ℥. i. cere albe. ʒ. iij. miſceatꝰ. ⁊ fiat inunctio ſuper ſpinam dorſi a ſummo ſpondili vſq; ad inferius ſpondile: ⁊ circa genu ⁊ cubitos. Itē cōfortetur natura cum electuario reſtauratiuo frigido quod ſequitꝰ. ℞. zuccari roſ. alexandrini. ℥ q̄ttuor candi conſerue viola. conſerue bugloſſe. an̄. ʒ. duas margaritarum perforatarū orientalium. ℈. i. pānos auri. vi. roſ. ʒ. ij. panis zuccari. ℥. tres. fiat electuariū. vnde cum predictis vnguētis poteſt fieri inunctio contra debilitatem ſtomachi nequeuntis cibaria retinere. ⁊ ſic de alijs remedijs.

De ſincopi. Capl'm. xij.

Aliud ſinthoma cōſueuit euenire febri: ſcilꝫ ſincopis q̄ cauſatur ſm̄ Galienū ex acumie materie vel morbi neruos debilitātis ⁊ ſpiritus vitales cōſumentis. Nam ſi ſincopis accidat in peroxiſmo febris: aut poſt febrē. Tunc in ꝑmis irroretꝰ tota facies cum aqua roſ. damaſcena ſeu aqua frigida. Item pluma galline imbibatur in aceto tepido ⁊ in naribus intromittatꝰ ⁊ curabitur probatum eſt. Et trahantur nares et ſtringatur digitus auricularis. Item vtatꝰ mane et ſero iſto electuario. ℞. diamargariton triaſandali. an̄. quartꝫ. i. zuc. ro. alexādrini. ʒ. iij. zucc. candi cōſerue bugl'. an̄. ʒ. ij. aque roſ. ʒ. i. zucc̄. ℥. ij. fiat electuariū. Item ſi hyems fuerit detꝰ oxizacara cū aqua calefacta. vnde ſi talis ſincopis accidat ex dolore ſtomachi pōt fieri talis ſaccellatio. ℞ abſin. florū camomille melli. an̄. ℥. i. coralli rub. ſandal'. muſcatel'. an̄. ℥. ß. corticis citrāguli. ʒ. iij. cōquaſſentur fortiter ⁊ fiant duo ſacculi in aqua tepida infuſi ⁊ bene exꝑſſi aliquātulum aq̄ roſ. madefacti ſuperponatꝰ frequenter. Si aūt talis ſincopis cum febre venerit in pueris ratiōe vermiū: tūc infundatur ſpongia in aceto calido aliquātulum exꝑſſa naribꝰ apponatur vel predicta pluma in aceto infuſa intromittatꝰ. et ſtatim apponatur ſupra ſtomachū emplaſtrū quod ſequitꝰ ℞. alfite lib. i. ſucci craſſule minoris lib. ß. ſucci perſiccarie. aceti albi. an̄. ℥. duas miſceantur als

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

miniſtrentur. Et nota experimentum ſi alicui ac
cidat ſincopis ꝑpter vermes da ante peroxiſmū
ad bibendum ſirupum viol'. et ſi doloꝛ augmente
tur tūc doſis augmenteꝛ. Et ſi nō erit ex alia cau
ſa. Item in vꝛina ſm Rogeriuꝫ clariſſime deno
tatur. quoniā appꝫret multū groſſa in ſubſtātia
que plures reſolutiōes cineroſe flaui coloꝛis ⁊ in
coloꝛe cōſiſtunt ſeparate. ⁊ hoc experto maſtice-
tur ſtatim rotula raſani domeſtici et ipā maſtica
ta nares patientis repleanꝛ expertum eſt. Et no
ta ꝙ patientes ſincopim non debēt doꝛmire: qꝛ
tunc augetur maioꝛ ſincopis. Si tamē talis ſin-
copis ratione aboꝛſus pꝛoueniat quia in natura
liter rumpuntur vene et nimium fluit de ſangui
ne tunc cito ſuccurratur cum inſtitis foꝛtiter li-
gando et cum ſirupo roſaceo et mirtiloꝛum cum
electuario quod ſequitur. ℞. diacodion zuccari
roſa. alexandrini. añ. quartꝫ. i. acatie. ſandra. ter
re ſigilla. maſticꝫ. añ. ʒ. ß. panis zuccari. ʒ. al's. ℥.
iij. aque roſ. dama. quod ſufficit pannoꝛum auri
quattuoꝛ miſceatur. vnde capite depꝛeſſo ⁊ pedi
bus aliqualiter eleuatis vētoſe apponanꝛ in ra-
dicibus vberū iuxta dicta Ypocra. ꝗnta ꝑticula
amphoꝛiſmoꝝ dicētis. Mlieri ſi vis mēſtrua re
tinere ſitiam maioꝛem ad mām̄illas appone. Et
ſi doloꝛ eſt ex cauſa calida ponantur epithimata
frigida ⁊ econuerſo.

¶De doloꝛe lateris. Capl'm. xiij.

Liud ſinthoma cō

a ſueuit euenire febꝛis cōtinuis ⁊ ē do
loꝛ lateris ſm Galieni intentionem
qui eſt infixiuus quādoqꝫ pungitiuus ſiue exten
ſiuus et quādoqꝫ aggrauatiuus ſiue erratiuus.
vnde x̄ſus. Infigit extendit aggrauat ⁊ errat. ꝗ
bus omnibus eſt ſuccurrendū per flobotomiā et
farmaciam: vel ſi ſit cōſtipatio per cliſteria: ⁊ ſic
de alijs.

¶De ſudoꝛe coꝛdiace. Capl'm. xiiij.

Ardiacus ſudor.

c ſm Galienū. v. amphoꝛiſmoꝝ eſt va
poꝛ fluidus a toto coꝛpoꝛe ⁊ coꝛde re
ſolutus ꝑ poꝛos exiens ⁊ cuteꝫ hūectans. Et dꝛ
a cardian grece qd̄ eſt coꝛ latine qꝛ coꝛ ⁊ totū coꝛ
pus in ſudoꝛem reſoluitur. Cauſa ſudoꝛis cardia
ci poteſt eſſe illud qd̄ materiā reſoluit in vapoꝛē
⁊ iſte vapoꝛ eſt duplex: quia ꝗdam eſt ſiccus qui ē
materia capilloꝛum. alter eſt humidus qui ē ma-
teria ſudoꝛis. ⁊ iſte aliquando pꝛouenit ab exte-
rioꝛibus ſicut a caloꝛe ſolis vel ignis aut ex ven-
to meridionali ſeu nimio laboꝛe animali vel coꝛ
poꝛali. aut ꝑpter balneum ſeu nimias coopertu
ras ⁊ ſic de alijs. Aut pꝛouenit ab interioꝛibꝰ ra
tione caloꝛis reſoluentis ſubtilem humiditateꝫ
coꝛdis: ⁊ tunc aut eſt naturalis aut nō naturalis
Naturalis ſudoꝛ eſt ille qui fit ex bonitate virtu
tis regitiue et cum bona tolerantia patientis at
qꝫ alleuiatiōe: ſed inaturalis eſt ille qui cauſatur
a re nō nāli cū mala tolerātia vl' aggrauatōe. Si
gnoꝛū ꝗdā ſumunꝛ a ꝑte ꝙtitatꝫ. ⁊ ꝗdā a ꝑte ꝗli
tatis. A ꝑte quātitatis quidam eſt multus ꝗdaꝫ
eſt paucus. Multus enim ſudoꝛ aut fit ex parte
efficientis foꝛtiter reſoluentis aut ex multa ma-
teria ſubtili ⁊ aquoſa calida ⁊ humida atqꝫ vapo
roſa: vel quia poꝛi ſunt rari ⁊ ꝯtentiua debilis ex
pulſiua foꝛtis. Sed paruus ſudoꝛ aut ꝓuenit ꝗa
reſoluens eſt debile aut quia materia eſt pauca ⁊
groſſa ⁊ poꝛi ſunt denſi ⁊ contentiua foꝛtis et
expulſiua debilis. Sꝫ ex parte qualitatis ſue poſ
ſumus in cognitionem ſudoꝛis venire multipli-
citer. ⁊ hoc ratōe coloꝛis. ꝓmo quia ſi panni ſint
intincti ſudoꝛe ⁊ vergant ad rubedinem ſignuꝫ
eſt ſanguinis. Et ſi ad citrinitateꝫ ſignum ē cho-
lere. Si ad albedinem ſignuꝫ eſt flegmatis. Si
ad nigredinem vel liuoꝛem ſignuꝫ eſt melancho
lie. Iterum etiam ſumitur ſignum ex odoꝛe quia
ſi odoꝛ eſt grauis ⁊ fetidus ſignificat coꝛruptio-
nem humoꝛum. Sumunꝛ etiam ſigna ex ſapoꝛe
quia aliquādo contingit ꝙ gutta vna cadens in
oꝛe ſi patiens ſentiat amaritudinē tūc coloꝛā de
notat. ſi dulcedinem tunc ſanguinem. ſi ſalſedi-
nem tunc flegma ſalſum ⁊ ſic de alijs. Naꝫ ſm di
ctum Auicēne quarto canonis fen ſecunda tra-
ctatu ꝓmo. Omnis ſudoꝛ qui venit poſt ſigna di-
geſtionis ⁊ in die cretico et fit in toto coꝛpoꝛe et
cum patientis alleuiatione eſt bonus ſed quecū
qꝫ illarum ꝯditionum deficiat ſemper eſt malus
¶Cura. Sudoꝛ cardiacꝰ aut cauſaꝛ cū febꝛe aut
ſine febꝛe. Si cum febꝛe aut eſt creticus quātum
erit poſſibile minime reſtringaꝛ maxime cum ꝓ-
mo venerunt ſigna digeſtionis ⁊ eſt cū alleuiati-
one. Sed ſi talis ſudoꝛ fuerit et pertranſierit tē-
pus criſis opoꝛꝫ ſm Auic. ꝙ patiens euentetur
cū pānis in lecto aliquātulum ſe voluēdo aut cū
flabellis inſufflando ⁊ inungatur locus vbi ē mi
nera cū oleo roſ. et mirtino. deinde ſinapizetur
cum pil'. conſtanti. vt ſequiꝛ. ℞. roſ. triuꝫ ſanda
loꝛum folioꝛum mirte. añ. ℥. i. gallarum balauſt.
puluis coꝛnu cerui combuſti. añ. ℥. i. miſceatur.
Et dicit conſtantinus in viatico ꝙ ſirupus roſ.
cum aqua frigida datus valet. Poſſunt etiaꝫ fie
ri cliſteria lenia ⁊ ea que dicta ſūt capitulo de ſin
thomatibus febꝛium: qꝛ dictus ſudoꝛ eſt illauda

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

bilis et nature inimicus. Et ſi fuerint ſine febre
vt in ſanis ex cauſis extrinſecis fiat per farmati
am vt ſupra. de ſinthomatibus. Clarificatio. No
ta ꝙ ſudor ſm intentionem Galieni materiali-
ter prouenit ex ſecūda digeſtiua ſed effectiue ex
tertia. quoniam vapores contenti in poroſitati-
bus membrorum expelluntur: ⁊ ita ſudor poteſt eē
ſuperfluitas ſecūde ⁊ tertie digeſtionis iuxta di
uerſos modos loquēdi ⁊ intelligendi. ¶ Et nota
ꝙ ſi ſudor vēiat ex cauſis extrinſecis cōmuniter
et vt plurimum magis accidit de nocte ⁊ in hye-
me ⁊ in dormiendo cōſequenter in alijs iudicat
ꝙ̄ in eſtate.

¶ De veneno. Capl'm. xv.

VEnenum eſt mate-
ria horribiliſſime qualitatis et ſubti-
liſſime et aquoſa et a tota ſubſtantia
pernecans corpus humanum cuius ſpecies ſm
Auicēnam q̄rto canonis fen. vi. tractatu primo.
ſunt due vna eſt faciens operationē ſuaꝫ cū qua-
litate que eſt in ip̄o. Et alia efficiens a forma cū
tota ſua ſubſtantia. Cauſa ergo quare venenum
habet interficere eſt cōtrarietas totius ſubſtan
tie ad corpus humanū. vnde ſm Auicē. veneno-
rum q̄dam interficiunt ridendo ſicut croc⁹ ⁊ hoc
ratione ſue quantitatis. quedaꝫ oppilando vias
anhelitus ſicut plumbum. quedam mortificādo
ſicut opiuꝫ. q̄dam calefaciendo ſicut euforbium
⁊ q̄dam corrodendo ſicut cantarides. ⁊ ſic d̄ alijs
Signū omnium venenorū tam in cibis ꝙ̄ in po-
tibus aſſumptorum declaratur lucide ex dictis
Auic. in p̄dicto canon̄. q2 eorum ſignificatio ma
nifeſtatur ex accidentib⁹ que poſtea ſolent eueni
re in humanis corporib⁹. Quoniam ſi quis ſen-
ſerit ſaporem horribilem aut odorem aut mordi
cationē aut arſuram vel inciſionē aut puncturā
ſeu excoriationem aut ſi ſuperuenerit fluxus ſali
ue aut permixtio colorum: ita vt modo appare-
at vn⁹ modo alius aut nauſea aut inquietudo ac-
cidit: tunc certificatur eſſe venenum de genere
medicinarum acutarum calidarum: ſicut eſt arſeni
cum rubeum. argentum viuū ſublimatuꝫ ⁊ eufor
bium. ⁊ ſic de alijs. Si autem acciderit profun-
ditas ſomni ⁊ ſtupor aut frigus ſignificat eē ve-
nenum de genere narcoticorum ſicut ceruſa opi
um mandragora: ⁊ ita de omnibus alijs. Sed ſi
ſtatim appareat caſus virtutis ⁊ ſudor frigidus
atꝫ ſincopis: tunc ſignificat ꝙ eſt venenum de
genere cum tota ſui ſubſtantia rei cōtrarie quod
ē deterius. ¶ Pronoſti⁹. Si quis ſumpſerit per
os venenum niſi ſuccurratur cito morietur. Nā
ſigna mortalia ſm Auicēnam ſunt videlicet ſin-
copis occultatio pupillarum ſola alba oculorum
apparentia. tumor faciei ⁊ gule: ⁊ mutatio colo-
ris in liuorem vel nigredinem ſeu viriditatem:
nigredo lingue: ⁊ exitus eius multitudo ſaliue ⁊
dolor p̄cordiorum atꝫ ſpaſmus. ¶ Cura ſm in-
tētionem Galieni ⁊ Auicēne. Si quis ſuſpitio-
nem habuerit aut aliquo modo ſenſerit venenuꝫ
in cibo ⁊ potu ſuſcepiſſe quod poterit ſciri ſi fa-
melicus non eſt per ſaporem aut mordicationeꝫ
aut arſuram vel ſtuporem. vt dictum eſt tunc ſta
tim anteꝙ̄ virtus eius in corpore perambulet om-
ni verecundia poſtpoſita bis vel ter quantuꝫ po-
terit vomitus prouocetur ⁊ a veneno mundifice
tur ſtomachus cum his que ſequuntur. ℞. aque
tepide lib. i. olei cōmunis ſiſamini aut olei lilij d̄
vno aut de alio miſceatur ⁊ potio nato ſtatim tri
buatur penna galline oleo infuſa in eius guture
intromittatur. Stomacho autem aliquantulum
mundificato. iterum prouocetur vomitus vt ſequi
tur. ℞. aque decoctionis ſeminis vrtice: butyri
recentis cineris vitis lib. i. terre ſigillate libras
duas olei communis. ℥. ij. detur tepide. quia hec
omnia ſedant maliciam veneni. vt dicit Auic.

Finis.

Explicit tractatus de febribus celeberri
mi doctoris magiſtri Johis de Tor-
namira clariſſimi ſtudij mōtiſpeſſu
lani cācellarij. Impreſſuꝫ Lug
dunū p Johānem bachelier
artis imp̄ſſorie mgr̄ꝫ. An
no dn̄i. M. ccccci. die
No. xxvij. men-
ſis Iullij.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

Tabula capitulorum

Tractatus de febribꝰ ⁊ eorum annexis.

Caplm.i.	De febre in generali	fo.ij.
Caplm.ij.	De effimera fe.	fo.iij.
Caplm.iij.	De febre ethica	fo.iiij.
Caplm.iiij.	De febre quotidiana	fo. vi.
Caplm.v.	De fe.ſinocha inflatiua	fo.viij
Caplm.vi.	De fe.ſinocha putrida	fo.ix.
Caplm.vij.	De febre cauſone	fo. xi.
Caplm.viij.	De fe.tertiana ꝯtinua	fo.xiij.
Caplm.ix.	De fe.quotidiana ꝯtinua	fo. xv.
Caplm.x.	De fe.quartana ꝯtinua	fo.xvi
Caplm.xi.	De fe.tertiana vera	fo.xvij
Caplm.xij.	De fe.tertiana notha	fo.xviij
Caplm.xiij.	De fe.quartana vera.	fo.xix.
Caplm.xiiij.	De fe.quartana notha	fo.xx.
Caplm.xv.	De duplici fe.quartana	fo.xx.
Caplm.xvi.	De duplici tertiana	fo.xx.
Caplm.xvij.	De febribus cōpoſitis	fo.xx.
Caplm.xviij.	De febre erratica	fo.xx.
Caplm.xix.	De febre epiala	fo.xxi.
Caplm.xx.	De febre lipparia	fo.xxi.
Caplm.xxi.	De cauſonide	fo.xxi.
Caplm.xxij.	De emitriteis	fo.xxij
Caplm.xxiij.	De medio emitriteo	fo.xxij
Caplm.xxiiij.	De maiori emitriteo	fo.xxij
Caplm.xxv.	De febre peſtilentiali	fo.xxij
Caplm.xxvi.	De variolis ⁊ morbillis	fo.xxiiij

¶ De accidentibus febrium.

Caplm.i.	De nimio ſudore	fo.xxiiij.
Caplm.ij.	De nimio fluxu vētrꝫ ſin.	fo.xxiiij
Caplm.iij.	De fluxu ſanguis nariū	fo.xxv.
Caplm.iiij.	De dolore frontis ⁊ capīs	fo.xxv
Caplm.v.	De ſingultu ⁊ eructuatōe	fo.xxv
Caplm.vi.	De nimio vomitu ſtōachi	fo.xxv.
Caplm.vij.	De ſuffocatione gutturis ſeu apo mate auris.	fo.xxv.
Caplm.viij.	De ſuffocatione vrine	fo.xxv.
Caplm.ix.	De vigilijs ⁊ inqetudine	fo.xxv.
Caplm.x.	De excoriatōe trachee ar.	fo.xxvi
Caplm.xi.	De tremore membroꝝ	fo.xxvi
Caplm.xij.	De ſincopi ⁊ tremore cor.	fo.xxvi
Caplm.xiij.	De dolore lateris	fo.xxvi
Caplꝫ.penult.	De ſudore cordiaco	fo.xxvi
Caplm vltimū.	De venenis	fo.xxvi.

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja

(c) 2007 Comunidad Autónoma de La Rioja